

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ

ΠΜΣ: ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΓΙΑ ΣΤΕΛΕΧΗ

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Θέμα: ΑΝΤΩΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ
ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Ειδικότερα Εξετάζεται : Η ΕΥΘΡΑΥΣΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ

Φοιτήτρια : ΘΑΝΟΥ ΑΛΕΞΙΑ (ΜΧΑΝ 1110)

Επιβλέπων Καθηγητής : Αναπλ. Καθηγητής Εμ. Τσιριτάκης

Τριμελή Επιτροπή : Αναπλ. Καθηγητής Εμ. Τσιριτάκης
Καθηγητής Γ. Διακογιάννης
Λέκτορας Ν. Εγγλέζος

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2013

Περίληψη

Η εμπειρική μελέτη που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια εκπόνησης της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας για τον κύκλο σπουδών Χρηματοοικονομική Ανάλυση για Στελέχη του Πανεπιστημίου Πειραιώς, έχει ως κύριο σκοπό να διερευνήσει την ευθραυστότητα του Τραπεζικού Συστήματος στην Ευρωζώνη. Βασικό ερευνητικό μέλημα της, αποτελεί η απάντηση του ερωτήματος : εαν και κατά πόσο οι χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου σε επίπεδο Τραπεζικών Οργανισμών είναι πιο εύθραυστες σε σχέση με τις χώρες του Βορά. Η παρούσα εργασία αναπτύχθηκε συγκρίνοντας 5 χώρες της Νοτίου Ευρώπης με 5 χώρες της Βορείου Ευρώπης, λαμβάνοντας ως μονάδα μέτρησης την ευθραυστότητα που παρουσιάζουν τα αντίστοιχα Τράπεζα τους ιδρύματα. Κύριος άξονας στήριξης αναφορικά με την πλαισίωση του εγχειρήματος είναι οι δείκτες CAMELS, οι οποίοι αποτελούν τους δείκτες βαθμολόγησης των Τραπεζών. Στηριζόμενοι στους παράγοντες που αλληλεπιδρούν και επηρεάζουν την κλιμάκωση των δεικτών CAMELS, προβήκαμε στην εμπειρική ανάλυση της ευθραυστότητας στην Ευρωζώνη .

Λέξεις - Κλειδιά: Ευθραυστότητα Τραπεζικού Συστήματος, δείκτες CAMELS, Κεφαλαιακή Επάρκεια, Ποιότητα Ενεργητικού, Αποδοτικότητα Διοίκησης, Κερδοφορία, Ρευστότητα, Ευαισθησία στον κίνδυνο Αγοράς

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....	σελ.6
Εισαγωγή.....	σελ.6

Κεφ.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

1.1 Τοποθέτηση του προβλήματος.....	σελ.7
1.2 Δείγματα ερευνητικής κοινότητας.....	σελ.9
1.3 Μέθοδος CAMELS.....	σελ.12
1.4 Ρυθμιστική Παρέμβασης – Εποπτεία – Επίβλεψη.....	σελ.13
1.5 Ικανοποίηση αιτημάτων ρυθμιστικής παρέμβασης.....	σελ.16
1.6.Πόσο καλά αξιολογεί η αγορά πόσο εύθραυστη είναι μια τράπεζα....	σελ.17
1.7 Ερευνητικά ερωτήματα που προέκυψαν.....	σελ.19

Κεφ.2 ΑΙΤΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΥΘΡΑΥΣΤΟΤΗΤΑ

2.1 Η Πηγή του κακού – Αιτίες.....	σελ.21
2.2 Παράγοντες που επηρεάζουν την ευθραυστότητα.....	σελ.23
2.2.1 Φιλοσοφία διοίκησης.....	σελ.23
2.2.2 Ο βαθμός του κρατικού παρεμβατισμού.....	σελ.23
2.2.3 Επικρατούσες συνθήκες στην αγορά.....	σελ.24
2.2.4 Τα έτη δραστηριοποίησης.....	σελ.25
2.3 Επεκτάσεις Ντόμινο.....	σελ.25
2.3.1 Η σύγχρονη εκδοχή της θεωρίας του ντόμινο.....	σελ.26
2.3.2 Πόσο πιθανό είναι ένα ντόμινο.....	σελ.26
2.4 Γενίκευση.....	σελ.27

Κεφ.3 ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ ΠΡΟΛΗΨΗΣ

3.1 Διδαχές του παρελθόντος.....σελ.29
3.2 Μηχανισμοί πρόληψης και όχι θεραπείας.....σελ.30
3.3 Βασικά στοιχεία της πρότασης εξυγίανσης.....σελ.30
3.4 Προετοιμασία και πρόληψη.....σελ.31
3.5 Έγκαιρη παρέμβαση.....σελ.32
3.6 Εξουσίες.....σελ.32
3.7 Κύρια εργαλεία εξυγίανσης.....σελ.33
3.8 Συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών.....σελ.34
3.9 Χρηματοδότηση της εξυγίανσης.....σελ.34

Κεφ.4 ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

4.1 Χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι.....σελ.35
4.2 Μέθοδος συλλογής δεδομένων και βαθμολόγηση τραπεζών.....σελ.45
4.2.1 Βαθμολόγηση στα επιμέρους στοιχεία των τραπεζών.....σελ.48
4.2.2 Κεφαλαιακή Επάρκεια.....σελ.48
4.2.3 Ποιότητα Ενεργητικού.....σελ.49
4.2.4 Διοίκηση.....σελ.50
4.2.5 Κερδοφορία.....σελ.52
4.2.6 Ρευστότητας.....σελ.53
4.2.7 Ευαισθησία στον Κίνδυνο Αγοράς.....σελ.54

Κεφ.5 ΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ CAMELS

5.1 Ιστορική αναδρομή των δεικτών CAMELS.....σελ.56
5.2 Τρόπος Υπολογισμού Αριθμοδεικτών CAMELS.....σελ.56
5.2.1 Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (CAR).....σελ.57
5.2.2 Δείκτης Ποιότητας του Ενεργητικού.....σελ.60
5.2.3 Δείκτης Ποιότητας της Διοίκησης.....σελ.61
5.2.4 Δείκτης της Κερδοφορίας των τραπεζών (ROA,ROE).....σελ.62
5.2.5 Δείκτης Ρευστότηταςσελ.63
5.2.6 Δείκτης Ευαισθησίας.....σελ.65

Κεφ.6 ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

6.1 Ανάπτυξη Εμπειρικής Μελέτης.....σελ.67	σελ.67
6.2 Επιλογή χωρών προς διερεύνηση.....σελ.67	σελ.67
6.2.1 Επιλογή χωρών Νότιας Ευρώπης.....σελ.67	σελ.67
6.2.2 Επιλογή χωρών Βόρειας Ευρώπης.....σελ.67	σελ.67
6.3 Αρχική δειγματοληψία.....σελ.68	σελ.68
6.4 Επιλογή του δείγματος – Δεδομένα.....σελ.68	σελ.68
6.5 Λειτουργικά Προγράμματα.....σελ.68	σελ.68
6.5 Δείκτες.....σελ.69	σελ.69
6.7 Δημιουργία Ψευδομεταβλητών.....σελ.69	σελ.69
6.7 Κατασκευή του μοντέλου.....σελ.69	σελ.69
6.8 Τύπος Παλινδρόμησης.....σελ.70	σελ.70
6.9 Μέθοδος έρευνας.....σελ.70	σελ.70

Κεφ.7 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΛΟΓΑΡΙΘΜΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

7.1 Ερευνητικό μοντέλο.....σελ.73	σελ.73
7.2 1ο Λογαριθμικό μοντέλο.....σελ.73	σελ.73
7.2. 2ο Λογαριθμικό μοντέλο – Βόρειες χώρες.....σελ.75	σελ.75
7.3 3ο Λογαριθμικό μοντέλο – Νότιες χώρες.....σελ.77	σελ.77
7.4 Συμπεράσματα.....σελ.79	σελ.79
7.5 Βιβλιογραφία.....σελ.80	σελ.80
7.6 Παράρτημα.....σελ.84	σελ.84

Πρόλογος

Στο πλαίσιο εκπόνησης της παρούσης διπλωματικής εργασίας για τον κύκλο σπουδών Χρηματοοικονομική Ανάλυση για Στελέχη εξετάζεται η επίδραση ποικίλων χρηματοοικονομικών παραγόντων που αλληλεπιδρούν και επηρεάζουν την ευθραυστότητα του τραπεζικού συστήματος στην Ευρωζώνη.

Στην μελέτη αυτή αναλύεται εμπειρικά η τραπεζική αστάθεια που επιδεικνύουν τα τραπεζικά συστήματα την Ευρώπης, που αντανακλάται τόσο από τον τρόπο χειρισμού των κρίσεων από την πλευρά των Κεντρικών Τραπεζών των εκάστοτε χωρών, όσο και από τον τρόπο επέμβασης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Στη διάρκεια ζωής της κάθε οικονομική μονάδα παρόλο που αποτελεί μια αυτοτελή οντότητα, δραστηριοποιείται στο ευρύτερο χρηματοοικονομικό περιβάλλον και κάθε κίνησή της, διαμορφώνει και διαμορφώνεται από τον τρόπο αντίδρασής της στις δυσμενείς καταστάσεων που εκτίθεται. Ταυτόχρονα, όλες οι χώρες του κοινού νομίσματος παρόλο που υπάγονται σε παρόμοιο κανονιστικό πλαίσιο, όσων αφορά τη ρυθμιστική τους παρέμβαση, δεν αντιμετωπίζουν στον ίδιο βαθμό φαινόμενα ευθραυστότητας, γεγονός που αποτελεί και τη γενεσιουργό αιτία για περαιτέρω διερεύνηση.

Εισαγωγή

Το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές κατά τα τελευταία έτη, δεδομένου του νέου τρόπου προσέγγισης των οικονομικών και κοινωνικών εξελίξεων. Η όξυνση του ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών, αποτέλεσμα κυρίως της απελευθέρωσης της αγοράς, ανάγκασε τις περισσότερες τράπεζες να αλλάξουν τις παραδοσιακές πολιτικές και στρατηγικές τους, εστιάζοντας στη διαφοροποίηση των υπηρεσιών και των τραπεζικών προϊόντων που προσέφεραν στους καταναλωτές. Αρκετές τράπεζες επεκτάθηκαν μέσα στη χώρα τους ανοίγοντας νέα καταστήματα, άλλες πραγματοποίησαν εξαγορές και συγχωνεύσεις αλλάζοντας το τοπίο στον τραπεζικό κλάδο, και άλλες διαφοροποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό ως προς τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους. Αν και η ευελιξία αυτή, σηματοδότησε μια θετική εξέλιξη για την πορεία του τραπεζικού κλάδου, ταυτόχρονα έφερε στην επιφάνεια νέους και μεγάλους κινδύνους για τις τράπεζες και τους φορείς που παρέχουν παρόμοιες ή διαφοροποιημένες υπηρεσίες.

Κεφ 1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

1.1 Τοποθέτηση του προβλήματος

Με την οικονομική κρίση που διανύουμε, ίσως τη μεγαλύτερη μετά τη δεκαετία του 1930, τα προβλήματα έγιναν ακόμη περισσότερα και η έντασή τους αυξήθηκε αισθητά. Τα πρώτα σημάδια της οικονομικής κρίσης έγιναν αντιληπτά κατά το 2007 στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και ταχύτατα εξαπλώθηκαν σε ολόκληρο τον κόσμο, με ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες, κυρίως κατά τα έτη 2008 και 2009. Στον χρηματοπιστωτικό τομέα, μεγάλο πλήγμα σημειώθηκε με την κρίση των στεγαστικών δανείων και κυρίως εκείνων που αφορούσαν τους δανειολήπτες χαμηλής πιστοληπτικής ικανότητας. Αρχικά, ξέσπασε μια κρίση εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα, καθώς αυξήθηκαν οι αμφιβολίες των πιστωτών για το βαθμό οικονομικής φερεγγυότητας των οφειλετών. Το γεγονός αυτό δημιούργησε σταδιακά έντονες πιέσεις στην παγκόσμια οικονομία, απειλώντας τη χρηματοοικονομική σταθερότητα. Σαν συνέπεια, ακολούθησε η συρρίκνωση των επενδύσεων σε σειρά παραγωγικών κλάδων της οικονομίας, με αποτέλεσμα τη συνολική υπονόμευση της κεφαλαιακής θέσης των τραπεζών.

Η αύξηση αυτής της αβεβαιότητας, είχε ως βασικές αιτίες την υποεκτίμηση των κινδύνων της αγοράς, την υψηλή μόχλευση ορισμένων τραπεζικών οργανισμών διασυννοριακής εμβέλειας και την έλλειψη διαφάνειας των οικονομικών καταστάσεων των τραπεζών, οι οποίες τα τελευταία έτη δεν αποτύπωναν πλήρως τους υψηλούς κινδύνους που αναλάμβαναν.

Γίνεται επομένως άμεσα αντιληπτό, ότι η σταθερότητα και η υγιής λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι απολύτως αναγκαία τόσο για τις ίδιες τις τράπεζες, όσο και για τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, που αντλούν κεφάλαια μέσω δανειοδοτήσεων. Για την εξασφάλιση όμως αυτής της σταθερότητας, είναι απαραίτητη η υιοθέτηση ενός αποτελεσματικού εποπτικού πλαισίου, ικανού να διασφαλίσει με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο την εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Μετά και την παρούσα τραπεζική κρίση, φάνηκαν οι βασικές αδυναμίες του εποπτικού πλαισίου που διέπει τα τραπεζικά ιδρύματα, τόσο στην Ευρωζώνη αλλά και στην παγκόσμια οικονομία.

Οι εποπτικές αρχές μέχρι σήμερα, αναζητούν λύσεις και προβαίνουν σε συνεχείς διασκέψεις με σκοπό να εξασφαλίσουν τη σταθερότητα και την ομαλή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, μέσα από την εδραίωση ενός κατάλληλου εποπτικού πλαισίου που θα ρυθμίσει και θα καλύψει όλες τις υφιστάμενες ελλείψεις.

Η ύπαρξη όμως ενός αποτελεσματικού νομοθετικού πλαισίου στον τραπεζικό κλάδο, αν και είναι αναγκαία, δεν αρκεί από μόνη της. Προκειμένου να προστατεύονται οι επενδυτές, οι μέτοχοι, οι χρηματοδότες, οι πιστωτές και γενικά όσοι προσφέρουν στο τραπεζικό σύστημα τα κεφάλαιά τους, απαιτούνται όχι μόνο αυστηροί κανόνες και έλεγχοι, αλλά και η καλύτερη δυνατή αξιολόγηση των κινδύνων που αναλαμβάνουν τα τραπεζικά ιδρύματα, ώστε να εξασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή ασφάλεια στο τραπεζικό περιβάλλον.

Απαιτείται επομένως από τις ρυθμιστικές αρχές η αξιολόγηση με κοινά κριτήρια της κάθε τράπεζας, ώστε αυτές που αναλαμβάνουν περισσότερους κινδύνους να αναγκάζονται να δημιουργούν και το δικό τους πλαίσιο προστασίας, έναντι της πιθανότητας που υπάρχει να μη μπορούν κάποια στιγμή να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους. Αυτό σημαίνει ότι οι ρυθμιστικές αρχές μετατοπίζουν το βάρος της εκτίμησης του κινδύνου στην κάθε τράπεζα ξεχωριστά.

Στο κομμάτι της εκτίμησης και αξιολόγησης των κινδύνων, ιδιαίτερα σημαντική είναι η χρήση των δεικτών CAMELS, οι οποίοι αποτελούν τους δείκτες βαθμολόγησης των τραπεζών. Οι δείκτες αυτοί, μας δίνουν τη δυνατότητα αξιολόγησης των χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων μιας τράπεζας σε σχέση με τις υπόλοιπες τράπεζες του κλάδου, μέσω του υπολογισμού μιας συνολικής βαθμολογίας για την κάθε τράπεζα. Ο συνολικός βαθμός αξιολόγησης, δίνεται με τη βοήθεια των βασικών δεικτών και με βάση συγκεκριμένους συντελεστές βαρύτητας. Έτσι, η διοίκηση της κάθε τράπεζας, οι ενδιαφερόμενοι επενδυτές αλλά και οι εποπτικές αρχές, έχουν στα χέρια τους ένα σημαντικό εργαλείο ώστε να είναι δυνατός ο προσδιορισμός των δυνατών και αδύναμων σημείων της κάθε τράπεζας και η καλύτερη δυνατή αξιολόγηση των κινδύνων.

1.2 Δείγματα ερευνητικής κοινότητας

Το τραπεζικό σύστημα της κάθε χώρας συμβάλει στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας και η σταθερότητά του είναι αναγκαίος όρος επιβίωσης ολόκληρου του κοινωνικοοικονομικού συστήματος. Για την αξιολόγηση και τον έλεγχο της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος σε πολλές χώρες γίνονται ειδικές μελέτες.

Η έννοια της οικονομικής αστάθειας χρονολογείται από τους Fisher (1933) και Keynes (1936), οι οποίοι θεωρούν ότι η χρηματοδότηση του χρέους των επενδύσεων μπορεί να έχει αποσταθεροποιητικές συνέπειες. Αυτοί οι σπουδαίοι οικονομολόγους υποκινούνταν από τις προσωπικές παρατηρήσεις τους στη Μεγάλη Ύφεση και των πολυάριθμων τραπεζικό πανικό που σημειώθηκε εκείνη την εποχή. Τις τελευταίες δεκαετίες, ο οικονομολόγος Minsky (1977) έχει προχωρήσει μια ελαφρώς ισχυρότερη έκδοση της ίδιας ιδέα, που διαπιστώνει ότι οι σύγχρονες καπιταλιστικές οικονομίες είναι εγγενώς εύθραυστες, λόγω της βαριά εξάρτηση του χρέος με τη χρηματοδότηση των επενδύσεων.

Παρά το γεγονός ότι οι υπάρχει μεγάλη βιβλιογραφία σχετικά με την οικονομικής αστάθειας, από τη λογοτεχνία λείπει ένα πλήρως συνεκτικό μοντέλο που θα μπορούσε να παράσχει κάποια διορατικότητα σχετικά με τη φύση της αστάθειας. Στόχος της εργασίας των Roger Lagunoff and Stacey Schreft (1998) είναι να καλύψουν αυτό το κενό. Παρουσιάζουν ένα μοντέλο στο οποίο η έννοια της αστάθειας είναι σαφώς καθορισμένη και το χρησιμοποιούν για να εξερευνήσουν τους παράγοντες που καθορίζουν την αστάθεια μιας οικονομίας και αν η ευθραυστότητα επιδεινώνεται όσο η οικονομία αυξάνει το μέγεθός της. Σύμφωνα με την έρευνά τους, δύο χαρακτηριστικά θεωρούνται απαραίτητα για κάθε μοντέλο της οικονομικής αστάθειας. Πρώτον, το οικονομικό περιβάλλον οδηγεί τους διαχειριστές των κεφαλαίων (πράκτορες) να αναλάβουν δράσεις, που επιβάλλουν τη δημιουργία δεσμών μεταξύ των χρηματοπιστωτικών θέσεων τους και τις θέσεις των άλλων. Δεύτερον, το περιβάλλον πρέπει να οδηγήσει τα πρακτορεία να αναλάβουν δράσεις που παραβιάζουν τους συνδέσμους αυτούς, σε μερικές περιπτώσεις πλήρως, και σε άλλες μόνο σε περιορισμένο βαθμό.

Το μοντέλο Roger Lagunoff and Stacey Schreft (1998) έχει σχεδιαστεί για να προκαλέσει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, τα αλληλένδετα χαρτοφυλάκια και τις δεσμεύσεις πληρωμών να δημιουργούν οικονομικούς δεσμούς μεταξύ των παραγόντων αλληλεξάρτησης. Υπάρχουν δύο τύποι παραγόντων: οι επενδυτές και οι επιχειρηματίες. Οι επενδυτές επιλέγουν επενδυτικές στρατηγικές, που καθορίζουν το αν θα επενδύσουν τον πλούτο τους σε μια ασφαλή τοποθέτηση ή αν θα προβούν σε σύναψη δανείων υψηλότερου κινδύνου με τους επιχειρηματίες, με όφελος το επιτόκιο αγοράς. Οι προτιμήσεις και τιμές των παραμέτρων μπορούν να δημιουργήσουν συνθήκες ισορροπίας, στις οποίες οι επενδυτές επιλέγουν χαρτοφυλάκια, όπου η απόδοση τους εξαρτάται από την κατανομή του χαρτοφυλακίου των άλλων επενδυτών. Αυτές οι συνδέσεις αποτελούν συλλογικά την οικονομία της χρηματοοικονομικής διάρθρωσης. Επειδή όμως οι επενδυτές γνωρίζουν μόνο τα δικά τους χαρτοφυλάκια και όχι τα χαρτοφυλάκια των άλλων, δεν είναι σε θέση να γνωρίζουν με ποιούς συνδέονται.

Πιο συγκεκριμένα η εργασία Roger Lagunoff and Stacey Schreft (1998) παρουσιάζει ένα δυναμικό, στοχαστικό, θεωρητικό μοντέλο οικονομικής αστάθειας, το οποίο έχει δύο βασικά χαρακτηριστικά. Πρώτον, δηλώνει ότι τα αλληλένδετα χαρτοφυλάκια και οι δεσμεύσεις πληρωμών σφυρηλατούν οικονομικούς δεσμούς μεταξύ των συμμετεχόντων. Δεύτερον, αποτυπώνει πως όταν συμβεί ένα σοκ στα επενδυτικά σχέδια των επιχειρήσεων, αυτό μπορεί να προκαλέσει αποτυχία στα σχέδια των επενδυτών. Οι επενδυτές που βιώνουν τις απώλειες αυτής της αποτυχίας, ανακατανέμουν τα χαρτοφυλάκιά τους, σπάζοντας τις διασυνδέσεις. Στην αποτελεσματική συμμετρική ισορροπία κατά Pareto η συγκεκριμένη αποτυχία μπορεί να εξαπλωθεί, προκαλώντας ακόμη περισσότερους δεσμούς στο σπάσιμο. Στην ουσία δηλώνει **ότι μια οικονομία είναι πιο εύθραυστη εκ των υστέρων** όσο πιο σοβαρή είναι μια οικονομική κρίση.

Ο άλλος τύπος κρίσης εμφανίζεται στιγμιαία, όταν οι επενδυτές προληπτικά μετατοπίζουν του πλούτου τους σε ένα ασφαλές περιουσιακό στοιχείο, εν αναμονή της μόλυνσης που τυχόν υπάρχει στο μέλλον. Το γεγονός αυτό αποτυπώνει ότι **μια οικονομία είναι πιο εύθραυστη εκ των προτέρων** πριν την επέλευση της κρίσης. Η εργασία αυτή εξετάζει επίσης, κατά πόσο η ευθραυστότητα είναι χειρότερη για τις μεγαλύτερες οικονομίες.

Διάφοροι άλλοι μελετητές χρησιμοποιούν μεθόδους νέες αξιολόγησης για να προσδιορίσουν την ευθραυστότητα μιας οικονομίας. Μία βασική μέθοδος αξιολόγησης είναι η Data Envelopment Analysis/ DEA, βάση της οποίας έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές εργασίες για το σύνολο σχεδόν του τραπεζικού κλάδου. Ενδεικτική είναι η μελέτη των Chen και Yeh (2000) που έγινε για 34 τράπεζες στην Ταϊβάν, καθώς και η εργασία του Tarawneh (2006) που μελετά τις εμπορικές τράπεζες στο Ομάν χρησιμοποιώντας βασικούς αριθμοδείκτες.

Τα πλεονεκτήματα αυτής της μεθόδου είναι τα εξής:

- 1. Παρέχει μεγαλύτερη ευρύτητα και κατανόηση σε σχέση με τους δείκτες**
- 2. Δεν απαιτεί πρόσβαση σε δεδομένα μεγάλων χρονικών περιόδων**
- 3. Μπορεί να εφαρμοστεί επιτυχώς και σε μικρά δείγματα.**
- 4. Δεν απαιτεί συγκεκριμένη μορφή στα δεδομένα για να κατατάξει τις πιο αποτελεσματικές τράπεζες**

Το βασικό μειονέκτημα της μεθόδου DEA είναι ότι η μέθοδος αυτή είναι συνήθως ευαίσθητη σε ακραία και λανθασμένα δεδομένα τα οποία μπορεί να επηρεάζουν τα αποτελέσματα των ισολογισμών των τραπεζικών ιδρυμάτων. Ωστόσο, η μέθοδος αυτή δε θα μας απασχολήσει περισσότερο καθώς εστιάζει κυρίως στην εκτίμηση της αποτελεσματικότητας και της παραγωγικότητας μιας τραπεζικής μονάδας και όχι στην ευθραυστότητα και την αξιολόγηση των κινδύνων.

Άλλες εργασίες χρησιμοποιούν την αξιολόγηση των τραπεζικών ιδρυμάτων τους δείκτες ROA, κεφαλαιακής επάρκειας και επισφαλών δανείων. Οι δείκτες αυτοί χρησιμοποιούνται για σύγκριση των τραπεζικών ιδρυμάτων κυρίως μετά από συγχωνεύσεις και εξαγορές.

1.3 Μέθοδος CAMELS

Κατά τα τελευταία έτη χρησιμοποιείται η μέθοδος αξιολόγησης CAMELS, η οποία αξιολογεί τους κινδύνους των τραπεζικών ιδρυμάτων λαμβάνοντας υπόψη τους δείκτες:

1. κεφαλαιακής επάρκειας,
2. ποιότητας περιουσιακών στοιχείων ενεργητικού,
3. αποτελεσματικότητας διοίκησης,
4. κερδοφορίας,
5. ρευστότητας
6. ευαισθησίας στον κίνδυνο της αγοράς.

Πιο συγκεκριμένα, ο χρηματοοικονομικός έλεγχος μιας εμπορικής τράπεζας με τη μεθοδολογία CAMELS, αποτελείται στην πραγματικότητα από περίπου **είκοσι (20) βασικούς αριθμοδείκτες**. Μετά τον υπολογισμό των δεικτών, ο καθένας από αυτούς τους δείκτες σταθμίζεται με ένα συντελεστή βαρύτητας, που είναι συγκεκριμένος για κάθε κατηγορία.

Συνήθως, όταν η οικονομία βρίσκεται κάτω από φυσιολογικές περιόδους **οι σταθμίσεις των CAMELS ακολουθούν την εξής βαρύτητα:**

Κεφαλαιακή Επάρκεια	20%
Ποιότητα Ενεργητικού	20%
Ποιότητα Διοίκησης	20%
Ρευστότητα	20%
Κερδοφορία	10%
Ευαισθησία στην Αγορά	10%

Χρησιμοποιώντας τους δείκτες CAMELS αντλούμε στοιχεία για:

1. Τη δυνατότητα μιας τράπεζας να αντλήσει βασικά κεφάλαια με χαμηλό κόστος (Tier I & II) για την περίπτωση της Κεφαλαιακής Επάρκειας.
2. Τη διαδικασία έγκρισης και χορήγησης δανείων, τη διαδικασία προβλέψεων και παρακολούθησης των καθυστερήσεων στην περίπτωση της Ποιότητας Ενεργητικού.

3. Τη λειτουργία του συστήματος πληροφόρησης (MIS) και την ποιότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, την ποιότητα των στελεχών της τράπεζας σε όλα τα επίπεδα και των συστημάτων διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου για την Ποιότητα της Διοίκησης
4. Τη διαφοροποίηση των πηγών δημιουργίας κερδών για την τράπεζα
5. Την Ποιότητα της Κερδοφορίας της τράπεζας
6. Τα συστήματα παρακολούθησης και αξιολόγησης της ρευστότητάς της
7. Το Δείκτη Ρευστότητας
8. Την ποιότητα των συστημάτων και του έμψυχου υλικού της κάθε τράπεζας για την παρακολούθηση των επιτοκίων και τη διαχείριση των κινδύνων που προκαλούνται από τις μεταβολές τους
9. Το Δείκτη της Ευαισθησίας στην Αγορά

1.4 Ρυθμιστική Παρέμβαση – Εποπτεία – Επίβλεψη

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να γίνει η οριοθέτηση του περιεχομένου τριών εννοιών οι οποίες θα μας απασχολήσουν:

1. της ρυθμιστικής παρέμβασης (regulation),
2. της εποπτείας (supervision), και
3. της επίβλεψης (oversight).

Ρυθμιστική παρέμβαση νοείται η υιοθέτηση νομοθετικών, διοικητικών ή κανονιστικών διατάξεων μέσω των οποίων επιβάλλεται σε φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και αγορές, συγκεκριμένη συμπεριφορά ή συγκεκριμένη απαγόρευση για την ικανοποίηση ενός συγκεκριμένου αιτήματος. Προϊόν της ρυθμιστικής παρέμβασης αποτελεί το κανονιστικό πλαίσιο (regulations, regulatory framework). Με τον όρο εποπτεία νοείται η παρακολούθηση από τις αρχές των ανωτέρω οργανισμών, με σκοπό τη συμμόρφωση των φορέων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών προς τις διατάξεις του κανονιστικού πλαισίου. Ως επίβλεψη αναφέρεται η παρακολούθηση των φορέων από τις αρχές σχετικά με θέματα που αφορούν την ομαλής λειτουργίας της αγοράς ή ενός υποσυστήματος του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Στα οικονομικά λιγότερο αναπτυγμένα κράτη, η ρυθμιστική παρέμβαση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα θέτει ως κύριο στόχο την ικανοποίηση διαφόρων αιτημάτων οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα επιτελεί τη διαμεσολαβητική λειτουργία μεταξύ θετικών και αρνητικών αποταμιευτών, αποτελεί προνομιακό πεδίο παρέμβασης, ώστε τα χρηματικά κεφάλαια των θετικών αποταμιευτών να διοχετεύονται μέσω αυτού:

1. είτε στο δημόσιο για τη χρηματοδότηση των δαπανών του με ευνοϊκούς όρους (και τη συγκράτηση της φορολογικής επιβάρυνσης),
2. είτε σε επιχειρήσεις που κρίνεται ότι χρήζουν κατά προτεραιότητα πρόσβαση σε χρηματοδότηση χωρίς να εξετάζεται αν πληρούν ή όχι τα αναγκαία ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια.

Η ικανοποίηση του πρώτου στόχου επιτυγχάνεται με την επιβολή στις τράπεζες της υποχρέωσης να επενδύουν ποσοστό επί των καταθέσεών τους (που μπορεί να φτάνει το 50%) σε τίτλους έκδοσης του Δημοσίου με διοικητικά καθοριζόμενο επιτόκιο. Από την άλλη πλευρά, μέσα ικανοποίησης του δεύτερου στόχου είναι, κυρίως, ο διοικητικός καθορισμός του ανωτάτου επιπέδου των επιτοκίων χορηγήσεων προς τις επιχειρήσεις, και η επιβολή στις τράπεζες της υποχρέωσης να επενδύουν ποσοστό επί των καταθέσεών τους σε συγκεκριμένους κλάδους της οικονομίας, (συνήθως δε με προνομιακούς όρους και με επιδότηση του επιτοκίου).

Για την ικανοποίηση των προαναφερθέντων στόχων τα εν λόγω κράτη συνηθίζουν επίσης να:

1. έχουν συγκεκριμένες τράπεζες υπό τον ιδιοκτησιακό τους έλεγχο (είτε άμεσα, είτε έμμεσα μέσω συνταξιοδοτικών ταμείων που ελέγχουν),
2. προβαίνουν σε διοικητικό καθορισμό του κατωτάτου επιτοκίου καταθέσεων των τραπεζών, ώστε να διασφαλίζεται ότι τα χρηματικά κεφάλαια των θετικών αποταμιευτών θα διοχετεύονται μέσω του τραπεζικού συστήματος και μέσω αυτού στις διοικητικά καθοριζόμενες χρήσεις,

3. καθιερώνουν το κριτήριο των αναγκών της αγοράς ως προϋπόθεση για τη χορήγηση άδειας στις τράπεζες,
4. μην ευνοούν ή προωθούν την ανάπτυξη των αγορών χρήματος και κεφαλαίου (αν και η μη ανάπτυξη αυτών των αγορών είναι συχνά η λογική συνέπεια από την επιβολή όλων των προαναφερθέντων διοικητικών μέτρων),
5. καθιερώνουν τα αναγκαία συνοδευτικά φορολογικά κίνητρα και αντικίνητρα.

Ρυθμιστική παρέμβαση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα των εν λόγω κρατών λαμβάνει επίσης χώρα, με τον έλεγχο της πιστωτικής επέκτασης και την επιβολή στις τράπεζες της υποχρέωσης να διακρατούν ένα εξαιρετικά υψηλό ποσοστό επί των καταθέσεων τους σε (συνήθως άτοκο) λογαριασμό της κεντρικής τράπεζας (ελάχιστα υποχρεωτικά αποθεματικά, *reserve requirements*), όταν δεν είναι διαθέσιμα άλλα μέσα άσκησης νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής.

Μια άλλη δικαιολογητική βάση της ρυθμιστικής παρέμβασης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα των οικονομικά λιγότερο αναπτυγμένων κρατών είναι η διασφάλιση συνθηκών που θα επιτρέπουν την πρόσβαση στον δανεισμό σε διάφορες κατηγορίες κλάδων της οικονομίας ή ιδιωτών τους οποίους οι εμπορικές τράπεζες δεν επιθυμούν να χρηματοδοτούν. Μέσο υλοποίησης αυτού του στόχου είναι η ίδρυση ειδικών πιστωτικών οργανισμών (αναπτυξιακές, στεγαστικές και αγροτικές τράπεζες) και η προικοδότησή τους με ειδικά προνόμια.

Στο πλαίσιο λειτουργίας των ανοικτών οικονομιών η ρυθμιστική παρέμβαση εκδηλώνεται για την προστασία των εγχωρίων φορέων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, των εγχωρίων αγορών και των υποδομών έναντι του διεθνούς ανταγωνισμού.

Μέσο ικανοποίησης αυτού του στόχου είναι η καθιέρωση μέτρων προστατευτισμού, η κλίμακα των οποίων εκτείνεται από την πλήρη απαγόρευση της παροχής σε ένα κράτος χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών από αλλοδαπούς φορείς και την απαγόρευση της πρόσβασης στις εθνικές αγορές και υποδομές μέχρι την καθιέρωση συγκεκριμένων σχετικών περιορισμών.

Στα οικονομικά αναπτυγμένα κράτη οι προαναφερθείσες μορφές ρυθμιστικής παρέμβασης, κυρίως δε οι τρεις πρώτες, συνήθως δεν συναντώνται, καθώς η συντριπτική πλειοψηφία των μέτρων που λαμβάνονται για την ικανοποίηση των συναφών στόχων ρυθμιστικής παρέμβασης είναι ασύμβατη με την αρχή της οικονομίας της αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό. Δεδομένου λοιπόν ότι στα κράτη αυτά η εν λόγω αρχή ισχύει και εφαρμόζεται αποτελεσματικά ως πρότυπο οργάνωσης και λειτουργίας της οικονομίας, η καθιέρωση και εφαρμογή τέτοιων μέτρων απαγορεύεται.

Στα οικονομικά αναπτυγμένα κράτη υφίσταται έντονη ρυθμιστική παρέμβαση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, κατά τη διάρκεια δε των δύο τελευταίων δεκαετιών αυτή η παρέμβαση έχει προσλάβει ιδιαίτερα μεγάλη έκταση. Οι δικαιολογητικές βάσεις της εν λόγω ρυθμιστικής παρέμβασης είναι πάντως διαφορετικές σε σχέση με εκείνες που ισχύουν για τις αναπτυσσόμενες οικονομίες, όπου η ρυθμιστική παρέμβαση είναι επίσης έντονη.

1.5 Ικανοποίηση αιτημάτων ρυθμιστικής παρέμβασης

Πέραν της διασφάλισης του ελεύθερου ανταγωνισμού, κυρίαρχο αίτημα αποτελεί η ικανοποίηση των ακόλουθων αιτημάτων:

1. Η διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.
2. Η διασφάλιση της προστασίας των επενδυτών και της ακεραιότητας, της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας της κεφαλαιαγοράς.
3. Η αποζημίωση των επενδυτών σε περίπτωση περιέλευσης μιας επιχείρησης που παρέχει επενδυτικές υπηρεσίες σε αφερεγγυότητα.
4. Η διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των συστημάτων πληρωμών.
5. Η προστασία των οικονομικών συμφερόντων των καταναλωτών που συναλλάσσονται με φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, και
6. Η πρόληψη και καταπολέμηση της χρήσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για την τέλεση οικονομικών εγκλημάτων, όπως η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και η απάτη στα μέσα και συστήματα πληρωμών.

Το αίτημα για ρυθμιστική παρέμβαση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα με στόχο την πρόληψη της υπερχρέωσης των νοικοκυριών αναδείχθηκε μόλις στα τέλη της δεκαετίας 1990, ως αποτέλεσμα της πλήρους απελευθέρωσης της καταναλωτικής πίστης και της συνακόλουθης εκτεταμένης προσφυγής των νοικοκυριών σε δανεισμό. Επίσης, το αίτημα για την καταπολέμηση του φαινομένου της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος αναδείχθηκε κυρίως μετά την τρομοκρατική επίθεση στις Η.Π.Α. το Σεπτέμβριο του 2001.

Και τέλος, το αίτημα για την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων στα δημόσια οικονομικά των κρατών, οι οποίες απορρέουν από τη λειτουργία τραπεζών που έχουν εκτεθεί σε αφερεγγυότητα, αλλά είναι συστημικά τόσο σημαντικές λόγω μεγέθους, ώστε η ανάκληση της άδειάς τους να μην είναι εύκολο να αποφασιστεί (τράπεζες καλούμενες “too big to be left to fail”), ιδίως αν δραστηριοποιούνται σε διεθνές επίπεδο, αποτελεί μείζον ζήτημα χρηματοπιστωτικής πολιτικής στην τρέχουσα συγκυρία, κυρίως λόγω της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής κρίσης.

1.6 Πόσο καλά αξιολογεί η αγορά πόσο εύθραυστη είναι μια τράπεζα?

Ο μεγάλος αριθμός των τραπεζικών κρίσεων που έπληξαν τις αναπτυσσόμενες και αναπτυσσόμενες χώρες κατά τις τελευταίες δεκαετίες και το υψηλό κόστος για την επίλυσή τους, έχουν προκαλέσει μεγάλο ενδιαφέρον για την εύρεση εκείνων των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων που θα προσδιορίσουν ένα αποτελεσματικό κανονιστικό πλαίσιο. Μέσα στο γενικό αυτό κλίμα ρευστότητας και αβεβαιότητας, η ρυθμιστική παρέμβαση φαίνεται να στέφεται προς την κατεύθυνση αυστηρότερων μέτρων πειθαρχίας, ενώ ταυτόχρονα αναζητά πιο ποιοτικούς δείκτες που θα βοηθήσουν το έργο της.

Γενικότερα, οι εμπειρικές μελέτες προσπαθούν να εντοπίσουν εμπειρικά τις αιτίες και τις ρίζες των τραπεζικών κρίσεων και επικεντρώνονται κυρίως στους μακροοικονομικούς παράγοντες πρόβλεψης των τραπεζικών και νομισματικών κρίσεων. Η εργασία Bongini et al. αποτελεί εξαίρεση, αφού χρησιμοποιεί μοντέλα πρόβλεψης των επιμέρους χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, τα λεγόμενα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης.

Αξίζει να σημειωθεί επίσης, η μελέτη του Laeven, που διαπιστώνει ότι οι τράπεζες με συγκέντρωση ιδιοκτησίας είναι πιο επικίνδυνες, αφού καταλήγουν να εγκλωβιστούν στην υπερβάλλουσα πιστωτική τους ανάπτυξη, που οι ίδιες δημιούργησαν. Ας μην παραβλέψουμε, ότι οι άνω τράπεζες υποφέρουν περισσότερο και από το πρόβλημα του ηθικού κινδύνου. Μια άλλη εκτίμηση των τραπεζικών κρίσεων δίνει ο Ferri et al. που διερευνά την ενημερωτική αξία των πληροφοριών και την ενσωματώνει στην κυρίαρχη εκτίμηση των οργανισμών πιστοληπτικής αξιολόγησης. Τα αποτελέσματά τους δείχνουν ότι οι οργανισμοί πιστοληπτικής αξιολόγησης απέτυχαν να προβλέψουν την εμφάνιση της κρίσης.

Οι Paola Bongini, Luc Laeven, Giovanni Majnoni έρχονται να συγκεντρώσουν όλες τις παραπάνω πληροφορίες και να δημιουργήσει ένα πεδίο αναφοράς, όσον αφορά την αλληλεπίδραση τριών παραγόντων :

1. Λογιστικές καταστάσεις εταιρειών
2. Χρηματιστηριακές αγορές
3. Αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας

Απώτερος στόχος τους είναι να επεξεργαστούν το πληροφορικό περιεχόμενο των οργανισμών πιστοληπτικής αξιολόγησης των επιμέρους τραπεζών και να το συγκρίνουν με άλλους δείκτες οικονομικής αστάθειας, καλύπτοντας το κενό που υπάρχει ανάμεσα στις προαναφερθείσες μελέτες. Πιο συγκεκριμένα, ο πρώτος δείκτης της μελέτης βασίζεται σε λογιστικά στοιχεία τραπεζών, ο δεύτερος δείκτης επικεντρώνεται στην επίδραση του κόστους ασφάλισης των καταθέσεων στον κίνδυνο των τραπεζών και ο τρίτος προέρχεται από την πιστοληπτική ικανότητα της εκάστοτε τράπεζας. Τα δεδομένα αφορούν 246 τραπεζικά ιδρύματα Ινδονησίας, Κορέας, Μαλαισίας και Ταϊλάνδης, και τα αντίστοιχα στοιχεία ανασύρθηκαν για τους ισολογισμούς από Bankscore, για τις τιμές των μετοχών από Datastream και Bloomberg, και για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας από τη Moody's. Για τις χώρες της Ανατολικής Ασίας η εμπειρική ανάλυση των κρίσεων του συγκεκριμένου άρθρου μας έδωσε τρία αποτελέσματα, που ίσως μας δώσουν το ερέθισμα να αναλογιστούμε γιατί ο σύγχρονος ρόλος της ρυθμιστικής παρέμβασης ακολουθεί τις εξελίξεις, αντί να τις διαμορφώνει.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης επικεντρώνονται στα ακόλουθα :

1. Δεν υπάρχει προφανείς απόδειξη ότι η πειθαρχία είχε αποτελέσματα, αφού το μεγάλο μέγεθος των εισηγμένων τραπεζών ήταν ικανό να εμποδίσει το έργο της ρυθμιστικής αρχής. Με δύο λόγια : Είναι πολύ μεγάλες για να καταρρεύσουν!

2. Κανένας από τους τρεις χρησιμοποιούμενους δείκτες δεν έχει ισχυρή προγνωστική ισχύ για την πρόβλεψη δυσχερειών στον τραπεζικό κλάδο, μετά την επίδραση μακροοικονομικών παραγόντων.

3. Τα ασφάλιστρα κινδύνου των καταθέσεων για τις εισηγμένες μετοχές των τραπεζών, έδειξαν μια πιο έγκαιρη προσαρμογή των βαθμών πιστοληπτικής ικανότητας, και για τις τράπεζες της Ανατολικής Ασίας έφτασαν στο μέγιστο όριο των τριών τετάρτων.

1.7 Ερευνητικά ερωτήματα που προέκυψαν

Κατά τη διάρκεια ανασκόπησης της σχετικής βιβλιογραφίας σχετικά με την ευθραυστότητα του Τραπεζικού συστήματος προέκυψαν εύλογα ερωτήματα, τα οποία θα μας βοηθήσουν να πλαισιώσουμε το συγκεκριμένο θέμα, οριοθετώντας το στο ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον. Κάποια από αυτά τα ερωτήματα παραθέτονται ακολούθως, και ευελπιστώ με την ολοκλήρωση της παρούσης εργασίας το μεγαλύτερο μέρος τους να βρεί ανταπόκριση.

1. Υπάρχει συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο σχετικά με την ευθραυστότητα του Τραπεζικού συστήματος?
2. Ποιος ο ρόλος των κεντρικών τραπεζών στη χάραξη μιας τέτοιας πολιτικής?
3. Οδηγούμαστε σε οικονομικό περιβάλλον με περισσότερο ή λιγότερο κρατικό παρεμβατισμό για τη διασφάλιση μιας λιγότερο εύθραυστης οικονομίας?
4. Υπάρχουν περιθώρια αυτορρύθμισης της εκάστοτε οικονομικής μονάδας, τέτοια που να διασφαλίζουν της εύρυθμη λειτουργίας της?

5. Πότε μια τράπεζα θεωρείται ευάλωτη/εύθραυστη και ποιοί παράγοντες αλληλεπιδρούν προς αυτή την κατεύθυνση?
6. Ποιες οι αιτίες που δημιουργούν ένα εύθραυστο χρηματοοικονομικό σύστημα?
7. Κατά πόσο μπορεί μια εύθραυστη οικονομική μονάδα να επανέλθει πλήρως σε υγιείς ρυθμούς ανάπτυξης?
8. Μπορεί ένας τραπεζικός φορέας να προστατευθεί από μια τέτοια εξέλιξη? Αν ναι, με ποιό τρόπο και με ποιό κόστος?
9. Το κόστος προστασίας του τραπεζικού ιδρύματος είναι μικρότερο ή μεγαλύτερο από το πλήγμα που τειχών δεχθεί όταν γίνει ευάλωτο?
10. Στο ευρύτερο τραπεζικό σύστημα της ζώνης του Ευρώ παρατηρούμε από τη μια πλευρά εύθραυστα τραπεζικά συστήματα και από την άλλη πλευρά πολύ ισχυρά. Γιατί συμβαίνει αυτό?
11. Ποιός ο ρόλος των αγορών στη δημιουργία ευάλωτου οικονομικού κλίματος? Και πόσο εύκολα οι παρεμβάσεις τους μπορούν να καταστρέψουν μια οικονομική μονάδα ή χώρα?
12. Ποιός ο ρόλος των προβλέψεων και προσδοκιών σχετικά με το πόσο εύθραυστη είναι μια οικονομική μονάδα? Υπάρχει αδυναμία καλών προβλέψεων?

Τα σχετικά άρθρα συλλογής σκοπό έχουν να μας δώσουν το έναυσμα για περαιτέρω διερεύνηση. Η ανάπτυξη της μελέτης μας θα επικεντρωθεί στα επιμέρους στοιχεία της σύγκρισης διάφορων τραπεζικών οργανισμών, τις αλληλεπιδράσεις τους και πόσο εύθραυστη είναι μια οικονομική μονάδα στη διάρκεια ζωής της. Στην Ευρωζώνη οι χρηματοοικονομικές εξελίξεις των τελευταίων ετών συνεχώς επιβεβαιώνουν τις έντονες πιέσεις που δέχονται όλοι οι συμμετέχοντες στη χρηματοοικονομική δραστηριότητα. Βόρειες και Νότιες χώρες συναγωνίζονται στη διεκδίκηση της καλύτερης μερίδας αγοράς ενώ τα αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα δεν αφήνουν περιθώρια υγιούς ανάπτυξης. Η πορεία προβλέπεται δυσοίωνη και αβέβαιη, τουλάχιστον στην μορφή που μπορούμε να την παρατηρήσουμε από τη δική μας σκοπιά σήμερα.

Κεφ.2 ΑΙΤΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΥΘΡΑΥΣΤΟΤΗΤΑ

2.1 Η Πηγή του κακού – Αιτίες

Οι βαθύτερες αιτίες που τελικά υποβοήθησαν την γενίκευση του φαινομένου της οικονομικής αστάθειας/ευθραυστότητας και την ανέδειξαν σε κύριο παράγοντα αποσταθεροποίησης σε παγκόσμια κλίμακα, συνοψίζονται στις ακόλουθες :

1. Στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα είχαν συσσωρευθεί σημαντικές μακροοικονομικές ανισορροπίες που βγήκαν στην επιφάνεια και πήραν τη μορφή καταιγίδας. Η παγκόσμια υπερπροσφορά (global glut) αποταμίευσης κυρίως από την αναδυόμενη αγορά των Ασιατικών χωρών και το Αμερικανικό έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών δημιούργησαν συνθήκες υπερβάλλουσας ρευστότητας οι οποίες, σε συνδυασμό με μια ευνοϊκή νομισματική πολιτική, οδήγησαν σε χαμηλά επιτόκια χορηγήσεων και ταχεία άνοδο των τιμών των χρηματιστηριακών αξιών, που δεν άφησε ανεπηρέαστη την αγορά ακινήτων. Εξάλλου, η αθρόα εισροή φθηνών δανειακών κεφαλαίων προς τις ταχέως αναπτυσσόμενες οικονομίες, όπως οι χώρες της Νέας Ευρώπης διευκόλυνε την πιστωτική επέκταση, η οποία με τη σειρά της τροφοδότησε τον υψηλό ρυθμό ανάπτυξης, που γνώρισαν οι χώρες αυτές τα χρόνια πριν την εμφάνιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης.

2. Οι σημαντικές διαρθρωτικές μεταβολές που έλαβαν χώρα στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον, όπως η απελευθέρωση των αγορών στη δεκαετία του 1990 και τα νέα χρηματοοικονομικά προϊόντα (παράγωγα), εξασθένησαν την διαδικασία διαχείρισης κινδύνων και αύξησαν το βαθμό μόχλευσης. Προπομπό αυτής της αλλαγής, αποτελεί η υιοθέτηση του μοντέλου της βραχυχρόνιας επίτευξης κερδών σε βάρος της μακροχρόνιας οικονομικής άνθησης.

3. Η κρίση ανέδειξε σοβαρές ατέλειες του συστήματος εποπτείας, που μέσα στο γενικό κλίμα της οικονομικής ανάπτυξης αδυνατεί να φανεί αντάξιο των περιστάσεων και ακολουθεί της εξελίξεις αντί να αποτελεί μέρος τους και να τις διαμορφώνει. Συγκεκριμένα, αποκαλύφθηκαν σοβαρά προβλήματα επικοινωνίας και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των εποπτικών αρχών,

τόσο σε διασυνοριακό επίπεδο όσο και σε επίπεδο χώρας.

Μέχρι πρότινος, έμφαση δινόταν κυρίως στη μικροπρωληπτική εποπτεία (micro-prudential supervision), δηλαδή στην εποπτεία των επιμέρους πιστωτικών ιδρυμάτων, και λιγότερο στη μακροπρωληπτική εποπτεία (macro-prudential surveillance), η οποία εστιάζεται στους συστημικούς κινδύνους, δηλαδή στους κινδύνους που απορρέουν από τις διασυνδέσεις και αλληλεξαρτήσεις των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, των αγορών και της μακροοικονομικής συγκυρίας.

4. Τόσο οι μέτοχοι όσο και τα διευθυντικά στελέχη κυριαρχούνταν από κίνητρα που οδηγούσαν στην αποσταθεροποίηση του συστήματος. Από τη μια πλευρά, εξαιτίας της επιδίωξής τους για υψηλές βραχυπρόθεσμες ανταμοιβές και από την άλλη η αδιαφορία τους για τη μακροχρόνια απόδοση των επιλογών τους, απέτυχαν να εκτιμήσουν ρεαλιστικά το είδος και το μέγεθος των κινδύνων που αναλάμβαναν. Το αποτέλεσμα των παραπάνω ιδιοτελών επιλογών ήταν, ο επιμερισμός του κινδύνου σε όλο το τραπεζικό σύστημα, η ψευδαίσθηση ότι εύκολα μπορεί να περιοριστεί και η λανθασμένη εντύπωση ότι τα όρια δραστηριότητας σε όλα τα επίπεδα ήταν ευδιάκριτα και κατάλληλα τεκμηριωμένα.

5. Τέλος, σημαντικό μερίδιο ευθύνης φέρουν και οι εταιρίες αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, οι οποίες, ελλείψει ιστορικής πληροφόρησης, βαθμολογούσαν τα νέα και πολυσύνθετα παράγωγα προϊόντα με ιδιαίτερα ευνοϊκό τρόπο, εξομοιώνοντάς τα με τα κρατικά ομόλογα υψηλής διαβάθμισης, με συνέπεια οι επενδυτές να υποεκτιμούν και να υποτιμολογούν τον κίνδυνο των τοποθετήσεων τους. Ορθολογική αντιμετώπιση δεν υπήρξε ούτε από την πλευρά των επενδυτών, που επαφίονταν στις αξιολογήσεις των οργανισμών, παρόλο που είχαν στα χέρια τους απτά εργαλεία (δείκτες), τα οποία πρόδιδαν την απαρχή της οικονομικής αστάθειας.

Τα ανωτέρω αίτια δεν ανακαλύφθηκαν ξαφνικά ως επακόλουθο της κρίσης που βιώνουμε. Καθημερινά όλοι οι εμπλεκόμενοι στη χρηματοπιστωτική δραστηριότητα, λιγότερο ή περισσότερο, γίνονται μάρτυρες τέτοιων συμπεριφορών και παρόλο που οι εξελίξεις απαιτούν επαγγελματισμό και σύνεση, ακόμη και στις μέρες μας αναδεικνύουν τις κερδοσκοπικές τους τάσεις ως τον μόνο αυτοσκοπό, αδιαφορώντας για τις επιπτώσεις στη συνολική χρηματοοικονομική λειτουργία.

2.2 Παράγοντες που επηρεάζουν την ευθραυστότητα

Στη διαδικασία αναζήτησης των παραγόντων που αλληλεπιδρούν και επηρεάζουν την ευθραυστότητα ενός πιστωτικού ιδρύματος, βρεθήκαμε αντιμέτωποι με μια πληθώρα ανομοιογενών χρηματοοικονομικών παραγόντων, οι οποίοι είτε μπορεί να πηγάζουν από τη λειτουργία ενός τραπεζικού ιδρύματος, είτε από την συμπεριφορά όλων των εμπλεκόμενων στην χρηματοοικονομική δραστηριότητα. Επικεντρωθήκαμε λοιπόν, κυρίως στους παράγοντες που επηρεάζουν την ευθραυστότητα σχετικά με τους δείκτες **CAMELS** της μελέτης μας.

2.2.1 Φιλοσοφία διοίκησης

Η πορεία προς την επίτευξη τόσο των βραχυχρόνιων όσο και των μακροχρόνιων στόχων ενός τραπεζικού ιδρύματος εξαρτάται πρωτίστως από την πολιτική που ακολουθεί η διοίκησή του. Η χάραξη συντηρητικής αναπτυξιακής πολιτικής ναι μεν εμπεριέχει χαμηλό βαθμό επικινδυνότητας, δεν παράγει όμως εντυπωσιακά αποτελέσματα όσων αφορά την κερδοφορία του ιδρύματος. Απεναντίας η προώθηση μιας επιθετικής αναπτυξιακής πολιτικής, που συνοδεύεται συνήθως από εξαγορές και συγχωνεύσεις, ενέχει σημαντικό ρίσκο, τέτοιο που δύναται να μεγιστοποιήσει την ισχύ και το μέγεθος του ιδρύματος. Εναπόκειται λοιπόν στη διακριτική ευχέρεια της διοίκησης η επιλογή της πορείας πλεύσης ενός οργανισμού, ενώ παράλληλα επωμίζεται και το αποτέλεσμα των ανωτέρω επιλογών της.

2.2.2 Ο βαθμός του κρατικού παρεμβαισμού

Στα πλαίσια της Βασιλείας I, II και III εμπεριέχεται ένα ρυθμιστικό σύνολο κανόνων και συστάσεων για τη λειτουργία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, το οποίο οφείλουν να ακολουθούν προκειμένου να εναρμονιστούν στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον. Αρμόδιο για την εφαρμογή των ανωτέρω είναι η εκάστοτε Κεντρική Τράπεζα της χώρας ίδρυσης, που με τακτικούς ελέγχους διασφαλίζει την τήρηση των κανόνων.

Σε θεωρητικό επίπεδο, όσο μεγαλύτερη είναι η κρατική παρέμβαση τόσο χαμηλότερο είναι το ποσοστό ταχεία ανάπτυξης των ιδρυμάτων. Ωστόσο, η ανεξέλεγκτη πορεία ανόδου και η απότομη γιγάντωση ενός τραπεζικού ιδρύματος δε συνεπάγεται απαραίτητα υγιή ανάπτυξη, δεδομένου ότι αυξάνεται ο βαθμός μόχλευσης και μεγεθύνεται η αλληλεπίδραση των δυσμενών οικονομικών συγκυριών. Επομένως, το διοικητικό συμβούλιο του εκάστοτε οργανισμού, λαμβάνοντας υπόψη την ισχύουσα νομοθεσία, οφείλει να υιοθετήσει εκείνους τους μηχανισμούς ανάπτυξης, που από τη μία να μεγιστοποιούν το κέρδος των μετόχων βραχυπρόθεσμα και από την άλλη να εξασφαλίζουν τη βιωσιμότητα του ιδρύματος μακροπρόθεσμα. Ας μην παραβλέψουμε το γεγονός ότι, από την πλευρά των Τραπεζών κάθε προσπάθεια επίτευξης στόχων εμπεριέχει τη δυναμική μιας ορθής πορείας προς την πρόοδο, παράλληλα όμως εκτίθεται σε νέους κινδύνους, ικανούς να κλυδωνίσουν τα θεμέλια ολόκληρου του Τραπεζικού οικοδομήματος.

2.2.3. Επικρατούσες συνθήκες στην αγορά

Το παγκόσμιο χρηματοοικονομικό περιβάλλον μέσα στο οποίο δραστηριοποιείται η κάθε μορφής οικονομική μονάδα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην περαιτέρω ανάπτυξη της ή όχι. Η δημιουργία συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού και ο βαθμός έντασής του, διαμορφώνει το πλαίσιο δραστηριοποίησης της παγκόσμιας αγοράς χρήματος και ταυτόχρονα αντικατοπτρίζει την εικόνα δόμησης της οικονομίας ως σύνολο. Στην ανοδική φάση του κάθε οικονομικού κύκλου παρατηρούμε πως η πλειονότητα των επιχειρήσεων δεν αντιμετωπίζει οικονομικά προβλήματα, ικανά να διαταράξουν την ομαλή εξέλιξή τους. Στην καθοδική όμως φάση, γινόμαστε μάρτυρες ακραίων γεγονότων, με μαζικές πτωχεύσεις οργανισμών και γενικευμένη οικονομική δυσπραγία. Οι επιχειρήσεις που επιβιώνουν είτε είχαν κάνει ορθολογική διαχείριση των πόρων κατά τη φάση ανόδου του οικονομικού κύκλου είτε είναι πολύ μεγάλες για να καταρρεύσουν και απευθύνονται στην κρατική ενίσχυση για σωτηρία. Δεν γίνεται λόγος για τις υπόλοιπες, διότι παρασύρονται στη δίνη των εξελίξεων και είτε εξαγοράζονται στην καλύτερη περίπτωση, είτε διακόπτουν οριστικά τη λειτουργία τους.

2.2.4 Τα έτη δραστηριοποίησης

Η διαχρονικότητα ενός πιστωτικού ιδρύματος αποτυπώνει με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο την πορεία του στην πάροδο των ετών και σκιαγραφεί το προφίλ που έχει επιλέξει να ακολουθεί σε όλη τη διάρκεια ζωής του. Όσα περισσότερα τα έτη δραστηριοποίησης τόσο αυξάνεται η πιθανότητα επιβίωσής του, δεδομένου ότι με την πάροδο των ετών έχει αυξήσει το μέγεθος του και την κεφαλαιακή του επάρκεια, έχει την εμπειρία διαχείρισης των θεμάτων ρευστότητας (αν λάβουμε υπόψη μας ότι έχει επιβιώσει και στην καθοδική φάση ενός οικονομικού κύκλου), έχει πλαισιωθεί με μηχανισμούς πρόληψης για κάθε πιθανή δυσλειτουργία και έχει αποτυπώσει στη μνήμη των πελατών του ότι είναι ένα πιστωτικό ίδρυμα με διαχρονική υπεραξία. Επιπρόσθετα, απολαμβάνει την εμπιστοσύνη της πελατειακής του βάσης και ταυτόχρονα προσελκύει και νέους δυνητικούς πελάτες, διεισδύοντας ολοένα και περισσότερο σε νέες ομάδες πελατών, που σε περιόδους οικονομικής ύφεσης στρέφονται σε οργανισμούς που διασφαλίζουν σε μεγάλο βαθμό το οικονομικά τους οφέλη.

Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι όλοι οι ανωτέρω παράγοντες αλληλοεξαρτώμενοι και άμεσα αλληλένδετοι μπορούν ο καθένας χωριστά αλλά και όλοι μαζί, να διαμορφώσουν ένα εύθραυστο χρηματοοικονομικό περιβάλλον, αν δε γίνει συνετή διαχείριση ή αμέλεια τους και να οδηγήσουν το σύνολο της διατραπεζικής λειτουργίας σε τέλμα.

2.3 Επεκτάσεις Ντόμινο

Η θεωρία του 'domino effect' γίνεται στις μέρες μας ένα από τα κυριότερα θέματα που απασχολούν τους οικονομολόγους, δεδομένου ότι η επέλευση ενός τέτοιου γεγονότος θα παρασύρει στη δίνη του την παγκόσμια οικονομία. Οι παρακάτω δημοσιεύσεις αποτελούν ένα μικρό δείγμα της αυξημένης ανησυχίας που τους προκαλεί και συνεχώς αναζωπυρώνει τα σενάρια παγκόσμιου οικονομικού κράχ. Στην ουσία μας υπενθυμίζει με τον πιο γλαφυρό τρόπο πόσο εύθραυστα είναι δομημένη η παγκόσμια οικονομία.

2.3.1 Η σύγχρονη εκδοχή της θεωρίας του ντόμινο (10/12/ 2012)

Η ολέθρια Ελληνική κρίση παρείχε την ιστορική ευκαιρία στο σκιάδεσ τραπεζικό σύστημα να « κεντήσει » επιμελώς την πανούργα θεωρία του ντόμινο. Αφού το πρώτο ελληνικό ντόμινο έπεσε, οι επικεφαλής των μεγαλύτερων επενδυτικών κεφαλαίων του κόσμου και οι παγκοσμίου φήμης οικονομολόγοι μόλυναν με το σύνδρομο του ντόμινο τις χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου.

Η εφιαλτική κρίση χρέους προσγείωσε ανώμαλα και όσους υποστήριζαν ότι με την ομπρέλα του ευρώ, οι χώρες-μέλη της Ευρωζώνης, μπορούν να αισθάνονται ασφαλείς έναντι των αγορών. Και όμως... Μπορεί να μην κινδυνεύουν από κρίσεις συναλλαγματικής ισοτιμίας, αντιμετωπίζουν όμως την εξίσου σοβαρή κρίση αναχρηματοδότησης των χρεών τους. Η Ελλάδα, βυθισμένη στην παράλυση και στη διαφθορά και με το συνονθύλευμα του παρασιτικού κρατισμού να έχει διαβρώσει τα πάντα, έφερε στο επίκεντρο διεθνώς το ζήτημα της φερεγγυότητας μιας χώρας της Ευρωζώνης. Η Ελλάδα έδειξε πως «ναι», δεν είναι σε θέση να εγγυηθεί τα ομόλογα σε ευρώ που εκδίδει! Η Βρετανία ήδη κατέστρεψε νωρίτερα από τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες το μεταπολεμικό κοινωνικό συμβόλαιο. Τώρα είναι η σειρά των υπερχρεωμένων (και όχι μόνο) χωρών της Ζώνης του Ευρώ...

2.3.2 Πόσο πιθανό είναι ένα ντόμινο στην παγκόσμια οικονομία (04/08/2011)

Τα πρώτα σημάδια μετάδοσης της ελληνικής κρίσης χρέους σε ολόκληρη την Ευρωζώνη έκαναν την εμφάνισή τους στα τέλη Ιουνίου 2011. Μεσολάβησαν οι πανηγυρισμοί για την επίτευξη της συμφωνίας στήριξης της Ελλάδας στις 21 Ιουλίου και ο πρόσκαιρος καθησυχασμός των αγορών, για να επανέλθει έπειτα από μόλις 15 ημέρες η εκ νέου εκτόξευση των αποδόσεων των Ιταλικών και Ισπανικών ομολόγων, αναζωπυρώνοντας τους φόβους για μεταφορά της κρίσης στο σκληρό πυρήνα της Ευρωζώνης.

Από την άλλη πλευρά του Ατλαντικού η αμερικανική κυβέρνηση απέφυγε στο παραπέντε μια ενδεχόμενη στάση πληρωμών ψηφίζοντας τελικά το σχέδιο για αύξηση του ορίου του χρέους σε επίπεδα που πλησιάζουν αυτά

της οικονομικής κατάστασης της μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο. Η λύση ωστόσο που δόθηκε και περιλαμβάνει περικοπές-μαμούθ 1 τρις. δολαρίων τα επόμενα 10 χρόνια, χαρακτηρίζεται από τους περισσότερους αναλυτές ως προσωρινή.

Το πρόβλημα του υψηλού χρέους είναι παγκόσμιο και η κατάσταση της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας εξαιρετικά εύθραυστη. Η παραμικρή αφορμή είναι ικανή να προκαλέσει ένα παγκοσμίου επιπέδου ντόμινο. Μια ενδεχόμενη αθέτηση πληρωμών, είτε προέλθει από τον πιο αδύναμο κρίκο, είτε από κάποιο μεγαθήριο της παγκόσμιας οικονομίας, θα προκαλέσει αλυσιδωτές αντιδράσεις σε Ευρώπη, Αμερική και Ασία με απρόβλεπτες συνέπειες.

2.4 Γενίκευση

Όπως παρατηρούμε, η πρόσφατη διεθνής χρηματοοικονομική ανισορροπία αποτελεί τόσο για τους οικονομολόγους και τους ιστορικούς της οικονομίας, όσο και για τους υπεύθυνους χάραξης της οικονομικής πολιτικής γόνιμο έδαφος για συγκριτική μελέτη της ευθραυστότητας των τραπεζικών ιδρυμάτων σε όλα τα επίπεδα. Το ενδιαφέρον εστιάζεται κυρίως στα αίτια που την προκαλούν και στα χαρακτηριστικά της γνωρίσματα, όπως είναι ο βαθμός σφοδρότητας της, η ταχύτητα διάδοσής της στους επιμέρους τομείς της οικονομίας, ο μηχανισμός μετάδοσής της σε άλλες οικονομίες, η ποσοτική μέτρηση του αντίκτυπου της στα οικονομικά μεγέθη και η ευθραυστότητα που προκαλεί σε ολόκληρο το τραπεζικό σύστημα.

Από άποψη σχεδιασμού της οικονομικής πολιτικής, έχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον να σκιαγραφηθούν οι συνέπειες της, ώστε να φωτιστεί η κάθε πτυχή της μέσα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά την κάθε οικονομικής μονάδας. Πράγματι, η ευάλωτη τραπεζική εικόνα αποτυπώνεται με διαφορετικό τρόπο σε κάθε οικονομία και φέρνει στην επιφάνεια δομικές αδυναμίες και χρόνιες παθολογίες. Ενδιαφέρον επίσης έχει η κριτική ανάλυση του τρόπου αντίδρασης των οικονομικών αρχών προκειμένου να προλάβουν, να αντιμετωπίσουν την εξάπλωσή της, καθώς και το θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύσσεται η δραστηριότητα αυτή.

Από το καλοκαίρι του 2007 έως το Σεπτέμβριο του 2008 η παγκόσμια οικονομία δέχθηκε την ταυτόχρονη επίδραση από δύο αντίρροπες δυνάμεις. Πρώτον, την απαξίωση των περιουσιακών στοιχείων (ακινήτων και μετοχών) στις χώρες υψηλού εισοδήματος και δεύτερον, τη ραγδαία και συνεχή αύξηση των τιμών των εμπορευμάτων (τροφίμων, μετάλλων και πετρελαίου), που προκάλεσε διατροφική και ενεργειακή κρίση.

Από τη μια πλευρά, η πιστωτική κρίση έπληξε τις αξίες των ακινήτων (τόσο ως περιουσιακών στοιχείων όσο και ως εξασφαλίσεων για δάνεια) και κατά συνέπεια περιόρισε την κατανάλωση των νοικοκυριών, τη ρευστότητα και την κερδοφορία των τραπεζών. Άμεσο επακόλουθο ήταν οι τράπεζες να προχωρήσουν σε εκτεταμένες διαγραφές δανείων και σε μείωση της απασχόλησης.

Από την άλλη πλευρά, ο πληθωρισμός των τιμών των βασικών εμπορευμάτων αντανάκλουσε εν μέρει τις κερδοσκοπικές κινήσεις των επενδυτών, που προσπαθούσαν να καλυφθούν (hedging), ενώ δεν είναι ακόμη ξεκάθαρο σε πιο βαθμό αποτελούσε πρόσκαιρο πληθωρισμό κόστους ή ήταν συνέπεια μιας μονιμότερης, δομικής αλλαγής στη διεθνή ζήτηση και τον καταμερισμό εργασίας. Πάντως η σημαντική πτώση, από το Σεπτέμβριο του 2008, των διεθνών τιμών ενέργειας και τροφίμων λειτούργησε ως πρόδρομος δείκτης της επερχόμενης ύφεσης.

Κεφ.3 ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ ΠΡΟΛΗΨΗΣ

3.1 Διδαχές του παρελθόντος

Η πλούσια ιστορία της χρηματοοικονομικής αστάθειας στο πέρασμα των ετών, που συνήθως ακολουθείται από οικονομική κρίση και κατάρρευση, μας επιτρέπει να αναλύσουμε εκ του ασφαλούς πώς ακριβώς μια οικονομία μπορεί να οδηγηθεί σε τέλμα και ταυτόχρονα να συμπαρασύρει ολόκληρο το τραπεζικό οικοδόμημα.

Μια πρόχειρη ματιά στην οικονομική κρίση του 1930, θα μας επιτρέψει να εστιάσουμε στους παράγοντες που οδήγησαν την εύθραυστη οικονομία των ΗΠΑ να μολύνει σχεδόν ολόκληρο τον υπόλοιπο κόσμο. Η δυσμενή αυτή χρηματοπιστωτική συγκυρία, παρέπεμψε αρκετούς ιστορικούς της οικονομίας να αποδώσουν τη μεγάλη ύφεση (που παρέσυρε τις τιμές των μετοχών σε ιστορικά χαμηλά ποσοστά,) κατά κύριο λόγο στην οικονομική κατάρρευση (κράχ) της Χρηματιστηριακής αγοράς της Αμερικής. Έπειτα από τη διαμόρφωση των τιμών των μετοχών σε πολύ υψηλά επίπεδα, ακολούθησε ραγδαία επιδείνωση (με μικρά διαστήματα ανάκαμψης στην αρχή της), με επακόλουθο τη σταδιακή απαξίωση των χρηματοπιστωτικών μέσων. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι οικονομολόγοι θεωρούν την κατάρρευση των μετοχών ως σύμπτωμα και όχι ως βασική αιτία της κρίσης. (Bernanke and Frank 2007). Τα δυσοίωνα σημάδια άρχισαν σιγά σιγά να αποτυπώνονται με μείωση της κατανάλωσης, πτώση των τιμών, απροθυμία σύναψης νέων δανείων, μείωση πωλήσεων προϊόντων, με τελικό αποτέλεσμα την μείωση της συνολικής ενεργούς ζήτησης και παραγωγής. Παράλληλα το εισόδημα αρκετών απασχολούμενων σε πρωτογενή παραγωγικά αγαθά συρρικνώθηκε, και οι επιπτώσεις του στις περιοχές δραστηριοποίησης καταγράφηκε με υψηλά ποσοστά ανεργίας και έλλειψης οικονομικών πόρων.

Η αδυναμία εξεύρεσης των απαραίτητων μέτρων αντιμετώπισης της εύθραυστης οικονομίας και η απουσία αποτελεσματικών μηχανισμών αποτροπής της εξάπλωσης της τραπεζικής ευθραυστότητας, οδήγησε στην μετάδοση αυτής την οικονομική δυσπραγία των ΗΠΑ στον υπόλοιπο κόσμο. Απαιτείται λοιπόν η δημιουργία των κατάλληλων μηχανισμών πρόληψης ώστε να μην επαναληφθούν τα ίδια φαινόμενα στο μέλλον.

3.2 Μηχανισμοί πρόληψης και όχι θεραπείας

Δελτίο τύπου Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Βρυξέλλες, 6 Ιουνίου 2012)

Οι προτάσεις που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για κανόνες σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάκαμψη και την εξυγίανση των τραπεζών θα αλλάξουν την υπάρχουσα νοσηρή κατάσταση. Εξασφαλίζουν ότι στο μέλλον οι αρχές θα διαθέτουν τα μέσα για να παρεμβαίνουν αποφασιστικά πριν εμφανιστούν τα προβλήματα και σε αρκετά πρώιμο στάδιο της διαδικασίας, σε περίπτωση εμφάνισης προβλημάτων. Επιπλέον, εάν η χρηματοοικονομική κατάσταση μιας τράπεζας επιδεινωθεί τόσο ώστε δεν μπορεί να διορθωθεί, η πρόταση εξασφαλίζει ότι οι κρίσιμες σημασίας λειτουργίες της τράπεζας μπορούν να διασωθούν, ενώ το κόστος της αναδιάρθρωσης και της εξυγίανσης των χρεοκοπημένων τραπεζών βαρύνει τους ιδιοκτήτες και τους πιστωτές τους, και όχι τους φορολογουμένους.

3.3 Βασικά στοιχεία της πρότασης εξυγίανσης

Ένα πλαίσιο εξυγίανσης

Το πλαίσιο βασίζεται σε πρόσφατες προσπάθειες διαφόρων κρατών μελών για τη βελτίωση των εθνικών συστημάτων εξυγίανσης. Ενισχύει τα εν λόγω συστήματα σε βασικούς τομείς και εξασφαλίζει τη βιωσιμότητα των εργαλείων εξυγίανσης στην ολοκληρωμένη χρηματοπιστωτική αγορά της Ευρώπης.

Τα προτεινόμενα εργαλεία χωρίζονται σε εξουσίες «πρόληψης», «έγκαιρης παρέμβασης» και «εξυγίανσης», ενώ η παρέμβαση των αρχών γίνεται όλο και πιο διεξδυτική όσο επιδεινώνεται η κατάσταση.

3.4 Προετοιμασία και πρόληψη

Πρώτον, το πλαίσιο επιβάλλει στις τράπεζες να καταρτίζουν σχέδια ανάκαμψης στα οποία προβλέπονται μέτρα που θα ενεργοποιηθούν σε περίπτωση επιδείνωσης της χρηματοοικονομικής τους κατάστασης, προκειμένου να αποκατασταθεί η βιωσιμότητά τους.

Δεύτερον, οι αρχές που έχουν επιφορτιστεί με την ευθύνη της εξυγίανσης τραπεζών υποχρεούνται να καταρτίζουν σχέδια εξυγίανσης για την αντιμετώπιση τραπεζών σε κρίσιμη κατάσταση, οι οποίες δεν είναι πλέον βιώσιμες (όπως λεπτομέρειες σχετικά με την εφαρμογή εργαλείων εξυγίανσης και τρόπων διασφάλισης της συνέχειας των λειτουργιών κρίσιμης σημασίας). Τα σχέδια διάσωσης και εξυγίανσης πρόκειται να καταρτίζονται τόσο σε επίπεδο ομίλου όσο και για τα επιμέρους ιδρύματα που ανήκουν στον όμιλο.

Τρίτον, εάν οι αρχές εντοπίσουν τυχόν εμπόδια για τη δυνατότητα εξυγίανσης κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας σχεδιασμού, μπορούν να απαιτήσουν από μια τράπεζα να τροποποιήσει τις νομικές ή τις λειτουργικές δομές της για να εξασφαλιστεί ότι μπορεί να εξυγιανθεί με τα διαθέσιμα εργαλεία κατά τρόπο που δεν θέτει σε κίνδυνο τις κρίσιμης σημασίας λειτουργίες, δεν απειλεί τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, ούτε συνεπάγεται κόστος για τον φορολογούμενο.

Τέλος, οι χρηματοπιστωτικοί όμιλοι μπορούν να συνάπτουν ενδοομιλικές συμφωνίες υποστήριξης, προκειμένου να περιορίζεται η ανάπτυξη των κρίσεων και να ενισχύεται γρήγορα η χρηματοπιστωτική σταθερότητα του ομίλου ως συνόλου. Υπό την προϋπόθεση της έγκρισης από τις εποπτικές αρχές και τους μετόχους της κάθε οντότητας που είναι συμβαλλόμενο μέρος της συμφωνίας, τα ιδρύματα που λειτουργούν στο πλαίσιο ενός ομίλου θα είναι συνεπώς σε θέση να παρέχουν χρηματοδοτική στήριξη (υπό μορφή δανείων, παροχής εγγυήσεων, ή παροχής περιουσιακών στοιχείων που χρησιμοποιούνται ως εμπράγματα ασφαλεία σε συναλλαγές) σε άλλες οντότητες του ομίλου που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες.

3.5 Έγκαιρη παρέμβαση

Η έγκαιρη επέμβαση των εποπτικών αρχών θα εξασφαλίσει ότι οι οικονομικές δυσκολίες αντιμετωπίζονται μόλις αυτές εμφανιστούν. Οι εξουσίες έγκαιρης παρέμβασης ενεργοποιούνται όταν ένα ίδρυμα δεν πληροί ή ενδέχεται να παραβιάζει τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Οι αρχές μπορούν να απαιτήσουν από το ίδρυμα να εφαρμόσει μέτρα που προβλέπονται στο σχέδιο ανάκαμψης, να καταρτίσει πρόγραμμα δράσης και χρονοδιάγραμμα για την εφαρμογή του, να απαιτήσουν τη σύγκληση συνέλευσης των μετόχων για να ληφθούν επείγουσες αποφάσεις, και να απαιτήσουν από το ίδρυμα να καταρτίσει σχέδιο για την αναδιάρθρωση του χρέους με τους πιστωτές του. Επιπλέον, οι εποπτικές αρχές θα έχουν την εξουσία να διορίζουν ειδικό διαχειριστή σε μια τράπεζα για περιορισμένο χρονικό διάστημα, όταν υπάρχει σημαντική επιδείνωση της οικονομικής της κατάστασης και τα εργαλεία που αναφέρονται ανωτέρω δεν επαρκούν ώστε να αντιστραφεί η κατάσταση. Η πρωταρχική αποστολή του ειδικού διαχειριστή είναι να αποκαταστήσει την οικονομική κατάσταση της τράπεζας και την ορθή και συνετή διαχείριση των δραστηριοτήτων της.

3.6 Εξουσίες

Η εξυγίανση πραγματοποιείται εάν τα προληπτικά μέτρα και τα μέτρα έγκαιρης παρέμβασης δεν καταφέρουν να επανορθώσουν την κατάσταση και αυτή επιδεινώνεται μέχρι το σημείο της πτώχευσης ή της πιθανής πτώχευσης της τράπεζας. Εάν η αρχή θεωρεί ότι κανένα εναλλακτικό μέτρο δεν μπορεί να συμβάλει στην αποφυγή της πτώχευσης της τράπεζας, και ότι διακυβεύεται το δημόσιο συμφέρον (πρόσβαση σε κρίσιμης σημασίας τραπεζικές λειτουργίες, χρηματοπιστωτική σταθερότητα, ακεραιότητα των δημοσίων οικονομικών κ.λπ.), οι αρχές θα πρέπει να αναλάβουν τον έλεγχο του ιδρύματος και να αναλάβουν αποφασιστική δράση για την εξυγίανσή του.

3.7 Κύρια εργαλεία εξυγίανσης

1. Το εργαλείο πώλησης δραστηριοτήτων, βάσει του οποίου οι αρχές πωλούν το σύνολο ή μέρος της υπό πτώχευση τράπεζας σε άλλη τράπεζα.
2. Το εργαλείο μεταβατικού ιδρύματος, το οποίο συνίσταται στον προσδιορισμό των υγιών περιουσιακών στοιχείων ή των βασικών λειτουργιών της τράπεζας και στον διαχωρισμό τους σε μια νέα τράπεζα (μεταβατική τράπεζα), που θα πωληθεί σε άλλη οικονομική οντότητα. Στη συνέχεια, η παλαιά τράπεζα με τα επισφαλή περιουσιακά στοιχεία ή τις μη βασικές λειτουργίες εκκαθαρίζεται με την κανονική πτωχευτική διαδικασία.
3. Το εργαλείο διαχωρισμού περιουσιακών στοιχείων, με το οποίο τα επισφαλή περιουσιακά στοιχεία της τράπεζας μεταβιβάζονται σε έναν φορέα διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων. Το εν λόγω εργαλείο καθαρίζει τον ισολογισμό της τράπεζας. Προκειμένου να αποφευχθεί η χρήση του εν λόγω εργαλείου αποκλειστικά ως μέτρου κρατικής ενίσχυσης, το πλαίσιο ορίζει ότι αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο σε συνδυασμό με άλλο εργαλείο (μεταβατική τράπεζα, πώληση δραστηριοτήτων ή απομείωση). Αυτό εξασφαλίζει ότι, ενώ η τράπεζα λαμβάνει στήριξη, υφίσταται ταυτόχρονα αναδιάρθρωση.
4. Το εργαλείο διάσωσης με ίδια μέσα, με το οποίο η τράπεζα προβαίνει σε ανακεφαλαιοποίηση με διαγραφή ή αποδυνάμωση των μετόχων, ενώ οι απαιτήσεις των πιστωτών μειώνονται ή μετατρέπονται σε μετοχές. Με τον τρόπο αυτόν, ένα ίδρυμα για το οποίο δεν έχει βρεθεί ιδιώτης αγοραστής, ή το οποίο θα είναι περίπλοκο να διαχωριστεί, θα μπορούσε έτσι να συνεχίσει να παρέχει βασικές υπηρεσίες, χωρίς να υπάρχει ανάγκη διάσωσης με δημόσιο χρήμα, και οι αρχές θα έχουν χρόνο για την αναδιοργάνωσή του ή τη μείωση τμημάτων των δραστηριοτήτων του με μεθοδευμένο τρόπο. Για τον σκοπό αυτόν, οι τράπεζες θα πρέπει να διαθέτουν ένα ελάχιστο ποσοστό των συνολικών υποχρεώσεών τους υπό τη μορφή μέσων που είναι επιλέξιμα για διάσωση με ίδια μέσα. Εάν ενεργοποιηθεί το εν λόγω εργαλείο, τα μέσα αυτά θα απομειώνονται με προκαθορισμένη σειρά όσον αφορά την εξοφλητική προτεραιότητα των απαιτήσεων έτσι ώστε το ίδρυμα να ανακτήσει τη βιωσιμότητά του.

3.8 Συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι τράπεζες ή οι όμιλοι της ΕΕ που δραστηριοποιούνται διασυνοριακά, το πλαίσιο ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών σε όλα τα στάδια της προετοιμασίας, της παρέμβασης και της εξυγίανσης. Προβλέπονται σώματα εξυγίανσης υπό την καθοδήγηση της αρχής εξυγίανσης του ομίλου, και με τη συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΑΤ). Η ΕΑΤ θα διευκολύνει τις κοινές δράσεις και θα ενεργεί ως δεσμευτικός διαμεσολαβητής, εάν χρειαστεί. Με τον τρόπο αυτόν τίθενται τα θεμέλια για μια όλο και περισσότερο ολοκληρωμένη εποπτεία των διασυνοριακών οντοτήτων σε επίπεδο ΕΕ, η οποία θα πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω κατά τα προσεχή έτη στο πλαίσιο της επανεξέτασης της αρχιτεκτονικής των εποπτικών αρχών στην Ευρώπη.

3.9 Χρηματοδότηση της εξυγίανσης

Για να είναι αποτελεσματικά, τα εργαλεία εξυγίανσης απαιτήσουν κάποιας μορφής χρηματοδότηση. Για παράδειγμα, αν οι αρχές δημιουργήσουν μια μεταβατική τράπεζα, θα χρειαστούν κεφάλαια ή βραχυπρόθεσμα δάνεια. Εάν δεν είναι δυνατή η χρηματοδότηση μέσω της αγοράς και προκειμένου να αποφευχθεί η χρηματοδότηση των ενεργειών εξυγίανσης από το κράτος, θα διατεθεί συμπληρωματική χρηματοδότηση από ταμεία εξυγίανσης, τα οποία θα εισπράττουν συνεισφορές από τις τράπεζες ανάλογα με τις υποχρεώσεις τους και τα προφίλ κινδύνου τους. Τα ταμεία θα πρέπει να αποκτήσουν επαρκείς δυνατότητες, ώστε να φθάσουν στο 1% των καλυπτόμενων καταθέσεων σε 10 έτη. Θα χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την υποστήριξη της ομαλής αναδιοργάνωσης και εξυγίανσης, και σε καμία περίπτωση για τη διάσωση τραπεζών. Τα εθνικά ταμεία εξυγίανσης θα συνεργάζονται, ιδίως για την παροχή χρηματοδότησης για την εξυγίανση διασυνοριακών τραπεζών.

Κεφ.4 ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

4.1 Χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι

Κίνδυνος Αγοράς

Κίνδυνος αγοράς θεωρείται ο κίνδυνος που προέρχεται από ανεπιθύμητες μεταβολές στην αγοραία αξία των περιουσιακών στοιχείων εξ' αιτίας των μεταβολών που πραγματοποιούνται στην αγορά, όπου διαπραγματεύονται τα διάφορα περιουσιακά στοιχεία, κατά τη διάρκεια που είναι δυνατό να ρευστοποιηθεί αυτό το περιουσιακό στοιχείο. Στο πλαίσιο εκτίμησης του κινδύνου αγοράς, η περίοδος ρευστοποίησης θεωρείται εξαιρετικά σημαντική, καθώς όσο μεγαλύτερη είναι η περίοδος αυτή, τόσο περισσότερες ευκαιρίες δημιουργούνται για μεγάλη μεταβολή της αξίας του υποκείμενου περιουσιακού στοιχείου. Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, ο κίνδυνος αγοράς μπορεί να αντιμετωπιστεί είτε ρευστοποιώντας περιουσιακά στοιχεία, για να αποφευχθεί απώλεια από πιθανή πτώση της αξίας τους, είτε αντισταθμίζοντας τον με χρήση κατάλληλων συναλλαγών και παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων.

Σπουδαίο ρόλο στον κίνδυνο αγοράς διαδραματίζει ο κίνδυνος ρευστότητας αν αναλογιστούμε ότι σε αγορές με υψηλή ρευστότητα, η μεταβλητότητα στην τιμή ενός περιουσιακού στοιχείου δεν είναι τόσο μεγάλη. Αντίθετα, σε αγορές με χαμηλή ρευστότητα, ο κίνδυνος να καταρρεύσει η αξία ενός περιουσιακού στοιχείου είναι σαφώς μεγαλύτερος. Με αυτόν τον τρόπο, φαίνεται καθαρά και στην πράξη ότι, τα είδη των κινδύνων μεταξύ τους συνδέονται στενά και ότι ο συνολικός κίνδυνος ενός περιουσιακού στοιχείου σε επίπεδο αξίας ή απόδοσης δεν είναι ένα απλό άθροισμα όλων των κινδύνων.

Ο καθεαυτού κίνδυνος αγοράς, ανεξάρτητα από τον κίνδυνο ρευστότητας, πηγάζει από τις μεταβολές που πραγματοποιούνται στις διάφορες παραμέτρους των αγορών που επηρεάζουν το περιουσιακό στοιχείο. Τέτοιες παράμετροι θεωρούνται οι δείκτες των χρηματιστηριακών αγορών, τα επιτόκια και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες. Μ' αυτόν τον τρόπο σε ένα περιουσιακό στοιχείο δύναται να επηρεάζεται από μεταβολές από όλες τις παραμέτρους ή μερικές από αυτές. Επομένως για πραγματοποιηθεί

αποτελεσματική μέτρηση του κίνδυνος αγοράς θα πρέπει η επίδραση της ρευστότητας να απομονωθεί από την επίδραση των υπολοίπων κινδύνων που εκτίθεται.

Η αστάθεια που προκαλεί μεταβολές στα επίπεδα των τιμών αγοράς αποτελεί την πηγή του κινδύνου αγοράς για ένα αντίστοιχο περιουσιακό στοιχείο. Στην ουσία γίνεται προσπάθεια να εκτιμηθεί η αστάθεια σε κάποια αγορά που δεν οφείλεται στον παράγοντα της ρευστότητας. Για τη μέτρηση του κινδύνου αγοράς η βιβλιογραφία προτείνει τη μεθοδολογία Αξία σε Κίνδυνο (Value at Risk – VaR). Σύμφωνα με αυτή, εκτιμάται μια πιθανή απώλεια με μεγάλη πιθανότητα πραγματοποίησης 95% ή 99%. Η εκτίμηση πραγματοποιείται στη μέγιστη απώλεια που λαμβάνει χώρα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα και οφείλεται καθαρά στις μεταβολές των παραμέτρων της αγοράς, που επηρεάζουν ένα συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο.

Επιτοκιακός Κίνδυνος

Ο κίνδυνος επιτοκίου (Interest Rate Risk) θεωρείται ο κίνδυνος που οφείλεται στις κινήσεις και τις μεταβολές των επιτοκίων στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης οικονομίας. Ο κίνδυνος επιτοκίου επηρεάζει περιουσιακά στοιχεία, η αξία των οποίων είναι άμεσα συνδεδεμένη με το επίπεδο των επιτοκίων που επικρατούν στην οικονομία. Μιας και το επιτόκιο θεωρείται ως η τιμή του χρήματος, είναι λογικό να διαμορφώνονται τα επίπεδα επιτοκίων όπως διαμορφώνονται και οι τιμές των αγαθών, με βάση τις καμπύλες της προσφοράς και της ζήτησης. Έτσι, η προσφορά και η ζήτηση χρήματος διαμορφώνει το επίπεδο των επιτοκίων σε καθημερινή βάση, στο πλαίσιο λειτουργίας των χρηματαγορών, ενώ το βασικό επιτόκιο σε κάθε οικονομία διαμορφώνεται από αποφάσεις που λαμβάνονται από τις αρμόδιες νομισματικές αρχές (κεντρικές τράπεζες).

Τα επίπεδα των επιτοκίων διαμορφώνονται με μια σχετική αβεβαιότητα, καθώς οι μακροοικονομικοί και μη παράγοντες που τα επηρεάζουν είναι επίσης αβέβαιοι. Συνεπώς, η αστάθεια που υπάρχει στην διαμόρφωση των επιτοκίων ως παραμέτρων της αγοράς δημιουργεί και τον ανάλογο κίνδυνο αγοράς (επιτοκίου) σε περιουσιακά στοιχεία, τα οποία επηρεάζονται από την

διαμόρφωση του επιπέδου των επιτοκίων. Παραδείγματα περιουσιακών στοιχείων όπου επηρεάζονται από τον κίνδυνο επιτοκίου είναι κυρίως τραπεζικά προϊόντα όπως δάνεια, καταθέσεις κτλ, αλλά και ομόλογα, ομολογίες και έντοκα γραμμάτια του δημοσίου, καθώς και γραμμάτια που υπογράφονται στο πλαίσιο ετεροχρονισμένων συναλλαγών.

Ανάλογα με την θέση που έχει λάβει κάποιος, αγοραστής ή πωλητής, σε ένα περιουσιακό στοιχείο που περιέχει κίνδυνο επιτοκίου (Optional Risk), είναι πιθανό είτε να χάσει είτε να κερδίσει από τις μεταβολές των επιτοκίων. Για παράδειγμα, εάν κάποιος δανείσει χρήματα με κυμαινόμενο επιτόκιο, τότε ανοδική πορεία των επιτοκίων θα προκαλέσει περαιτέρω όφελος σε αυτόν, ενώ θα προκαλέσει περισσότερο κόστος σε αυτόν που έχει δανειστεί. Ακριβώς το αντίθετο θα συμβεί στην περίπτωση πτωτικής πορείας των επιτοκίων.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο κίνδυνος επιτοκίου θεωρείται περισσότερο εύκολος στη διαχείρισή του και στην αντιμετώπισή του. Ο λόγος που συμβαίνει το παραπάνω είναι ότι, από τη μια μεριά δεν υπάρχει τόσο μεγάλη αβεβαιότητα σχετικά με το επίπεδο των επιτοκίων, καθώς οι παράγοντες που επηρεάζουν την διαμόρφωση των επιτοκίων δεν είναι τόσο ευμετάβλητοί όσο άλλοι παράγοντες που επιδρούν στις τιμές των μετοχών. Από την άλλη πλευρά, διατίθενται νέες μεθοδολογίες σχετικά με χρήση της διάρκειας (Duration), που λειτουργούν ως παράμετροι ευαισθησίας της αξίας, όπου σε χαρτοφυλάκια επιτοκιακών περιουσιακών στοιχείων δεν μεταβάλλεται η αξία τους από τη μεταβολή των επιτοκίων (Interest Rate Portfolio Immunization).

Συναλλαγματικός Κίνδυνος

Ο συναλλαγματικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος που προέρχεται από την πτώση της αξίας ενός περιουσιακού στοιχείου που οφείλεται στις κινήσεις και τις μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών που διαμορφώνονται στις διεθνείς αγορές συναλλάγματος. Πρόκειται για κίνδυνο, ο οποίος υπάρχει μόνο σε περιουσιακά στοιχεία τα οποία αποτιμούνται και διαπραγματεύονται σε άλλο νόμισμα, πλέον του εγχώριου νομίσματος μιας συγκεκριμένης οικονομίας. Ο κίνδυνος αυτός δεν θεωρείται ιδιαίτερα πολύπλοκος στην μέτρηση του ή στην διαχείρισή του.

Ανάλογα με τη φύση του ξένου περιουσιακού στοιχείου και το είδος κίνδυνου αγοράς περιέχει (χρηματιστηριακού δείκτη ή επιτοκίου), χρησιμοποιούνται οι ίδιες τεχνικές που περιγράφηκαν ανωτέρω. Επιπρόσθετα υπάρχει και η διαδικασία μετατροπής της αξίας ή της απόδοσης σε εγχώριο νόμισμα. Καθώς οι συναλλαγματικές ισοτιμίες διαμορφώνονται καθημερινά ανάλογα με την προσφορά και ζήτηση των διάφορων νομισμάτων, υπάρχει μεταβλητότητα ως προς τα επίπεδά τους. Η μεταβλητότητα αυτή προκαλεί τον συναλλαγματικό κίνδυνο.

Επειδή ο συναλλαγματικός κίνδυνος συνυπάρχει μαζί με τα άλλα είδη κινδύνου αγοράς σκιαγραφεί και την αλληλεπίδραση που υπάρχει μεταξύ τους. Με βάση τη διεθνή οικονομική θεωρία και ιδιαίτερα στη θεωρία της διαμόρφωσης των συναλλαγματικών ισοτιμιών υπάρχει η σχέση της ισοτιμίας του καλυμμένου αρμπιτράζ (Covered Arbitraz Exchange Rate Parity), όπου η ισοτιμία ενός νομίσματος σε σχέση με ένα άλλο νόμισμα είναι συνάρτηση των επιτοκίων που υπάρχουν στις οικονομίες των δύο νομισμάτων. Η σχέση αυτή είναι υπαρκτή δεδομένου ότι το κάθε νόμισμα έχει τιμή ή αλλιώς έχει αξία λόγω του αντίστοιχου επιτοκίου του.

Σχετικά με την αντιμετώπισή του συναλλαγματικού κινδύνου διατίθενται μια σειρά από κατάλληλα παράγωγα χρηματοοικονομικά εργαλεία όπως συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (future contracts), προθεσμιακά συμβόλαια (forward contracts), ανταλλαγές νομισμάτων (swap contracts) και δικαιώματα προαίρεσης (options).

Πιστωτικός Κίνδυνος

Διάκριση σε 3 επιμέρους κινδύνους:

- 1. Κίνδυνο Αθέτησης**
- 2. Κίνδυνο Έκθεσης**
- 3. Κίνδυνο Ανάκτησης**

Κίνδυνος Αθέτησης

Ο κίνδυνος αθέτησης αποτελεί μια σημαντική πηγή απώλειας περιουσιακών στοιχείων για το δανειστή και ορίζεται ως ο κίνδυνος αθέτησης από την μεριά του δανειολήπτη όταν πραγματοποιείται το ενδεχόμενο αποτυχίας του (για μια συγκεκριμένη στιγμή) να είναι συνεπής στις υποχρεώσεις του, που έχει αναλάβει ως προς την αποπληρωμή του δανείου σχετικά με τις δόσεις και του τόκους. Ο κίνδυνος αθέτησης υπολογίζεται από την πιθανότητα αθέτησης (Probability of Default – PD), όπου μετράει την πιθανότητα να αθετήσει ο δανειολήπτης την συμβατική του υποχρέωση. Από την πλευρά του δανειστή ο κίνδυνος αθέτησης έχει ως αποτέλεσμα τη μερική ή ολική απώλεια του ποσού που οφείλει ο δανειζόμενος.

Μια άλλη διάσταση του πιστωτικού κινδύνου αθέτησης αποτυπώνεται με τον κίνδυνο μείωσης της πιστοληπτική ικανότητα του υποψήφιου δανειολήπτη. Αναμφισβήτητα μια τέτοια μείωση δεν σημαίνει απαραίτητα αθέτηση πληρωμής, αλλά ταυτόχρονα αυξάνει την πιθανότητα αθέτησης και μειώνει της πιστοληπτική του ικανότητα, γεγονός που μετατίθετε στο κόστος δανεισμού, το οποίο αυξάνεται για να αντισταθμίσει την αύξηση του κινδύνου του δανειολήπτη. Σε ένα τραπεζικό χαρτοφυλάκιο, ο πιστωτικός κίνδυνος αποτελεί ουσιώδους σημασίας κίνδυνο δεδομένου ότι η αθέτηση ενός μικρού αριθμού σημαντικών πελατών μπορεί να προκαλέσει σημαντικές απώλειες περιουσιακών στοιχείων και να οδηγήσει σε περιπέτειες τον τραπεζικό οργανισμό ακόμα και σε χρεωκοπία. Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να γίνει ξεκάθαρο το είδος των αθετήσεων που μπορεί να έρθει αντιμέτωπο ένα πιστωτικό ίδρυμα :

- 1. Καθυστέρηση αποπληρωμής δανείων**
- 2. Ανασχηματισμός δανειακών υποχρεώσεων εξ' αιτίας της σημαντικής μείωσης την πιστοληπτική ικανότητα του δανειζόμενου**
- 3. Χρεωκοπία**

1. **Απλές καθυστερήσεις** στην πληρωμή των δανείων δεν μετατρέπονται απαραίτητα σε αθέτηση, καθώς η ανικανότητα για αποπληρωμή ενδέχεται να είναι πρόσκαιρη, ενώ πολλοί χρηματοοικονομικοί οργανισμοί, βάσει νομοθεσίας, ορίζουν ένα διάστημα 3-6 μηνών προτού

κινηθούν δικαστικά για να διεκδικήσουν τα οφειλόμενα.

2. Ο ανασχηματισμός των δανειακών υποχρεώσεων βρίσκεται πολύ κοντά σε αυτό που ονομάζεται οριστική καθυστέρηση οφειλών, καθώς προέρχεται από δομικά προβλήματα στην ικανότητα του δανειολήπτη για να αποπληρώσει τις δανειακές του υποχρεώσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις όμως, ένας τέτοιος ανασχηματισμός κινείται προς όφελος του δανειολήπτη που μπορεί να αποπληρώσει τις υποχρεώσεις του και ταυτόχρονα δίνει τη δυνατότητα στην τράπεζα να μην υποστεί τις απώλειες λόγω της μεγάλης έκθεσης που διατρέχει στον πιστωτικό κίνδυνο.

3. Σε περίπτωση χρεωκοπίας, ο δανειστής κινείται με βάση το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο ώστε να διεκδικήσει τα οφειλόμενα, μέσω της ρευστοποίησης των περιουσιακών στοιχείων έχει στην κατοχή του ο δανειολήπτης. Σε αυτή την περίπτωση, η αθέτηση υποχρέωσης θεωρείται δεδομένη και ο πιστωτικός κίνδυνος μετατίθεται σε επίπεδα έκθεσης και απώλειας λόγω αθέτησης. Με τον όρο αθέτηση (Default), υπονοείται οποιαδήποτε άλλη σοβαρή περίπτωση αθέτησης δανειακών υποχρεώσεων εκτός από μια απλή καθυστέρηση (Delinquency).

Στο εμπορικό χαρτοφυλάκιο, που αποτελείται από περιουσιακά στοιχεία τα οποία εμπεριέχουν πιστωτικό κίνδυνο και μπορούν να γίνουν αντικείμενο συναλλαγών (ομόλογα, έντοκα γραμμάτια), θα πρέπει αρχικά να τονιστεί ότι οι αγορές κεφαλαίου αποτιμούν τον πιστωτικό κίνδυνο των εκδοτών και των δανειοληπτών σε τιμές. Σε αντίθεση με τα δάνεια, που σχηματίζουν το τραπεζικό χαρτοφυλάκιο, ο πιστωτικός κίνδυνος των περιουσιακών στοιχείων που γίνονται αντικείμενο συναλλαγής, μετράται από εταιρείες πιστοληπτικής ικανότητας (rating agencies) που δίνουν τις διαβαθμίσεις των εκδοτών, εκτιμώντας την ποιότητα του εκδιδόμενου χρέους ακόμα και διαμέσου των μεταβολών των τιμών των μετοχών, αν πρόκειται για δανειολήπτη που διακατέχει εισηγμένη εταιρεία στο χρηματιστήριο αξιών.

Ο πιστωτικός κίνδυνος διαπιστώνεται επίσης και από τα πιστωτικά περιθώρια (Credit Spreads), πλέον των επιτοκίων χωρίς κίνδυνο, που έχουν ως αποτέλεσμα την απαιτούμενη απόδοση του χρέους. Σε περιουσιακά στοιχεία που αποτελούν το εμπορικό χαρτοφυλάκιο και έχουν πιστωτικό κίνδυνο, θεωρείται ότι πτώση της πιστοληπτικής ικανότητας θα πρέπει να ενσωματώνεται στην αξία του περιουσιακού στοιχείου.

Η μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική, καθώς θεωρείται ο σημαντικότερος κίνδυνος που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες. Δεδομένου ότι οι τράπεζες έχουν την δυνατότητα να επιλέξουν τον αντισυμβαλλόμενο (δανειολήπτη), αυξάνει και η σημασία της μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου.

Η οριοθέτηση του πιστωτικού κινδύνου περιλαμβάνει κατά πρώτο λόγο την μέτρηση της κάθε συνιστώσα του: πιθανότητα αθέτησης, έκθεση κατά την αθέτηση, απώλεια κατά την αθέτηση, και κατά δεύτερο λόγο την εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας. Η έλλειψη επαρκών δεδομένων κάνει την εκτίμηση αυτών των συνιστωσών μια ακόμα πρόκληση στο πλαίσιο εκτίμησης του πιστωτικού κινδύνου. Οι πιστοληπτικές διαβαθμίσεις θεωρούνται παραδοσιακά μέτρα της πιστωτικής ποιότητας των περιουσιακών στοιχείων που ενέχουν πιστωτικό κίνδυνο. Τα κύρια χαρακτηριστικά των συστημάτων διαβαθμίσεων παραθέτονται ακολούθως:

1. Οι διαβαθμίσεις θεωρούνται ότι είναι τακτικά ή σχετικά μέτρα κινδύνου και όχι απόλυτα, όπως οι πιθανότητες αθέτησης.
2. Οι εξωτερικές διαβαθμίσεις προέρχονται από τα ειδικευμένα πρακτορεία, όπως είναι οι Moody's, Standard & Poor's και Fitch. Οι κλίμακές τους αποτελούνται από 20 διαβαθμίσεις εκτός από τις διαβαθμίσεις που θεωρούνται ότι είναι πολύ κοντά στην αθέτηση.
3. Η διαβάθμιση ενός δανειολήπτη εκτιμά και την πιθανότητα αθέτησης.
4. Οι τράπεζες χρησιμοποιούν και εσωτερικά συστήματα διαβάθμισης, καθώς πολλοί δανειολήπτες δεν είναι εισηγμένες επιχειρήσεις που διαβαθμίζονται από τα εξωτερικά πρακτορεία.
5. Θεωρείται ότι οι διαβαθμίσεις δεν είναι επαρκείς στο να εκτιμήσουν και να αποτιμήσουν τον πιστωτικό κίνδυνο.
6. Οι διαβαθμίσεις εφαρμόζονται μόνο σε επίπεδο ατομικού δανειολήπτη και δεν μπορούν να εφαρμοστούν σε επίπεδο χαρτοφυλακίου, αποτιμώντας τα οφέλη της διαφοροποίησης

Τα τελευταία χρόνια πραγματοποιείται σημαντική προσπάθεια για την εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου μέσω της εκτίμησης της πιθανότητας αθέτησης. Πέραν των διαβαθμίσεων, υπάρχουν και άλλες μεθοδολογίες εκτίμησης του πιστωτικού κινδύνου που έχουν εφαρμογή σε δανειακά προϊόντα λιανικής τραπεζικής. Οι μεθοδολογίες αυτές είναι τα συστήματα πιστωτικής βαθμολόγησης (credit scoring systems). Πρόσφατα έχουν αναπτυχθεί συστήματα νέας γενιάς όπου εκτιμούν όχι μόνο την πιστοληπτική ικανότητα, αλλά και άλλες παραμέτρους, που αφορούν την μελλοντική πιστωτική και συναλλακτική συμπεριφορά καθώς και την ικανότητα κερδοφορίας της τράπεζα. Στον πιστωτικό κίνδυνο υπάγεται επίσης και ο κίνδυνος χώρας (Country Risk) που αφορά τη συνολική πιστοληπτική ικανότητα της χώρας δραστηριοποίησης.

Κίνδυνος έκθεσης

Ο κίνδυνος έκθεσης (Exposure at Default-EAD) θεωρείται ως μια εκτίμηση του βαθμού στον οποίο η τράπεζα μπορεί να βρεθεί εκτεθειμένη από αντισυμβαλλόμενο σε χρονική στιγμή και για χρηματικό ποσό που οφείλει κατά τη στιγμή της αθέτησης και ονομάζεται έκθεση κατά τη στιγμή αθέτησης. Ο υπολογισμός του κινδύνου έκθεσης διαφέρει αν επιτευχθεί με τη βασική προσέγγιση (foundation approach), σε σχέση με την προηγμένη προσέγγιση, (advanced approach). Στο πλαίσιο της βασικής προσέγγισης ο υπολογισμός της έκθεσης κινδύνου διέπεται από ρυθμιστικές αρχές, ενώ σύμφωνα με την εξελιγμένη προσέγγιση (A-IRB) οι τράπεζες έχουν μεγαλύτερη ευελιξία σχετικά με το ποια μέθοδο θα εφαρμόσουν για να υπολογιστεί ο κίνδυνος έκθεσης, βάσει της φύσεως της εκάστοτε συναλλαγής και των χαρακτηριστικών της.

Κίνδυνος ανάκτησης

Ο κίνδυνος ανάκτησης περιγράφει το μέρος του ποσού που οφείλεται κατά τη στιγμή της αθέτησης που κατάφερε ο δανειστής να ανακτήσει από τον δανειολήπτη και ονομάζεται ποσοστό ανάκτησης (Recovery Rate), ενώ το ποσοστό του ποσού που δεν έχει ανακτήσει ως προς την συνολική οφειλή ονομάζεται απώλεια δεδομένης της αθέτησης (Loss Given Default – LGD).

Κίνδυνος Ρευστότητας

Ο κίνδυνος ρευστότητας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση του κινδύνου αγοράς και αποτελεί αντικείμενο διακύβευσης πολλών τραπεζικών οργανισμών. Ο συγκεκριμένος κίνδυνος επιδεινώνει ραγδαία τις αρνητικές συνέπειες που προκαλεί ο κίνδυνος αγοράς και αναφέρεται κυρίως στην αδυναμία άντλησης κεφαλαίων σε λογικό κόστος. Ο κίνδυνος άντλησης κεφαλαίων εξαρτάται πρωτίστως από την επικινδυνότητα που θεωρεί η αγορά ότι έχει μια οικονομική μονάδα που επιθυμεί να αντλήσει κεφάλαια. Η επικινδυνότητα άντλησης κεφαλαίων συσχετίζεται σε αρκετές περιπτώσεις με την πιστοληπτική του ικανότητα του εκδότη. Τραπεζικός οργανισμός που χρειάζεται κεφάλαια, αλλά δεν έχει καλή πιστοληπτική ικανότητα αντιμετωπίζει περισσότερες δυσκολίες στο να αντλήσει τα απαιτούμενα κεφάλαια χρηματοδότησης. Ο κίνδυνος ρευστότητας σε τέτοιο επίπεδο αυξάνει το κόστος άντλησης κεφαλαίων και ταυτόχρονα μειώνει κάποια επικείμενη κερδοφορία ή μια μελλοντική διευκόλυνση στην άντληση νέων κεφαλαίων.

Ο κίνδυνος ρευστότητας περιουσιακού στοιχείου αναφέρεται επίσης στο πόσο εύκολη είναι η αγοροπωλησία ενός συγκεκριμένου περιουσιακού στοιχείου ανεξάρτητα από την ρευστότητα που υπάρχει στην συγκεκριμένη αγορά που διαπραγματεύεται. Είναι δυνατό, για ειδικούς λόγους, κάποιο περιουσιακό στοιχείο να είναι δύσκολο να διαπραγματευτεί και να γίνει αντικείμενο αγοροπωλησίας.

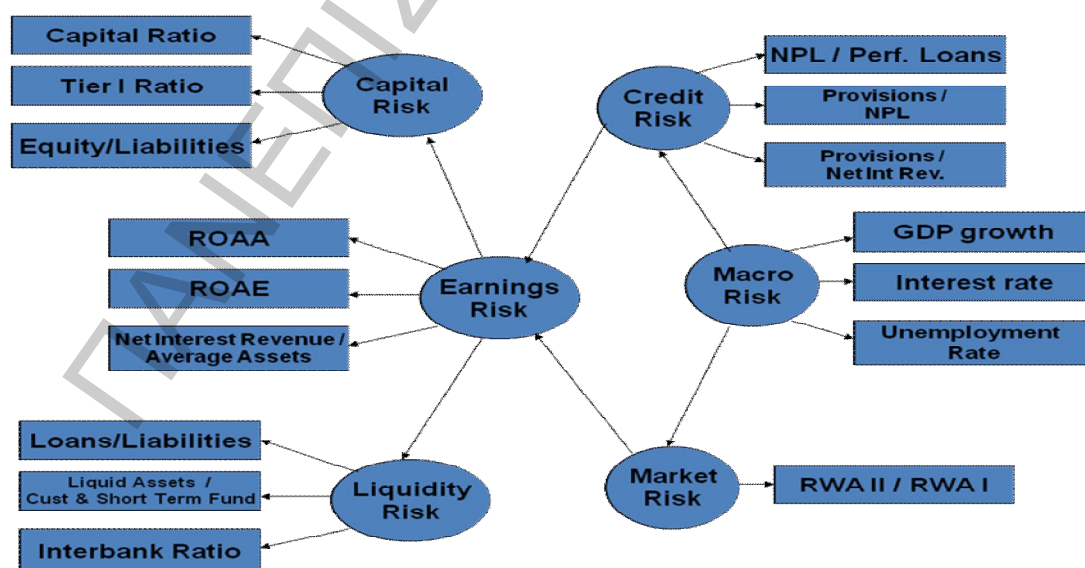
Επίσης, είναι δυνατό να μην μπορεί να διαπραγματευτεί για λόγους συμφωνίας. Για παράδειγμα, μια προθεσμιακή κατάθεση έχει πρόστιμο εάν ο καταθέτης θελήσει να έχει τα χρήματα πριν την προκαθορισμένη ημερομηνία. Ομοίως, ένα δάνειο να μην μπορεί να αποπληρωθεί πριν την προκαθορισμένη ημερομηνία λήξη ακόμα και εάν ο δανειζόμενος μπορεί και επιθυμεί να το εξοφλήσει πλήρως. Είναι προφανές ότι ο κίνδυνος ρευστότητας περιουσιακού στοιχείου έχει ισχυρή αλληλεπίδραση τόσο σε σχέση με τον κίνδυνο ρευστότητας αγοράς, όσο και με τον κίνδυνο άντλησης κεφαλαίων.

Ο κίνδυνος ρευστότητας αγοράς σχετίζεται επίσης και με τη συχνότητα αγοροπωλησιών στη συγκεκριμένη αγορά. Το γεγονός αυτό καταφαίνεται όταν ο κίνδυνος ρευστότητας σε τέτοιο επίπεδο προκαλεί υψηλό προς τα κάτω,

αλλά και προς τα πάνω κίνδυνο, όταν για παράδειγμα κάποιος αντισυμβαλλόμενος είναι απρόθυμος να προβεί σε κάποια συναλλαγή. Γενικά είναι αποδεκτό ότι ο κίνδυνος άντλησης κεφαλαίων και ο κίνδυνος ρευστότητας αγοράς είναι ισχυρά αλληλένδετοι και θεωρούνται ότι ο ένας είναι αιτία εμφάνισης του άλλου και το αντίθετο.

Ο κίνδυνος ρευστότητας θεωρείται ένας πολύ σημαντικός κίνδυνος που πρέπει να διαχειριστεί αποτελεσματικά, καθώς είναι δυνατό, στην ακραία μορφή του, να οδηγήσει σε χρεωκοπία του τραπεζικού ιδρύματος και αποσταθεροποίηση. Η αντιμετώπισή του δεν θεωρείται μια διαδικασία ιδιαίτερα δύσκολη και επίπονη. Ο κίνδυνος ρευστότητας μπορεί να διαχειριστεί αποτελεσματικά στο πλαίσιο της εφαρμογής της διαχείρισης ενεργητικού-παθητικού, (Asset–Liability Management–ALM), όπου δεδομένων των υποχρεώσεων που υπάρχουν για κάποια οικονομική μονάδα ως προς τη χρονική τους διάρθρωση και την ρευστότητα επιλέγονται τα κατάλληλα περιουσιακά στοιχεία ως προς την δικιά τους χρονική διάρθρωση και την ρευστότητα. Σκοπός είναι να υπάρχουν ρευστά και ποιοτικά περιουσιακά στοιχεία, έτσι ώστε να καλύπτονται τα κενά ρευστότητας, Liquidity Gaps, είτε με ρευστοποίηση των υπάρχοντων περιουσιακών στοιχείων, είτε με άντληση ρευστών κεφαλαίων σε λογικό κόστος, λόγω της καλής ποιότητας των υπάρχοντων περιουσιακών στοιχείων που προσδίδουν καλή πιστοληπτική ικανότητα.

Χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι σε σχέση με τους δείκτες camels

Οι δείκτες CAMELS σε σχέση με τον κίνδυνο

ΠΗΓΗ : Επιχειρησιακό πρόγραμμα ΕΣΠΑ 2007-2013

4.2 Μέθοδος συλλογής δεδομένων και βαθμολόγηση τραπεζών

Η ανάλυση των δεικτών CAMELS βασίζεται σε στοιχεία που συλλέγονται κυρίως από τις παρακάτω πηγές άντλησης δεδομένων:

1. Ετήσια έκθεση αποτελεσμάτων χρήσεως
2. Ετήσια έκθεση πεπραγμένων
3. Υποχρεωτικές εποπτικές αναφορές που υποβάλουν οι τράπεζες στην Κεντρική Τράπεζα της χώρας τους
4. Αναφορές που συντάσσονται από την Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου και τους Ορκωτούς Λογιστές που ελέγχουν τις οικονομικές τους καταστάσεις.

Για την κάθε τράπεζα οι δείκτες CAMELS παρέχουν **μια βαθμολογία** σχετικά με τη συνολική της απόδοση (Composite Rating) και **έξι επιμέρους βαθμολογίες** για την κάθε κατηγορία αριθμοδείκτη μεμονωμένα. Ταυτόχρονα ο κάθε δείκτης σταθμίζεται από συντελεστές στάθμισης, οι οποίοι κατατάσσουν την τράπεζα σε βαθμολογική κλίμακα που κυμαίνεται από 1 έως 5. (1 = μέγιστη βαθμολογία, 5 = ελάχιστη βαθμολογία).

Επιπλέον οι δείκτες CAMELS παρέχουν στον αναλυτή τη δυνατότητα να διακρίνει παράγοντες που δύναται να συμβάλουν στη χρεοκοπία μιας τράπεζας. Η σημαντικότερη προσφορά των δεικτών είναι η ικανότητα πρόβλεψης ανεπιθύμητου γεγονότος (χρεοκοπία), στοιχείο που δίνει τη δυνατότητα λήψης μέτρων προκαταβολικά, για την αποφυγή δυσμενών οικονομικών εξελίξεων, όπως για παράδειγμα η μαζική ανάληψη καταθέσεων από τους αποταμιευτές (run on bank), η οποία θα οδηγούσε σε κατάρρευση της τράπεζας.

Βαθμός 1

Οι τράπεζες με σύνθετο βαθμό 1 είναι σε άριστη κατάσταση από κάθε άποψη και γενικώς οι βαθμολογίες στις επιμέρους κατηγορίες είναι 1 ή 2. Οποιαδήποτε παραμικρή αδυναμία είναι εύκολα αντιμετωπίσιμη από την διοίκηση. Αυτές οι τράπεζες είναι οι πιο ικανές στο να αντιμετωπίζουν αστάθειες στο οικονομικό περιβάλλον τους και να μην επηρεάζονται από εξωτερικές συνθήκες, όπως προβλήματα σε τομείς δραστηριότητάς τους. Αυτές οι τράπεζες συμμορφώνονται απόλυτα στους νόμους και κανονισμούς, με αποτέλεσμα να παρουσιάζουν τις καλύτερες επιδόσεις και πρακτικές διαχείρισης κινδύνου σε σχέση με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα της δομής της τραπεζικής και το μέγεθος των κινδύνων που αντιμετωπίζουν, και δεν αποτελούν καμία ανησυχία για τις εποπτικές αρχές.

Βαθμός 2

Οι τράπεζες με σύνθετο βαθμό 2 θεωρούνται ότι λειτουργούν σωστά. Παρουσιάζει μονό μέτριες αδυναμίες, τις οποίες η διοίκηση προσδοκά και δύναται να αντιμετωπίσει. Αυτές οι τράπεζες δεν παρουσιάζουν μεγάλες μεταβολές, μπορούν να αντιμετωπίσουν αστάθειες του χρηματοπιστωτικού συστήματος και τηρούν σε γενικές γραμμές τους νόμους και κανονισμούς. Οι πρακτικές που εφαρμόζει στην διαχείριση των κινδύνων κρίνονται ικανοποιητικές, σε σχέση με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα της δομής της τραπεζής και το μέγεθος των κινδύνων που αντιμετωπίζουν. Δεν αποτελούν σημαντική ανησυχία για τις εποπτικές αρχές, των οποίων οι παρατηρήσεις είναι ελάχιστες και περιορισμένες.

Βαθμός 3

Τράπεζες με σύνθετο βαθμό 3 έχουν ορισμένα σημεία που ανησυχούν τις εποπτικές αρχές. Αυτές οι τράπεζες παρουσιάζουν αδυναμίες μετρίου ή μεγάλου βαθμού. Ωστόσο, οι αδυναμίες αυτές δεν επιφέρουν τέτοιες συνέπειες σε κάποια επιμέρους κατηγορία τους, ώστε αυτή να βαθμολογηθεί με βαθμό χαμηλότερου του 4. Η διοίκηση της τραπεζής φαίνεται είτε ανίκανη είτε απρόθυμη να διορθώσει έγκαιρα ορισμένες αδυναμίες. Οι τράπεζες που ανήκουν σε αυτήν την κατηγορία συνήθως επηρεάζονται περισσότερο από αστάθειες του οικονομικού περιβάλλοντος απ' ό,τι οι τράπεζες των κατηγοριών με σύνθετο βαθμό 1 ή 2. Επίσης αυτές οι τράπεζες δεν ακολουθούν πολλούς νόμους και κανόνες των εποπτικών αρχών. Οι μέθοδοι για την διαχείριση των κινδύνων κρίνονται ανεπαρκείς, σε σχέση πάντα με το μέγεθος της τραπεζής, της πολυπλοκότητας των δομών της και το μέγεθος των κινδύνων που αντιμετωπίζει. Οι εποπτικές αρχές παρακολουθούν στενά την τράπεζα και της απαιτούν να κάνει ορισμένες ενέργειες. Τελικά, όμως, λόγω της γενικά καλής οικονομικής κατάστασης της τραπεζής, σχεδόν ποτέ δεν έχουμε αποτυχιές τραπεζών της κατηγορίας 3.

Βαθμός 4

Τράπεζες με σύνθετο βαθμό 4 γενικώς ακολουθούν επικίνδυνες πρακτικές. Έχουν σοβαρές οικονομικές και διοικητικές αδυναμίες, που οδηγούν σε πολύ χαμηλές επιδόσεις, αντιμετωπίζουν σοβαρά και κρίσιμα προβλήματα, ωστόσο η διοίκηση δεν είναι σε θέση να δώσει τις απαραίτητες λύσεις. Οι τράπεζες της κατηγορίας αυτής δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν αστάθειες του οικονομικού τους περιβάλλοντος. Επίσης δεν ακολουθούν πολλούς νόμους και κανόνες των εποπτικών αρχών. Οι μέθοδοι που ακολουθούν για την διαχείριση κινδύνων είναι απόλυτα ανεπαρκείς σε σχέση με το μέγεθος τους, της πολυπλοκότητας των δομών τους και το μέγεθος των κινδύνων που αντιμετωπίζουν. Οι εποπτικές αρχές βρίσκονται πάνω από την τράπεζα, επιβάλλοντάς της κανόνες που πρέπει οπωσδήποτε να ακολουθηθούν, ώστε να ξεπεραστούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζει.

Βαθμός 5

Οι τράπεζες της κατηγορίας αυτής ακολουθούν υπερβολικά επικίνδυνες πρακτικές. Οι επιδόσεις τους είναι μηδαμινές και οι μέθοδοι διαχείρισης κινδύνων είναι ανεπαρκείς σε σχέση με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα της δομής της τραπεζικής και το μέγεθος των κινδύνων. Αυτές οι τράπεζες βρίσκονται στο επίκεντρο της ανησυχίας των εποπτικών αρχών. Οι ικανότητες ή η διάθεση της διοίκησης δεν επαρκούν για να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που την κυριεύουν. Υπάρχει άμεση ανάγκη για εξωτερική οικονομική βοήθεια, ώστε να μπορεί να συνεχίσει να λειτουργεί. Απαραίτητη είναι επίσης η συνεχής παρακολούθηση από τις εποπτικές αρχές. Είναι αμφίβολο αν μπορεί να καλύψει τους καταθέτες της και η αποτυχία της είναι παραπάνω από πιθανή.

4.2.1 Βαθμολόγηση στα επιμέρους στοιχεία των τραπεζών

4.2.2 Κεφαλαιακή επάρκεια (Capital)

Μια τράπεζα πρέπει να διατηρεί τα αναγκαία κεφάλαια, ανάλογα με τους κινδύνους της και την ικανότητά της να εντοπίζει, μετρά, παρακολουθεί και ρυθμίζει αυτούς τους κινδύνους. Η βαθμολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας βασίζεται στην αξιολόγηση των κάτωθι παραγόντων:

1. Το ύψος και το είδος του κεφαλαίου που κατέχει η τράπεζα
2. Την ικανότητα της τραπεζής να ικανοποιεί καινούριες ανάγκες για κεφάλαιο.
3. Τη φύση, τάση και όγκο των προβληματικών στοιχείων του ενεργητικού και την επάρκεια των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις.
4. Την έκθεση σε κίνδυνο εξ αιτίας των εκτός ισολογισμού δραστηριοτήτων.
5. Την ποιότητα και το ύψος των κερδών, και την μερισματική πολιτική.
6. Τις προοπτικές και σχέδια ανάπτυξης.
7. Την προσβασιμότητα σε αγορές κεφαλαίου και άλλες πηγές κεφαλαίου, συμπεριλαμβανομένου της υποστήριξης από μητρική ή συγγενική εταιρεία.

Η τράπεζα βαθμολογείται με **βαθμό 1**, αν τα επίπεδα κεφαλαίου είναι αρκετά σε σχέση με την εικόνα των κινδύνων της.

Ο **βαθμός 2** αντιστοιχεί σε τράπεζα με ικανοποιητικό επίπεδο κεφαλαίων σε σχέση με τους κινδύνους της.

Ο **βαθμός 3** δηλώνει, ότι η τράπεζα δεν έχει αρκετά κεφάλαια αναλογικά με τους κινδύνους της, και κρίνεται απαραίτητο να προβεί σε βελτιώσεις, ακόμα και αν τα επίπεδα κεφαλαίου της βρίσκονται πάνω από τις ελάχιστες απαιτήσεις των ρυθμιστικών αρχών.

Αν η τράπεζα **βαθμολογηθεί με 4**, τότε συνεπάγεται ότι τα κεφάλαιά της δεν είναι επαρκή και υπάρχει η πιθανότητα να «αποτύχει». Συνεισφορά από τους μετόχους ή άλλες πηγές κεφαλαίου, κρίνεται μάλλον απαραίτητη.

Αν της δοθεί **βαθμός 5**, τότε τα κεφάλαιά της είναι σε ελάχιστα επίπεδα επάρκειας, η βιωσιμότητα της τραπεζής είναι αμφίβολη.

4.2.3 Ποιότητα ενεργητικού (Assets)

Η βαθμολόγηση της ποιότητας του ενεργητικού στηρίζεται στην αξιολόγηση του τρέχοντος αλλά και του μελλοντικού πιστωτικού κινδύνου που σχετίζεται με το χαρτοφυλάκιο χορηγήσεων, το χαρτοφυλάκιο επενδύσεων και άλλες ενέχοντες κίνδυνο συναλλαγές. Επίσης, εξετάζεται η ικανότητα της τραπεζής να εντοπίζει, μετρά, παρακολουθεί και ρυθμίζει τον πιστωτικό κίνδυνο, λαμβάνοντας υπόψη και τα επίπεδα των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις που έχει. Οι παράγοντες που εκτιμώνται για την βαθμολόγηση είναι οι ακόλουθοι:

1. Η επάρκεια των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις.
2. Ο πρόσθετος πιστωτικός κίνδυνος από τις εκτός ισολογισμού πράξεις, όπως η χορήγηση πίστωσης (*letter of credit*).
3. Η συγκέντρωση ή μη των δανείων σε τομείς της οικονομίας και η ποιότητα των δανείων.
4. Η πολιτική χορήγησης δανείων και η πολιτική επενδύσεων.
5. Η πολιτική διαχείρισης των στοιχείων του ενεργητικού του και συγκεκριμένα η ικανότητα έγκαιρης διάγνωσης μη-εξυπηρετούμενων απαιτήσεων.
6. Η επάρκεια εσωτερικών ελέγχων της τραπεζής και η επάρκεια διοικητικών πληροφοριακών συστημάτων.

Με **βαθμό 1** βαθμολογούνται οι τράπεζες που έχουν υψηλή ποιότητα ενεργητικού και κορυφαίες πρακτικές διαχείρισης πιστώσεων. Αδυναμίες σε αυτόν τον τομέα είναι ελάχιστες και η έκθεση σε κίνδυνο είναι μέτρια, λόγω της καλής προστασίας από τα κεφάλαια και της ικανότητας της διοίκησης. Επομένως η εποπτικές αρχές δεν έχουν να ανησυχούν για την ποιότητα ενεργητικού αυτών των τραπεζών.

Ο **βαθμός 2** δίνεται στις τράπεζες που έχουν ικανοποιητική ποιότητα ενεργητικού και πρακτική διαχείρισης των πιστώσεων. Η έκθεση σε κίνδυνο είναι ανάλογη της προστασίας από τα κεφάλαια και της ικανότητας της διοίκησης που διαθέτει, μην ανησυχώντας ιδιαίτερα τις εποπτικές αρχές.

Ο **βαθμός 3** δίνεται όταν η ποιότητα του ενεργητικού και οι πρακτικές διαχείρισης των πιστώσεων είναι λιγότερο από ικανοποιητικές. Τα στοιχεία της υποδεικνύουν είτε τάση χειροτέρευσης της ποιότητας ενεργητικού είτε τάση αύξησης στην έκθεση σε κίνδυνο. Οι εποπτικές αρχές βρίσκονται σε ανησυχία και καλούν την τράπεζα για βελτίωση στην διαχείριση του κινδύνου και στην διαχείριση των πιστώσεων.

Ο **βαθμός 4** σημαίνει, ότι αν η κατάσταση με την κακή ποιότητα ενεργητικού και υψηλά επίπεδα κινδύνου, που συνεπάγεται απώλειες για την τράπεζα, συνεχιστεί ως έχει, τότε ενδεχομένως απειλείται η βιωσιμότητά της.

Ο **βαθμός 5** συνεπάγεται οριακή κατάσταση για τη βιωσιμότητα της τραπεζής, λόγω της χειρίστης ποιότητας ενεργητικού και των κινδύνων που αντιμετωπίζει.

4.2.4 Διοίκηση (Management)

Η ικανότητα της διοίκησης έγκειται στον αποτελεσματικό έλεγχο και διαχείριση όλων των κινδύνων που αντιμετωπίζει η τράπεζα, στην διασφάλιση της μελλοντικής της πορείας και στην αποτελεσματική λειτουργία της σε συμφωνία με τους ισχύοντες νόμους και κανονισμούς. Η ικανότητα της διοίκησης αντανάκλαται στο ικανό προσωπικό της τραπεζής, στις επαρκείς διαδικασίες παρακολούθησης και ελέγχου των λειτουργιών της, στους εσωτερικούς ελέγχους και στην λογιστική διαφάνεια, στα πληροφοριακά συστήματα διοίκησης και στην αποτελεσματικότητα παρακολούθησης των κινδύνων. Ορισμένοι από τους παράγοντες που αξιολογούνται, ώστε να εξαχθεί η επιμέρους βαθμολογία της τραπεζής για την διοίκησή της είναι:

1. Το επίπεδο και η ποιότητα της εποπτείας και της υποστήριξης της διοίκησης προς όλα τα τμήματα της τραπεζής.

2. Η ικανότητα της διοίκησης να προετοιμάζεται για αντιμετώπιση αλλαγών στο οικονομικό περιβάλλον της τραπεζής και στις συνθήκες της αγοράς.
3. Η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου, ώστε να εξασφαλίζεται τήρηση των νόμων και των κανονισμών και η σωστή λογιστική διαχείριση.
4. Η θετική απόκριση σε παρατηρήσεις των εποπτικών αρχών.
5. Το διοικητικό βάθος και η διοικητική διαδοχή.
6. Το ύψος των αποζημιώσεων των μελών της διοίκησης και η λογική αιτιολόγησή τους.
7. Η προθυμία προς εξυπηρέτηση των τραπεζικών αναγκών της κοινωνίας.
8. Η γενική επίδοση της τραπεζής.

Ο **βαθμός 1** αντιστοιχεί σε εξαιρετή διοίκηση, που αναλαμβάνουν τις ανάλογες, με το μέγεθος της τραπεζής και το είδος των κινδύνων, μεθόδους διαχείρισής τους.

Ο **βαθμός 2** αξιολογείται σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο διοίκησης, που δεν επιτρέπει τις λίγες αδυναμίες της να θέτουν σε κίνδυνο την πορεία της τράπεζας.

Ο **βαθμός 3** συνεπάγεται, ότι η διοίκηση χρειάζεται βελτίωση και οι πρακτικές που εφαρμόζει για την διαχείριση των κινδύνων χρειάζονται αλλαγές.

Ο **βαθμός 4** σημαίνει ότι η τράπεζα έχει ήδη εκτεθεί σημαντικά σε κινδύνους, λόγω των ανεπαρκών πρακτικών διαχείρισής τους, είναι άμεσα απαραίτητο να γίνουν αλλαγές, ενδεχομένως ακόμα και στη σύνθεση της διοίκησης.

Ο **βαθμός 5** δηλώνει πως η τράπεζα έχει φτάσει σε οριακό σημείο βιωσιμότητας, λόγω των κακών πρακτικών διαχείρισης κινδύνων και της ανεπαρκούς διοίκησης, ώστε να κάνει τις αναγκαίες βελτιώσεις. Κρίνεται αναγκαίο η αντικατάσταση της διοίκησης.

4.2.5 Κερδοφορία (Earnings)

Η αξιολόγηση της κερδοφορίας δεν γίνεται μόνο από την σκοπιά του ύψους και της τάσης που έχουν τα κέρδη της, αλλά και από την σκοπιά της ποιότητας και της διάρκειάς τους. Η ποσότητα και η ποιότητα των κερδών επηρεάζεται από ανεπαρκείς πολιτικές διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου, που οδηγεί σε μη-εξυπηρετούμενα δάνεια και ανάγκη για δημιουργία αυξημένων προβλέψεων εις βάρος των κερδών. Επίσης, αν η τράπεζα υπόκειται σε υψηλό κίνδυνο αγοράς και επιτοκιακό κίνδυνο, τα έσοδά της από τόκους ενδέχεται να μειωθούν, λόγω αλλαγών στα επιτόκια. Τα μελλοντικά κέρδη κινδυνεύουν επίσης από λανθασμένες επιλογές εύρεσης κεφαλαίων και ανεπαρκή έλεγχο των λειτουργικών εξόδων.

Ορισμένοι από τους παράγοντες που αξιολογούνται, ώστε να εξαχθεί η επιμέρους βαθμολογία της τραπεζής για την κερδοφορία της είναι:

1. Το ύψος των κερδών, η τάση και η σταθερότητά τους.
2. Η δυνατότητα να δημιουργεί κεφάλαιο μέσω των διακρατούμενων κερδών.
3. Η ποιότητα και οι πηγές των κερδών.
4. Το επίπεδο των εξόδων σε σχέση με τις λειτουργίες της.
5. Η επάρκεια του συστήματος προϋπολογισμού, διαδικασίες πρόβλεψης και γενικότερα διοικητικά πληροφοριακά συστήματα.
6. Η έκθεση των κερδών της σε κινδύνους αγοράς, όπως επιτοκιακό και κίνδυνο συναλλάγματος.

Ο **βαθμός 1** για τα κέρδη της τραπεζής σημαίνει πως αυτά είναι υπεραρκετά για την ικανοποίηση των μετόχων, την δημιουργία προβλέψεων και την δημιουργία αποθεματικών κεφαλαίων, πάντα βέβαια λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες που επηρεάζουν τα κέρδη, όπως η ποιότητα του ενεργητικού.

Ο **βαθμός 2** δηλώνει πως τα κέρδη είναι ικανοποιητικά για τους μετόχους, τον σχηματισμό κεφαλαίου και προβλέψεων, ωστόσο ενδεχομένως αυτά είναι σχετικά σταθερά ή παρουσιάζουν σχετική μείωση.

Ο **βαθμός 3** δηλώνει πως τα κέρδη δεν είναι ικανοποιητικά και χρειάζεται βελτίωση.

Ο **βαθμός 4** δηλώνει πως τα κέρδη είναι λίγα και δεν επαρκούν για τις λειτουργίες της τραπεζής,

Ο **βαθμός 5** αντιστοιχεί σε απώλειες παρά σε κέρδη, με την τράπεζα να αντιμετωπίζει πρόβλημα βιωσιμότητας, λόγω της μείωσης των κεφαλαίων της.

4.2.6 Ρευστότητα (Liquidity)

Κατά την εκτίμηση της ρευστότητας λαμβάνεται υπόψη η τωρινή κατάσταση της ρευστότητας της τραπεζής, σε σχέση με τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει και τις απαιτήσεις της κοινωνίας για πίστωση και υπηρεσίες. Επίσης ελέγχεται η δυνατότητα της τραπεζής να αντιμετωπίζει αλλαγές στις πηγές χρηματοδότησής της, καθώς και αλλαγές στις συνθήκες της αγοράς, που μεταβάλλουν την γρήγορη ρευστοποίηση των στοιχείων της και με τις λιγότερες απώλειες.

Ορισμένοι από τους παράγοντες που αξιολογούνται για την ρευστότητά της είναι:

1. Η επάρκεια των πηγών ρευστότητας και ο βαθμός στον οποίο δεν επηρεάζονται οι λειτουργίες της από την ρευστοποίηση στοιχείων της.
2. Η διαθεσιμότητα άμεσα ρευστοποιήσιμων στοιχείων του ενεργητικού.
3. Η πρόσβαση σε αγορές κεφαλαίων και άλλες πηγές χρηματοδότησης.
4. Το επίπεδο διαφοροποίησης των πηγών χρηματοδότησής της.
5. Ο βαθμός στον οποίο βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις χρηματοδοτούν μακροπρόθεσμες απαιτήσεις της.
6. Η πορεία και η σταθερότητα των καταθέσεών της.
7. Η ύπαρξη επαρκών συστημάτων παρακολούθησης της ρευστότητας.

Με **βαθμό 1** βαθμολογείται η τράπεζα για τα μεγάλα επίπεδα ρευστότητας της και οι όποιες ανάγκες της για ρευστότητα καλύπτονται με ευνοϊκούς όρους.

Ο **βαθμός 2** δηλώνει ικανοποιητικά επίπεδα ρευστότητας, επαρκείς πηγές χρηματοδότησης για να καλύψει ανάγκες της για ρευστά και γενικώς έχει λίγα μόνο προβλήματα.

Ο **βαθμός 3** δηλώνει πως το επίπεδο ρευστότητάς της δεν είναι ικανοποιητικό, δεν έχει καλή πρόσβαση σε χρηματοδότηση και με ευνοϊκούς όρους.

Ο **βαθμός 4** δηλώνει πως η τράπεζα αντιμετωπίζει συχνά πρόβλημα ρευστότητας .

Ο **βαθμός 5** συνεπάγεται, ότι η τράπεζα χρειάζεται επείγοντως εξωτερική βοήθεια για να καλύψει τις υποχρεώσεις και τις απαιτήσεις της για ρευστότητα.

4.2.7 Ευαισθησία στον κίνδυνο αγοράς (Sensitivity)

Η αξιολόγηση για την ευαισθησία μιας τραπεζής στον κίνδυνο αγοράς εξετάζει το βαθμό στον οποίο αλλαγές στα επίπεδα επιτοκίων, στις ισοτιμίες με τα ξένα νομίσματα, στις τιμές αγοράς και πώλησης προϊόντων επηρεάζουν τα κέρδη της τραπεζής και την αξία των περιουσιακών της στοιχείων.

Ορισμένοι από τους παράγοντες που αξιολογούνται, ώστε να εξαχθεί η επιμέρους βαθμολογία της τραπεζής για την ευαισθησία της στον κίνδυνο αγοράς είναι:

1. Η ευαισθησία των κερδών της τραπεζής ή της αξίας των στοιχείων της σε αρνητικές αλλαγές των επιτοκίων, των ισοτιμιών συναλλάγματος και των τιμών προϊόντων αγοραπωλησίας.
2. Η ικανότητα της διοίκησης να ανιχνεύει, μετρά, παρακολουθεί και ελέγχει τον κίνδυνο αγοράς.

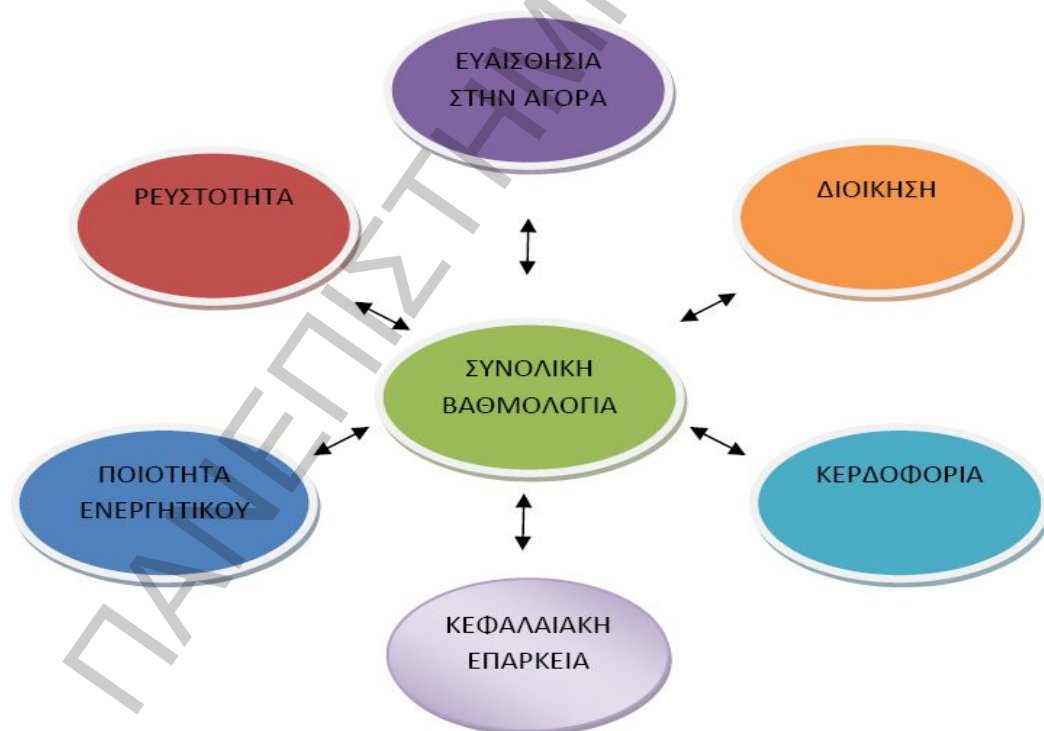
Αν η τράπεζα **βαθμολογηθεί με 1** για την ευαισθησία της στον κίνδυνο αγοράς, σημαίνει πως είναι άριστα προετοιμασμένη για ενδεχόμενες αρνητικές αλλαγές και τα κέρδη της και τα περιουσιακά της στοιχεία θα υποστούν ελάχιστες συνέπειες.

Ο **βαθμός 2** σημαίνει πως η ευαισθησία στον κίνδυνο αγοράς είναι επαρκώς μελετημένη και οι όποιες συνέπειες είναι μέτριες.

Ο **βαθμός 3** σημαίνει πως η τράπεζα δεν ελέγχει επαρκώς την ευαισθησία της στον κίνδυνο αγοράς, με τα κέρδη και τα κεφάλαιά της να υπόκεινται σε απομειώσεις αν συμβούν αρνητικές συνθήκες.

Ο **βαθμός 4** σημαίνει πως η τράπεζα κινδυνεύει σοβαρά από τον κίνδυνο αγοράς, με τα κέρδη της και τα κεφάλαιά της να μην φαίνονται αρκετά για να την βοηθήσουν να ανακάμψει.

Ο **βαθμός 5** υποδηλώνει απαράδεκτη διαχείριση ευαισθησίας στον κίνδυνο αγοράς με απειλή για την βιωσιμότητα του τραπεζικού ιδρύματος.

Οι δείκτες CAMELS σε σχέση με τη συνολική βαθμολογία της Τράπεζας
Πηγή : Εφαρμογή του συστήματος αξιολόγησης CAMELS & Αποτελέσματα των Stress Test των ελληνικών τραπεζών, ΑΣΤΕΡΙΟΣ Χ. ΠΑΣΧΟΣ, Αθήνα 2012

Κεφ.5 ΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ CAMELS

5.1 Ιστορική αναδρομή των δεικτών CAMELS

Η μεθοδολογία CAMELS εφαρμόστηκε αρχικά στην Βόρριο Αμερική με σκοπό την αξιολόγηση των Αμερικανικών εμπορικών τραπεζών και μέχρι σήμερα αποτελεί ένα από τα βασικότερα εργαλεία αξιολόγησης για την κατάταξη των τραπεζών στις Η.Π.Α. Απολαμβάνει διεθνή αναγνωρισιμότητα και ταυτόχρονα αποτελεί σημαντικό δείκτη αναφοράς σε μια πληθώρα τραπεζικών αναλύσεων. Το Νοέμβριο του 1979 το Ομοσπονδιακό συμβούλιο Έλεγχου Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων (FFIEC) πρότεινε τη δημιουργία ενός ενιαίου συστήματος αξιολόγησης των Χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (Uniform Financial Institutions Rating System - UFIRS) προκειμένου να γίνεται με πιο αποτελεσματικό τρόπο η αξιολόγηση των Τραπεζών και να διαπιστώνονται πιο έγκαιρα οι αδυναμίες του τραπεζικού συστήματος. Το σύστημα UFIRS έγινε ευρέως γνωστό μέσω της μεθοδολογίας των δεικτών CAMEL. Αρχικά οι δείκτες ήταν πέντε (5), ενώ στη συνέχεια προστέθηκε και η ευαισθησία στις μεταβολές της αγοράς (S), λόγω των δυσμενών εξελίξεων (οικονομική ύφεση και αστάθεια) που διαδραματίστηκαν στον τραπεζικό τομέα το έτος 1997. Πρώτη το υιοθέτησε η Ομοσπονδιακή τράπεζα των Η.Π.Α. (Federal Reserve) και την ακολούθησαν οι υπόλοιπες τράπεζες, ενώ με την πάροδο του χρόνου το σύστημα UFIRS εφαρμόστηκε διεθνώς και αναδείχθηκε σε ένα από τα πιο αποτελεσματικά εργαλεία αξιολόγησης και εσωτερικής εποπτείας για τη φερεγγυότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων. Τελικά στις 15 Αυγούστου του 1994, οι δείκτες CAMELS αντικατέστησαν το σύστημα MACRO, το οποίο είχε εφαρμοστεί από τις ελεγκτικές υπηρεσίες από το 1984 έως το 1994.

5.2 Διαδικασία Υπολογισμού Αριθμοδεικτών CAMELS

Γενικά η διαδικασία που ακολουθείται για τον υπολογισμό της τελικής βαθμολογίας μιας τράπεζας μέσω των δεικτών **CAMELS** είναι η εξής:

1. Υπολογισμός των αριθμοδεικτών CAMELS
2. Επιλογή των συντελεστών στάθμισης για κάθε αριθμοδείκτη
3. Βαθμολόγηση του κάθε αριθμοδείκτη της κάθε τράπεζας
4. Πολλαπλασιασμός του βαθμού του κάθε αριθμοδείκτη με τον αντίστοιχο συντελεστή βαρύτητας
5. Άθροισμα των γινομένων των έξι αριθμοδεικτών

6. Συνολικό αποτέλεσμα CAMELS και κατάταξη των υπό εξέταση τραπεζών από την καλύτερη προς τη χειρότερη
8. Σχολιασμός των αποτελεσμάτων, συνολικού και επιμέρους, επισημαίνοντας τα δυνατά και αδύναμα σημεία της κάθε τράπεζας
8. Επανάληψη όλων των παραπάνω για μια σειρά ετών
9. Σχολιασμός της διαχρονικής πορείας της κάθε τράπεζα

Σημείωση : Ο υπολογισμός των αριθμοδεικτών δεν έγινε από εμάς, αλλά οι δείκτες είναι διαθέσιμοι από τη βάση δεδομένων της Bankscore. Το ίδιο ισχύει και για την βαθμολόγηση από τον οίκο αξιολόγησης Moody's.

5.2.1 Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (CAR)

Αριθμοδείκτες της Συνολικής Βαθμολογίας των Τραπεζών μέσω της χρήσης των δεικτών CAMELS

Οι Αριθμοδείκτες **CAMELS** υπολογίζονται ως εξής:

- **CAPITAL ADEQUACY:**

Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (CAR)

Τα πιστωτικά ιδρύματα υπόκεινται σε κάποιες απαιτήσεις ως προς την κεφαλαιακή τους επάρκεια, όντας υποχρεωμένα να διατηρούν ένα ελάχιστο ποσό των Ιδίων Κεφαλαίων ως ποσοστό του Συνόλου του Ενεργητικού τους. Προκειμένου λοιπόν να μπορέσει ένα πιστωτικό ίδρυμα να λειτουργήσει αποτελεσματικά, πρέπει να έχει στη διάθεσή του επαρκή κεφάλαια, έτσι ώστε να είναι αυτά σε θέση να καλύψουν σε κάποιον βαθμό τις υποχρεώσεις της τράπεζας. Το ακριβές ποσό αυτών των απαιτούμενων κεφαλαίων, επηρεάζεται από το συνολικό ύψος αλλά και από τη διαφοροποίηση των κινδύνων που αναλαμβάνει μια τράπεζα. Συνεπώς, η κεφαλαιακή επάρκεια της κάθε τράπεζας αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα καθήκοντα της κεντρικής διοίκησης της τράπεζας, αφού από αυτήν είναι που εξαρτάται η αποτελεσματικότητα στη λειτουργία των τραπεζών.

Οι εποπτικές αρχές απαιτούν από τις τράπεζες να κρατούν ένα ικανοποιητικό ποσό κεφαλαίου, ώστε να μπορούν να απορροφούν τις ενδεχόμενες ζημιές. Με αυτόν τον τρόπο, μειώνεται η πιθανότητα χρεοκοπίας των τραπεζών, αυξάνοντας παράλληλα την εμπιστοσύνη των καταθετών στο τραπεζικό σύστημα. Μέχρι το 1992, οι τράπεζες έπρεπε να έχουν δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας τουλάχιστον 8% σε σχέση με το σταθμισμένο ως προς τον κίνδυνο ενεργητικό, με ελάχιστο δείκτη βασικού κεφαλαίου «Tier 1» στο 4%. Το «Tier 1» αποτελείται κυρίως από το καταβεβλημένο κοινό μετοχικό κεφάλαιο, τη διαφορά υπέρ το άρτιο, τα κέρδη εις νέον και το προνομιούχο μετοχικό κεφάλαιο, ενώ το «Tier 2» περιλαμβάνει τα αποθεματικά για κάλυψη των ενδεχόμενων ζημιών από επισφαλή δάνεια και το χρέος μειωμένης εξασφάλισης. Το ενεργητικό σταθμίζεται ανάλογα με τον κίνδυνο.

Τα πιο ασφαλή στοιχεία του ενεργητικού, όπως είναι τα ρευστά διαθέσιμα (ταμείο), έχουν μηδενικό συντελεστή στάθμισης, ενώ τα πιο επικίνδυνα έχουν και μεγαλύτερο συντελεστή στάθμισης.

Τα απαιτούμενα κεφάλαια ορίζονται ως ποσοστό των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού, ώστε οι πιο ριψοκίνδυνες τράπεζες να υποχρεώνονται σε υψηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Από το 1996 άρχισαν να λαμβάνονται υπόψη και άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν τους τραπεζικούς κινδύνους.

Η βελτίωση αυτή δίνει την εντολή ότι κατά τον υπολογισμό των ελάχιστων απαιτούμενων κεφαλαίων θα πρέπει να λαμβάνεται επίσης υπόψη η ευαισθησία των τραπεζών στις συνθήκες της αγοράς, όπως στις τιμές των μετοχών, στα επιτόκια και στις τιμές συναλλάγματος. Με την Επιτροπή της Βασιλείας II βελτιώνονται ακόμη περισσότερο οι μέθοδοι μέτρησης των κινδύνων και ενισχύεται η διαφάνεια σχετικά με τον αναλαμβανόμενο τραπεζικό κίνδυνο προς τους πελάτες των τραπεζών.

Στόχος είναι η σωστή ερμηνεία του κινδύνου της εκάστοτε τράπεζας ώστε οι τραπεζικές απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας να είναι σύμφωνες με τον κίνδυνο. Το παραπάνω αποτελεί μεγάλη πρόκληση, καθώς διαφορετικές τράπεζες μπορεί να έχουν διαφορετικά επίπεδα κινδύνου ακόμη και για την ίδια σύνθεση στο ενεργητικό τους.

Ο δείκτης υπολογίζεται ως εξής:

<p style="text-align: center;">(Tier I + Tier II) / Σταθμισμένο Ενεργητικό (Tier I Capital+ Tier II Capital) / Risk Weighted Assets</p>

Tier I : ή **Βασικά Ίδια Κεφάλαια**, είναι ο «κορμός» των Ιδίων Κεφαλαίων της τράπεζας και αποτελείται κυρίως από κοινές ονομαστικές μετοχές που εκδίδονται από την τράπεζα, προνομιούχες μετοχές, μετατρέψιμες ομολογίες, μειοψηφικά δικαιώματα της τράπεζας σε θυγατρικές εταιρίες.

Tier II: ή **Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια**, είναι τα Υβριδικά Κεφάλαια, δηλαδή κεφάλαια από ομόλογα που εκδίδει η τράπεζα και τα χρησιμοποιεί ως κεφάλαια που ενώ στην πραγματικότητα είναι ξένα, έχουν χαρακτηριστικά μετοχικού κεφαλαίου.

Risk Weighted Assets: ή **Σταθμισμένα Στοιχεία του Ενεργητικού**, είναι τα στοιχεία του ενεργητικού που παρουσιάζονται στο δείκτη σταθμισμένα έναντι ενός πιστωτικού κινδύνου. Τα διάφορα περιουσιακά στοιχεία του ενεργητικού της τράπεζας κατανέμονται σε επιμέρους κατηγορίες και στη συνέχεια πολλαπλασιάζονται με το αντίστοιχο βάρος. Το συνολικό άθροισμα μας δίνει τελικά το σταθμισμένο ενεργητικό.

Πιο συγκεκριμένα, ο δείκτης CAR αντικατοπτρίζει το βαθμό εξασφάλισης των καταθετών μιας τράπεζας, αλλά και την ικανότητά της να μπορεί να ανταπεξέρχεται σε μια ενδεχόμενη αρνητική συγκυρία, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση μιας γενικευμένης οικονομικής κρίσης ή ενός μεγάλου πιστωτικού γεγονότος. Ο δείκτης αυτός, μας δείχνει το κατά πόσο τα κεφάλαια της τράπεζας επαρκούν για την αντιμετώπιση των διαφόρων πιθανών κινδύνων που έχει αναλάβει η κάθε τράπεζα. Όσο υψηλότερη είναι η τιμή που έχει ο δείκτης CAR, τόσο μικρότερη είναι και η ανάγκη της τράπεζας για εξωτερικό δανεισμό.

Επομένως, συγκρίνοντας τους δείκτες CAR μεταξύ των τραπεζών, αυτή που θα παρουσιάζει το μικρότερο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, μπορούμε να πούμε πως θα έχει και δυσμενή κεφαλαιακή επάρκεια σε σχέση με τις άλλες τράπεζες. Σε περίπτωση που ο δείκτης CAR είναι μεγαλύτερος από 8% (>8%), η τράπεζα λογίζεται ως επαρκώς κεφαλαιοποιημένη, και θεωρείται

ότι μπορεί να ανταπεξέλθει σε ενδεχόμενες ζημίες που θα προκύπτουν από ενδεχόμενους κινδύνους. Ωστόσο, σε συγκεκριμένες περιόδους, λόγω χάρη σε περιόδους κρίσης, τα συμπληρωματικά κεφάλαια δεν απορροφούν σημαντικά τις ζημίες, με αποτέλεσμα η κεφαλαιακή επάρκεια να βασίζεται κυρίως στα βασικά κεφάλαια. Σε αυτές τις περιπτώσεις υπολογίζεται ο δείκτης βασικών κεφαλαίων, που έχει τύπο:

Tier I Capital / Risk Weighted Assets

Σημειώνεται ότι βάσει του ισχύοντος εποπτικού πλαισίου το κατώτατο όριο του παραπάνω δείκτη καθορίζεται στο 4%.

5.2.2. Δείκτης Ποιότητας του Ενεργητικού

- **ASSET QUALITY:**

Δείκτης Ποιότητας του Ενεργητικού

Ο δείκτης υπολογίζεται ως εξής:

$(\text{Δάνεια σε Καθυστέρηση} > 90 \text{ ημερών} - \text{Προβλέψεις}) / \text{Δάνεια}$

Δάνεια σε καθυστέρηση: με τον όρο αυτό, εννοούμε εκείνα τα δάνεια, τα οποία παρουσιάζουν προβλήματα με την αποπληρωμή τους. Τα δάνεια αυτά ονομάζονται διαφορετικά από τα «δάνεια σε οριστική καθυστέρηση». Πιο συγκεκριμένα, αναφερόμαστε σε δάνεια των οποίων η αποπληρωμή έχει καθυστερήσει πάνω από 90 ημέρες (οι 90 ημέρες είναι εκείνο το χρονικό διάστημα που έχει οριστεί σύμφωνα με τους κανόνες της Βασιλείας).

Προβλέψεις: με τον όρο αυτό, εννοούμε εκείνα τα κεφάλαια που η τράπεζα έχει ήδη βάλει στην άκρη (με τη μορφή προβλέψεων) έτσι ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει ενδεχόμενες ζημίες, που μπορεί να προκύψουν από την καθυστέρηση των δανείων. Συνεπώς, ο δείκτης έχει στον αριθμητή τις καθαρές καθυστερήσεις των δανείων ως προς το σύνολο των δανείων (χορηγήσεων) της τράπεζας.

Ο **Δείκτης Ποιότητας του Ενεργητικού**, δείχνει κατά κάποιον τρόπο τον βαθμό του πιστωτικού κινδύνου, που συσχετίζεται με τις απαιτήσεις που έχει μια τράπεζα και ουσιαστικά αντικατοπτρίζει την ικανότητα της κεντρικής διοίκησης να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τον κίνδυνο αυτό. Πιο συγκεκριμένα, το κομμάτι των απαιτήσεων που μας ενδιαφέρει σε μεγαλύτερο βαθμό, είναι ο κίνδυνος που αναλαμβάνουν οι τράπεζες και ιδιαίτερα εκείνο το κομμάτι του κινδύνου που έχει να κάνει με τα δάνεια που χορηγεί η τράπεζα. Συνεπώς, έχει τεράστια σημασία ο τρόπος αξιολόγησης των δανειοληπτών της κάθε τράπεζας, έτσι ώστε να γίνεται η καλύτερη δυνατή εκτίμηση σχετικά με την πιθανότητα αθέτησης των υποχρεώσεων των δανειοληπτών.

Όσο μικρότερος είναι ο δείκτης αυτός, τόσο καλύτερη είναι και η ποιότητα Ενεργητικού της Τράπεζας. Με τον δείκτη ποιότητας του ενεργητικού, γίνεται λοιπόν ένας έλεγχος της ποιότητας των απαιτήσεων μιας τράπεζας, κυρίως αυτών που έχουν να κάνουν με τα χορηγούμενα δάνεια.

Επομένως, ο δείκτης αυτός θέλουμε να είναι όσο το δυνατό μικρότερος, κάτι που σημαίνει ότι οι προβλέψεις για καθυστερήσεις βρίσκονται σχετικά κοντά στις προκύπτουσες.

5.2.3 Δείκτης Ποιότητας της Διοίκησης

- **MANAGEMENT:**

Δείκτης Ποιότητας της Διοίκησης

Ο δείκτης υπολογίζεται ως εξής:

Έξοδα Διοίκησης / Πωλήσεις

Πωλήσεις: Οι πωλήσεις προκύπτουν από την Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης και αναφέρονται ως Τόκοι Έσοδα.

Έξοδα Διοίκησης: Τα έξοδα της διοίκησης προέρχονται επίσης από την ίδια οικονομική κατάσταση και αποτελούν μέρος των Γενικών Λειτουργικών Εξόδων.

Ο δείκτης αυτός αναφέρεται στην ικανότητα της διοίκησης της τράπεζας να περιορίζει τον κίνδυνο που εμπεριέχεται σχεδόν σε κάθε οικονομική δραστηριότητά της. Στην πραγματικότητα, ο δείκτης αυτός απεικονίζει την ικανότητα της τράπεζας να διαμορφώνει πολιτικές και στρατηγικές που αποδίδουν και να λαμβάνει έγκαιρα αποφάσεις για την αντιμετώπιση των διαφόρων κινδύνων, έτσι ώστε να ελαχιστοποιούνται οι όποιες δυσλειτουργίες και να επιτυγχάνεται το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα.

Όσο μικρότερος είναι ο δείκτης, τόσο καλύτερη είναι και η διοίκηση της τράπεζας.

5.2.4 Δείκτης της Κερδοφορία των τραπεζών

- **EARNINGS:**
Δείκτης της Κερδοφορία των τραπεζών

Adjusted return on equity (ROE)

Adjusted return on assets (ROA)

Ο δείκτης ROA υπολογίζεται ως εξής:

ROA = Κέρδη Προ Φόρων / Σύνολο Ενεργητικού

Παραλλαγή του παραπάνω δείκτη είναι και ο εξής:

ROA = Κέρδη μετά Φόρων / Σύνολο Ενεργητικού

Οι τράπεζες διαχειρίζονται τα κεφάλαιά τους με στόχο την αντιμετώπιση περιπτώσεων εμφάνισης υψηλών ζημιών στις οικονομικές τους καταστάσεις. Για την εκτίμηση αλλά και για την ποιοτική ανάλυση της κερδοφορίας μιας τράπεζας, χρησιμοποιούμε δύο βασικούς αριθμοδείκτες.

Ένας δείκτης που δίνει πληροφορίες για το πόσο αποτελεσματική είναι η διαχείριση μιας τράπεζας δίνεται από τον **Δείκτη Αποδοτικότητας του Ενεργητικού**. Ο αριθμοδείκτης αυτός μετρά την αποδοτικότητα των συνολικών περιουσιακών στοιχείων της τράπεζας και αποτελεί είδος αξιολόγησης και ελέγχου της διοικήσεως. Ο δείκτης ROA μας δείχνει την κερδοφορία που έχει μια τράπεζα σε σχέση με το σύνολο του ενεργητικού της,

δηλαδή δείχνει το πόσο αποδοτικά διαχειρίζεται η τράπεζα τα στοιχεία του ενεργητικού της, έτσι ώστε αυτά να μπορούν να αποδίδουν κέρδη. **Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης αυτός, τόσο πιο ικανή θεωρείται η τράπεζα, στο να μετατρέπει τα στοιχεία του ενεργητικού της σε κέρδη.**

Ωστόσο, οι μέτοχοι μιας τράπεζας ενδιαφέρονται περισσότερο να γνωρίζουν το πόσο κερδίζει η τράπεζα επί του επενδυόμενου κεφαλαίου. Η πληροφορία αυτή δίνεται από το **Δείκτη Αποδοτικότητας των Ιδίων Κεφαλαίων.**

Ο δείκτης ROE υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{ROE} = \text{Κέρδη Προ Φόρων} / \text{Ίδια Κεφάλαια}$$

Παραλλαγή του παραπάνω δείκτη είναι και ο εξής:

$$\text{ROE} = \text{Κέρδη μετά Φόρων} / \text{Ίδια Κεφάλαια}$$

Ο δείκτης ROE μετρά τη χρηματοοικονομική κερδοφορία από την πλευρά των μετόχων και το επιτόκιο απόδοσής τους, ενώ παράλληλα, υπολογίζει σε γενικές γραμμές το καθαρό κέρδος που αυτοί λαμβάνουν μέσα από την επένδυση των κεφαλαίων τους. **Δείχνει με άλλα λόγια, την απόδοση των Ιδίων Κεφαλαίων της τράπεζας, δηλαδή το καθαρό κέρδος που προκύπτει από τη χρήση μιας μονάδας επενδυόμενου κεφαλαίου.** Οι δυο αυτοί δείκτες, προσδιορίζουν ένα δείκτη κερδοφορίας, που είναι το αποτέλεσμα του μέσου όρου των δεικτών αυτών.

5.2.5 Δείκτης Ρευστότητας

- **LIQUIDITY:**
Δείκτης Ρευστότητας

Ο κίνδυνος ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων αφορά την πιθανή αδυναμία των τραπεζών να μπορούν να καλύψουν τις υποχρεώσεις τους. Συχνά αναφέρεται στη βιβλιογραφία και ως κίνδυνος αναχρηματοδότησης.

Η ρευστότητα είναι η καλύτερη εικόνα για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση μιας τράπεζας και δείχνει την ικανότητα των τραπεζών να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους. Η αξιολόγηση της ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων μπορεί να γίνει με το δείκτη κάλυψης της ρευστότητας.

Ωστόσο, οι αριθμοδείκτες ρευστότητας χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό τόσο της βραχυχρόνιας κατάστασης των τραπεζών, όσο και για την ικανότητά της να ανταποκρίνεται στις τρέχουσες ανάγκες της για ρευστά διαθέσιμα.

Για την καλύτερη αξιολόγηση της ρευστότητας ενός τραπεζικού ιδρύματος πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα ταμειακά διαθέσιμα που έχει η τράπεζα στην διάθεσή της για την κάλυψη των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων, το είδος των στοιχείων του ενεργητικού, καθώς και η δυνατότητά τους να ρευστοποιούνται άμεσα.

Ο πρώτος δείκτης ρευστότητας που μελετάμε, είναι ο δείκτης **καταθέσεις / δάνεια** και δείχνει την εξάρτηση της τράπεζας από την διατραπεζική αγορά. Ο δείκτης αυτός δείχνει τη σχέση ανάμεσα στα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία του ενεργητικού και τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της τράπεζας. Αν η τιμή του δείκτη είναι μικρότερη από τη μονάδα τότε τα δάνεια είναι περισσότερα από τις καταθέσεις. **Όσο πιο μεγάλος είναι ο δείκτης, τόσο καλύτερη ρευστότητα έχει η τράπεζα. Η διοίκηση της τράπεζας επιθυμεί ο δείκτης αυτός να είναι μεγαλύτερος της μονάδας, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται ότι οι καταθέσεις επαρκούν για τη χορήγηση των δανείων.**

Ένα δεύτερος δείκτης, είναι ο δείκτης **κυκλοφορούν ενεργητικό / Μ.Ο. Ενεργητικού**. Ο δείκτης αυτός δείχνει κατά πόσο η τράπεζα μπορεί να καλύψει τις υποχρεώσεις της με τη χρήση των στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού. Ωστόσο, πολλές φορές ένα μεγάλο σε μέγεθος κυκλοφορούν ενεργητικό σημαίνει και μεγάλο κόστος για την τράπεζα. **Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του δείκτη, τόσο καλύτερη είναι η ρευστότητα της τράπεζας. Όσο μεγαλύτερος είναι ο μέσος όρος των δυο αυτών δεικτών ρευστότητας, τόσο καλύτερη ρευστότητα έχει η τράπεζα.**

Ο δείκτης υπολογίζεται ως εξής:

Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Μ.Ο Ενεργητικού

5.2.6 Δείκτης Ευαισθησίας

- **SENSITIVITY** to market risk:

Τα πιστωτικά ιδρύματα, αναπτύσσουν σειρά από οικονομικές δραστηριότητες, που συνεπάγονται έκθεση σε κινδύνους της αγοράς. Οι κίνδυνοι αυτοί, μπορεί να προέρχονται από τις μεταβολές των επιτοκίων και των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Οι εποπτικές αρχές στην προσπάθειά τους να εκτιμήσουν μέχρι ποιο βαθμό μπορεί μια τράπεζα να εκτεθεί κάτω από αντίξοες συνθήκες χρηματιστηριακών αγορών, ξεκίνησαν σταδιακά να εξετάζουν την ευαισθησία των τραπεζών στις χρηματιστηριακές αγορές και ως αποτέλεσμα της προσπάθειας αυτής, το 1966, προσέθεσαν τον δείκτη ευαισθησίας έναντι των κινδύνων της αγοράς, στους μέχρι τότε γνωστούς δείκτες «CAMEL» (+S), ενώ παράλληλα έδωσαν μεγάλη σημασία στην ευαισθησία των τραπεζών στις μεταβολές των επιτοκίων.

Ο δείκτης αυτός προσδιορίζει το βαθμό εξάρτησης της κερδοφορίας μιας τράπεζας από τις μεταβολές των επιτοκίων και των ισοτιμιών συναλλάγματος, όπως και από τις μεταβολές στις τιμές πώλησης και αγοράς διαφόρων τίτλων. Σε γενικές γραμμές ο δείκτης αυτός αφορά οτιδήποτε σχετίζεται με τους κινδύνους της αγοράς όπως είναι για παράδειγμα οι διάφοροι τίτλοι (μετοχές, ομόλογα, παράγωγα, αμοιβαία κεφάλαια κλπ). Ο συγκεκριμένος δείκτης με άλλα λόγια αντικατοπτρίζει την απόδοση που παράγεται συνολικά από το χαρτοφυλάκιο αξιογράφων μιας τράπεζας.

Για την καλύτερη αξιολόγηση της ευαισθησίας στον κίνδυνο της αγοράς, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι μεταβολές στα έσοδα σε σχέση με τις αντίστοιχες μεταβολές των επιτοκίων, το είδος των κινδύνων που έχουν αναλάβει οι τράπεζες στις χρηματοοικονομικές τους δραστηριότητες και τέλος η ικανότητα της κεντρικής διοίκησης της κάθε τράπεζας να ελέγχει και να ελαχιστοποιεί τους κινδύνους της αγοράς.

Ο συγκεκριμένος δείκτης υπολογίζεται ως εξής:

Σύνολο Αξιογράφων / Μ.Ο Ενεργητικού
--

Η διοίκηση της κάθε τράπεζας επιθυμεί ο δείκτης αυτός να είναι όσο το δυνατόν χαμηλότερος, κάτι που συνεπάγεται καλύτερη αντίδραση της τράπεζας στους κινδύνους της αγοράς. **Όσο μικρότερος είναι ο δείκτης αυτός, τόσο καλύτερη θεωρείται η τράπεζα ως προς την αντιμετώπιση των κινδύνων της αγοράς**, αφού όσο μικρότερο είναι το σύνολο των αξιογράφων, τόσο λιγότερο θα είναι η τράπεζα εκτεθειμένη στους κινδύνους της αγοράς λόγω των διακυμάνσεων των επιτοκίων και των ισοτιμιών συναλλάγματος.

Σύνοψη

Λαμβάνοντας υπόψη όλες τις παραμέτρους που αλληλεπιδρούν στη δημιουργία των ανωτέρω δεικτών **CAMELS** μπορούμε να διαμορφώσουμε μια συνολική εικόνα για τα Τραπεζικά Ιδρύματα, ώστε να είμαστε σε θέση όχι μόνο να συγκρίνουμε τους τραπεζικούς οργανισμούς μεταξύ τους αλλά και να προβαίνουμε σε συγκρίσεις σε επίπεδο χώρας.

Κεφ.6 ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

6.1 Ανάπτυξη Εμπειρικής Μελέτης

Η συγκεκριμένη μελέτη έχει ως σκοπό να συγκρίνει 10 χώρες της ζώνης του Ευρώ σε σχέση με την ευθραυστότητα που παρουσιάζουν τα τραπεζικά τους ιδρύματα. Η σύγκριση πραγματοποιείται ανάμεσα σε 5 χώρες την νότιας Ευρώπης σε σχέση με 5 χώρες της βόρειας Ευρώπης. Η επιλογή αυτή βασίστηκε στο γεγονός ότι οι νότιες χώρες αντιμετωπίζουν ισχυρότερα οικονομικά προβλήματα από τις βόρειες, τα οποία αντανακλώνται και στον τρόπο λειτουργίας των τραπεζικών ιδρυμάτων.

6.2 Επιλογή χωρών προς διερεύνηση

6.2.1 Επιλογή χωρών Νότιας Ευρώπης

1. Πορτογαλία (PORTUGAL)
2. Ιταλία (ITALY)
3. Ελλάδα (GREECE)
4. Κύπρος (CYPRUS)
5. Ισπανία (SPAIN)

6.2.2 Επιλογή χωρών Βόρειας Ευρώπης :

1. Γερμανία (GERMANY)
2. Φιλανδία (FINLAND)
3. Λουξεμβούργο (LUXEMBURG)
4. Σουηδία (SWEDEN)
5. Αυστρία (AUSTRIA)

6.3 Αρχική Δειγματοληψία

ΧΩΡΕΣ	ΙΔΡΥΜΑΤΑ
Πορτογαλία	78
Ιταλία	1.051
Ελλάδα	42
Κύπρος	42
Ισπανία	315
Γερμανία	2.792
Φιλανδία	39
Λουξεμβούργο	200
Σουηδία	163
Αυστρία	401

Η πηγή συλλογής των δεδομένων είναι η Bankscore ενώ η κατάταξη σε σχέση με την ευθραυστότητα γίνεται με βάση τον οίκο αξιολόγησης Moody's.

6.4 Επιλογή του δείγματος – Δεδομένα

Επιλέξαμε δείγμα τεσσάρων (4) τραπεζών ανά χώρα (σύνολο 40) και χρονολογική σειρά 10 έτη (από το έτος 2001 έως το έτος 2010). Οι παρατηρήσεις μας είναι 400 στο σύνολό τους ενώ τα δεδομένα αναφέρονται σε ετήσια βάση.

6.5 Λειτουργικά Προγράμματα

Η αποτύπωση των δεδομένων είναι σε μορφή excel και το πρόγραμμα που χρησιμοποιήσαμε για την παλινδρόμηση είναι το E-Views.

6.6 Δείκτες

Από τους 20 δείκτες που αφορούν τη διαδικασία των CAMELS χρησιμοποιήσαμε τους παρακάτω :

Total Capital Ratio

Loan Loss Prov / Net Int Rev

Return On Avg Assets (ROAA)

Return On Avg Equity (ROAE)

Liquid Assets / Cust & ST Funding

Capital Funds / Liabilities

6.7 Δημιουργία των Ψευδομεταβλητών

Οι ψευδομεταβλητές χρησιμοποιούνται για να δώσουν μια ποσοτική διάσταση σε ποιοτικές μεταβλητές, οι οποίες πρόκειται να χρησιμοποιηθούν σε μια συνάρτηση. Η ψευδομεταβλητή καταχωρείται όπως οποιαδήποτε άλλη μεταβλητή και μπορεί να πάρει δύο τιμές ή και περισσότερες ανάλογα με το μοντέλο που ακολουθείται. Στην περίπτωση μας η ψευδομεταβλητή παίρνει δύο τιμές **0** ή **1**.

Η τιμή 0 εκφράζει το τραπεζικό ίδρυμα που δεν έχει αντιμετωπίσει προβλήματα ανακεφαλαιοποίησης, συγχώνευσης / εξαγοράς ή πτώχευσης **δηλαδή δεν θεωρείται εύθραυστο.**

Η τιμή 1 εκφράζει ακριβώς το αντίθετο, δηλαδή το τραπεζικό ίδρυμα που έχει αντιμετωπίσει τα ανωτέρω προβλήματα. (**θεωρείται εύθραυστο**)

6.8 Κατασκευή του Μοντέλου

Εξαρτημένη Μεταβλητή : Ψευδομεταβλητή που παίρνει τιμές 0 ή 1 ανάλογα με το πόσο εύθραυστο είναι ένα τραπεζικό ίδρυμα.

Ανεξάρτητες Μεταβλητές : Οι δείκτες **CAMELS** των υπό εξέταση τραπεζικών οργανισμών.

6.9 Τύπος Παλινδρόμησης

Θεωρήσαμε την ευθραυστότητα του τραπεζικού συστήματος (Y_i) ως μια δυαδική εξαρτημένη μεταβλητή, και ότι οι ανεξάρτητες μεταβλητές υπόκεινται σε κατάταξη. Υποθέτουμε ότι οι παράγοντες που επηρεάζουν την τραπεζική αστάθεια είναι αυτοί που αναγνωρίστηκαν μέσα από την επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας και που συμμετέχουν στο ερευνητικό μοντέλο. Στη συνέχεια κατασκευάσαμε ένα λογαριθμικό μοντέλο, το οποίο μοντελοποιεί την ευθραυστότητα (Y_i). Η εξαρτημένη μεταβλητή (Y_i) μοντελοποιείται έναντι ενός συνόλου ανεξάρτητων ερμηνευτικών μεταβλητών (δείκτες *camels*), οι οποίες όλες μαζί αναφέρονται ως X_i . Η εξαρτημένη μεταβλητή (Y_i) μπορεί να λάβει είτε την τιμή μηδέν (**0**), είτε την τιμή ένα (**1**).

Η λογαριθμική παλινδρόμηση χρησιμοποιήθηκε προκειμένου να προβλεφθεί η τιμή μιας εξαρτημένης μεταβλητής και να καθοριστεί ο βαθμός της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής, που ερμηνεύεται από τις ανεξάρτητες μεταβλητές του υποδείγματος. Η παλινδρόμηση αυτή χρησιμοποιήθηκε προκειμένου να κατατάξουμε τις ανεξάρτητες μεταβλητές με βάση τη σχετική τους σημαντικότητα και να αξιολογήσουμε τα αποτελέσματα της αλληλεπίδρασης των μεταβλητών μεταξύ τους.

Η λογαριθμική παλινδρόμηση εφαρμόζει τη μέθοδο εκτίμησης της μεγίστης πιθανοφάνειας, αφού έχουμε προηγουμένως μετατρέψει την εξαρτημένη μεταβλητή σε λογαριθμική. Με αυτόν τον τρόπο, η λογαριθμική παλινδρόμηση εκτιμά την πιθανότητα να συμβεί ένα συγκεκριμένο γεγονός που εξετάζουμε, δηλαδή την ευθραυστότητα του τραπεζικού συστήματος.

6.10 Μέθοδος έρευνας

Στη συγκεκριμένη μελέτη θα χρησιμοποιήσουμε την δίτιμη λογαριθμική παλινδρόμηση με εξαρτημένη μεταβλητή την ευθραυστότητα και ανεξάρτητες μεταβλητές την κεφαλαιακή επάρκεια, την ποιότητα ενεργητικού (LLP), την κερδοφορία (RAA, RAE), την ρευστότητα(LA) και την ευαισθησία (CF).

Συγκεκριμένα θα έχουμε τρία μοντέλα λογαριθμικής παλινδρόμησης :

Το πρώτο μοντέλο θα αφορά το σύνολο των χωρών

Το δεύτερο θα περιλαμβάνει τις βόρειες χώρες

Το τρίτο θα αναφέρεται στις νότιες χώρες.

Στο πρώτο μοντέλο θα προστεθεί η ψευδομεταβλητή περιοχή (0 = βόρειες χώρες και 1 = νότιες χώρες) ενώ στα υπόλοιπα μοντέλα όπως προαναφέραμε (0 = μη εύθραυστες, 1 = εύθραυστες)

Προτού όμως συνεχίσουμε στα αποτελέσματα του εμπειρικού μέρους θα αναλύσουμε το θεωρητικό υπόβαθρο της λογαριθμικής παλινδρόμησης. Έστω λοιπόν η πιθανότητα επιτυχίας P μιας δίτιμης τυχαίας μεταβλητής Y . Το γραμμικό μοντέλο που προκύπτει είναι :

$$\ln\left(\frac{p}{1-p}\right) = a + \beta x$$

Η συνάρτηση $\ln\left(\frac{p}{1-p}\right)$ συνδέει την πιθανότητα p με την ανεξάρτητη μεταβλητή X και ονομάζεται logit της Y :

$$\log it(p) = \ln\left(\frac{p}{1-p}\right) = a + \beta x$$

Αντιλογαριθμίζοντας την παραπάνω συνάρτηση καταλήγουμε στην παρακάτω εξίσωση:

$$\frac{p}{1-p} = e^{a + \beta x}$$

Θέτοντας πλέον $z = a + \beta x$ έχουμε :

$$\frac{p}{1-p} = e^z$$

Επιλύουμε την εξίσωση αυτή ως προς p και έχουμε :

$$p = e^z - p e^z$$

$$p = \frac{e^z}{1 + e^z}$$

$$p = \frac{1}{1 + e^{-z}}$$

Με βάση την τελευταία εξίσωση μπορούμε να εκτιμήσουμε την πιθανότητα επιτυχίας p της δίτημης τυχαίας μεταβλητής Y . Είναι προφανές ότι με βάση την τελευταία **εξίσωση η σχέση μεταξύ της πιθανότητας p και της τυχαίας μεταβλητής Y δεν είναι γραμμική.**

Έχοντας πλέον δει την λογαριθμική παλινδρόμηση στο απλό γραμμικό μοντέλο, η επέκταση της στο πολλαπλό γραμμικό μοντέλο είναι η παρακάτω:

$$\ln\left(\frac{p}{1-p}\right) = a + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \dots + \beta_k x_k$$

ή ισοδύναμα

$$\frac{p}{1-p} = e^{a + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \dots + \beta_k x_k}$$

Το υπόδειγμα της λογαριθμικής παλινδρόμησης ανήκει στην οικογένεια των υποδειγμάτων κάτω από την ονομασία 'γενικευμένα γραμμικά μοντέλα'. Σε αυτή την οικογένεια ανήκει και η πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση καθώς και τα λογαριθμικά γραμμικά μοντέλα τα οποία χρησιμοποιούνται συνήθως σε περιπτώσεις δεδομένων συχνοτήτων.

Κεφ.7 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΛΟΓΑΡΙΘΜΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

7.1 Ερευνητικό μέρος

Στη παρούσα ενότητα θα παρουσιάσουμε τα τρία λογαριθμικά μοντέλα. Πρώτα θα παρουσιάσουμε το λογαριθμικό μοντέλο για το σύνολο των 10 χωρών, έπειτα για τις 5 χώρες του βορρά και στο τέλος το μοντέλο για τις 5 χώρες του νότου.

7.2 1^ο Λογαριθμικό μοντέλο

Πίνακας 1: Κατανομή παρατηρήσεων της ευθραυστότητας

Dep. Value	Count	Percent	Cum/ve Count	Percent
0	104	75.91	104	75.91
1	33	24.09	137	100.00

Παρατηρούμε ότι το 75,91% των παρατηρήσεων για το σύνολο των τραπεζών κατανέμεται στη κατηγορία 'μη εύθραυστες' ενώ το υπόλοιπο 24,09% στην κατηγορία εύθραυστές.

Πίνακας 2: Περιγραφικά στατιστικά των ανεξάρτητων μεταβλητών της λογαριθμικής παλινδρόμησης

Variable	Mean		
	Dep=0	Dep=1	All
CF	9.489615	15.50091	10.93759
LA	36.54971	42.29727	37.93416
LLP	22.82567	11.89303	20.19226
RAE	12.65058	6.695455	11.21613
REGION	0.519231	0.636364	0.547445
RRA	0.783846	0.863636	0.803066
TCR1	12.20769	15.78333	13.06898
C	1.000000	1.000000	1.000000

Variable	Standard Deviation		
	Dep=0	Dep=1	All
CF	3.088595	8.972568	5.729196
LA	19.93587	39.51775	25.97180
LLP	16.43921	19.73734	17.84238
RAE	8.121802	13.69044	10.02950
REGION	0.502050	0.488504	0.499570
RRA	0.552631	0.952608	0.667824
TCR1	1.594142	4.719056	3.085378
C	0.000000	0.000000	0.000000

Observations	104	33	137
--------------	-----	----	-----

Παρατηρούμε ότι οι τράπεζες της κατηγορίας 'εύθραυστες' να έχουν υψηλότερες τιμές στο τομέα της ευαισθησίας, της ρευστότητας, στη κεφαλαιακή επάρκεια και στα μέσα έσοδα ως προς το σύνολο του ενεργητικού (RRA) έναντι των τραπεζών της κατηγορίας 'μη εύθραυστες'. Το αντίθετο συμβαίνει για την ποιότητα ενεργητικού και τα μέσα έσοδα ως προς το equity.

Πίνακας 3: Δίτιμη λογαριθμική παλινδρόμηση για το σύνολο των τραπεζών

Variable	Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
CF	0.004789	0.048427	0.098894	0.9212
LA	-0.012496	0.007501	-1.665823	0.0957
LLP	-0.078096	0.020209	-3.864359	0.0001
RAE	-0.108810	0.030605	-3.555275	0.0004
REGION	1.046566	0.462094	2.264831	0.0235
RRA	-0.033056	0.541014	-0.061100	0.9513
TCR1	0.299688	0.095806	3.128056	0.0018
C	-2.304825	1.083964	-2.126293	0.0335
McFadden R-squared	0.484425	Mean dependent var		0.240876
S.D. dependent var	0.429184	S.E. of regression		0.300949
Akaike info criterion	0.686073	Sum squared resid		11.68357
Schwarz criterion	0.856583	Log likelihood		-38.99603
Hannan-Quinn criter.	0.755364	Deviance		77.99205
Restr. deviance	151.2720	Restr. log likelihood		-75.63598
LR statistic	73.27991	Avg. log likelihood		-0.284643
Prob(LR statistic)	0.000000			
Obs with Dep=0	104	Total obs		137
Obs with Dep=1	33			

Σύμφωνα με τον πίνακα 3 ο συντελεστής προσδιορισμού (Mc Fadden R-squared) είναι ίσος με 0,4844 που σημαίνει ότι το 48,44% της μεταβλητότητας της εξαρτημένης μεταβλητής εξηγείται από τις ανεξάρτητες μεταβλητές. Οι συντελεστές που είναι στατιστικά σημαντικοί είναι η σταθερά του μοντέλου ($p=0.03$), η κεφαλαιακή επάρκεια ($p<0.001$), η περιοχή ($p=0.023$), η ποιότητα ενεργητικού ($p<0.001$) και η κερδοφορία(RAE) ($p<0.001$). Παρατηρούμε ότι ο συντελεστής της περιοχής είναι ίσος με 1,046. Το τελευταίο σημαίνει ότι **οι τράπεζες από την νότια περιοχή έχουν υψηλότερη ευθραυστότητα έναντι των τραπεζών από την βόρεια περιοχή.**

Η κανονικότητα των καταλοίπων μπορεί να παρατηρηθεί στο γράφημα 1 και στο πίνακα 4 (παράρτημα). Κρίνεται ικανοποιητική η κανονικότητα των καταλοίπων.

7.2 2^ο Λογαριθμικό μοντέλο – Βόρειες χώρες

Πίνακας 5: Περιγραφικά στατιστικά των ανεξάρτητων μεταβλητών της λογαριθμικής παλινδρόμησης

Variable	Dep=0	Mean Dep=1	All
LA	48.75920	41.39583	47.33403
LLP	21.39160	9.611667	19.11161
CF	7.984600	17.73000	9.870806
RAE	11.75700	9.773333	11.37306
RRA	0.633000	1.195000	0.741774
TCR1	12.21980	16.99000	13.14306
C	1.000000	1.000000	1.000000

Variable	Dep=0	Standard Deviation Dep=1	All
LA	21.75178	54.89503	30.52993
LLP	20.99589	10.73550	19.92247
CF	3.311379	11.24962	6.833477
RAE	9.637205	6.684227	9.126127
RRA	0.596128	0.834849	0.679155
TCR1	1.766740	3.042108	2.790363
C	0.000000	0.000000	0.000000

Observations	50	12	62
--------------	----	----	----

Παρατηρούμε ότι οι τράπεζες της κατηγορίας 'εύθραυστες' να έχουν υψηλότερες τιμές στο τομέα της ευαισθησίας, της ρευστότητας, στη κεφαλαιακή επάρκεια και στα μέσα έσοδα ως προς το σύνολο του ενεργητικού (RRA) έναντι των τραπεζών της κατηγορίας 'μη εύθραυστες'. Το αντίθετο συμβαίνει για την ποιότητα ενεργητικού και τα μέσα έσοδα ως προς το equity.

Πίνακας 6: Δίτιμη λογαριθμική παλινδρόμηση για το σύνολο των τραπεζών στη βόρεια περιοχή

Variable	Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
LA	-0.013216	0.017478	-0.756141	0.4496
LLP	-0.092859	0.052944	-1.753890	0.0794
CF	0.100529	0.197207	0.509766	0.6102
RAE	-0.226299	0.204540	-1.106382	0.2686
RRA	3.014973	3.062854	0.984367	0.3249
TCR1	0.909931	0.360456	2.524389	0.0116
C	-12.83240	5.768189	-2.224685	0.0261
McFadden R-squared	0.795908	Mean dependent var		0.193548
S.D. dependent var	0.398304	S.E. of regression		0.193688
Akaike info criterion	0.426358	Sum squared resid		2.063332
Schwarz criterion	0.666519	Log likelihood		-6.217104
Hannan-Quinn criter.	0.520651	Deviance		12.43421
Restr. deviance	60.92460	Restr. log likelihood		-30.46230
LR statistic	48.49039	Avg. log likelihood		-0.100276
Prob(LR statistic)	0.000000			
Obs with Dep=0	50	Total obs		62
Obs with Dep=1	12			

Σύμφωνα με τον πίνακα 6 ο συντελεστής προσδιορισμού (Mc Fadden R-squared) είναι ίσος με 0,7959 που σημαίνει ότι το 79,59% της μεταβλητότητας της εξαρτημένης μεταβλητής εξηγείται από τις ανεξάρτητες μεταβλητές. Οι συντελεστές που είναι στατιστικά σημαντικοί είναι η σταθερά του μοντέλου ($p=0.026$) και η κεφαλαιακή επάρκεια ($p=0,011$).

Η κανονικότητα των καταλοίπων μπορεί να παρατηρηθεί στο γράφημα 2 και στον πίνακα 7 (παράρτημα). Κρίνεται ικανοποιητική η κανονικότητα των καταλοίπων.

7.3 3^ο Λογαριθμικό μοντέλο – Νότιες χώρες

Πίνακας 8: Περιγραφικά στατιστικά των ανεξάρτητων μεταβλητών της λογαριθμικής παλινδρόμησης

Variable	Dep=0	Mean Dep=1	All
CF	10.88315	14.22714	11.81947
LA	25.24463	42.81238	30.16360
LLP	24.15352	13.19667	21.08560
RAE	13.47796	4.936667	11.08640
RRA	0.923519	0.674286	0.853733
TCR1	12.19648	15.09381	13.00773
C	1.000000	1.000000	1.000000

Variable	Dep=0	Standard Deviation Dep=1	All
CF	2.070211	7.383874	4.482178
LA	8.006263	28.99092	18.33369
LLP	10.67259	23.55855	16.00347
RAE	6.393478	16.32114	10.77855
RRA	0.472888	0.982383	0.658548
TCR1	1.432715	5.400779	3.326968
C	0.000000	0.000000	0.000000

Observations	54	21	75
--------------	----	----	----

Παρατηρούμε ότι οι τράπεζες της κατηγορίας 'εύθραυστες' να έχουν υψηλότερες τιμές στον τομέα της ευαισθησίας, της ρευστότητας, στην κεφαλαιακή επάρκεια και στα μέσα έσοδα ως προς το σύνολο του ενεργητικού (RRA), για την ποιότητα ενεργητικού και τα μέσα έσοδα ως προς το equity έναντι των τραπεζών της κατηγορίας 'μη εύθραυστες'.

Πίνακας 9: Δίπτημη λογαριθμική παλινδρόμηση για το σύνολο των τραπεζών στη νότια περιοχή

Variable	Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
CF	-0.164119	0.102209	-1.605722	0.1083
LA	0.036696	0.026116	1.405137	0.1600
LLP	-0.100982	0.035403	-2.852345	0.0043
RAE	-0.101939	0.045916	-2.220118	0.0264
RRA	-1.150843	0.748493	-1.537546	0.1242
TCR1	0.302590	0.164276	1.841966	0.0655
C	0.438524	1.401001	0.313008	0.7543
McFadden R-squared	0.544229	Mean dependent var	0.280000	
S.D. dependent var	0.452022	S.E. of regression	0.297152	
Akaike info criterion	0.727168	Sum squared resid	6.004339	
Schwarz criterion	0.943467	Log likelihood	-20.26881	
Hannan-Quinn criter.	0.813534	Deviance	40.53761	
Restr. deviance	88.94300	Restr. log likelihood	-44.47150	
LR statistic	48.40539	Avg. log likelihood	-0.270251	
Prob(LR statistic)	0.000000			
Obs with Dep=0	54	Total obs	75	
Obs with Dep=1	21			

Σύμφωνα με τον πίνακα 9 ο συντελεστής προσδιορισμού (Mc Fadden R-squared) είναι ίσος με 0,5442 που σημαίνει ότι το 54,42% της μεταβλητότητας της εξαρτημένης μεταβλητής εξηγείται από τις ανεξάρτητες μεταβλητές. Οι συντελεστές που είναι στατιστικά σημαντικοί είναι η ποιότητα ενεργητικού ($p=0.0043$) και το μέσο έσοδο ως προς equity ($p=0,026$).

Η κανονικότητα των καταλοίπων μπορεί να παρατηρηθεί στο γράφημα 3 και στο πίνακα 10 (παράρτημα). Κρίνεται ικανοποιητική η κανονικότητα των καταλοίπων.

7.4 Συμπεράσματα

Από την παραπάνω ανάλυση προέκυψαν τα εξής:

Από το μοντέλο των τραπεζών για την νότια περιοχή προέκυψαν ως προβλεπτικοί παράγοντες της ευθραυστότητας η ποιότητα ενεργητικού και το μέσο έσοδο ως προς equity, ενώ για τις τράπεζες της βόρειας περιοχής η κεφαλαιακή επάρκεια. Στο μοντέλο για το σύνολο των τραπεζών και στις δύο περιοχές προέκυψαν ως προβλεπτικοί παράγοντες η κεφαλαιακή επάρκεια, η περιοχή, η ποιότητα ενεργητικού και η κερδοφορία. Το αξιοσημείωτο όμως είναι ότι ο παράγοντας της περιοχής είναι θετικός, το οποίο σημαίνει ότι οι τράπεζες από την νότια περιοχή έχουν υψηλότερη ευθραυστότητα έναντι των τραπεζών από την βόρεια περιοχή. **Το ερευνητικό αυτό αποτέλεσμα έρχεται σε συμφωνία με την ερευνητική υπόθεση ότι οι τράπεζες των νότιων χωρών έχουν υψηλότερη ευθραυστότητα έναντι των τραπεζών των βόρειων χωρών.**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A comparison of financial performance of commercial banks: A case study of Nepal Suvita Jha* and Xiaofeng Hui School of Management, Harbin Institute of Technology, Harbin 150001, P. R. China. Accepted 13 March, 2012
<http://www.academicjournals.org/AJBM>

Blanchard 2008 Olivier Blanchard, 2009. "The State of Macro," Annual Review of Economics, Annual Reviews "The Euro's Contribution to Economic Stability in CESEE" The Euro – A Stability Anchor in Turbulent Times

Bernanke 2004α, 2004β, 2005

Ben S. Bernanke & Kenneth N. Kuttner, 2004. "What Explains the Stock Market's Reaction to Federal Reserve Policy?" NBER Working Papers 10402, National Bureau of Economic Research, Inc.

Ben S. Bernanke & Kenneth N. Kuttner, 2004. "What explains the stock market's reaction to Federal Reserve policy?" Finance and Economics Discussion Series 2004-16, Board of Governors of the Federal Reserve System

Ben S. Bernanke & Kenneth N. Kuttner, 2005. "What Explains the Stock Market's Reaction to Federal Reserve Policy?" Journal of Finance, American Finance Association,

Bernanke and Frank 2007,σελ. 98

[www.docstoc.com/.../Frank-R-e-B-Bernanke-\(2007\)-Principle](http://www.docstoc.com/.../Frank-R-e-B-Bernanke-(2007)-Principle)

Capital adequacy ratios for banks - simplified explanation and example of calculation, <http://www.rbnz.govt.nz/finstab/banking/regulation/0091769.html>

Camels ratings, USAID-Funded Economic Governance II Project, This document was prepared by: Patrick Y. Trautmann Bearing Point, Date:2006-10-29

Εφαρμογή του συστήματος αξιολόγησης CAMELS & Αποτελέσματα των Stress Test των ελληνικών τραπεζών, Αστέριος Χ. Πάσχος, Αθήνα 2012

IMF Working Paper, Distress in European Banks: An Analysis Based on a New Dataset Prepared by Tigran Poghosyan and Martin Čihák¹ [Authorized for distribution by Luc D. Everaert] November 2008

Journal of Economic and Social Policy, An Indonesian Study of the Use of CAMEL(S) Ratios as Predictors of Bank Failure, Ridwan Nurazi Southern Cross University Michael Evans Southern Cross University, Article 6, Date 7-1-2005

<http://epubs.scu.edu.au/jesp>

Journal of Banking & Finance 26 (2002) 1011–1028, How good is the market at assessing bank fragility? A horse race between different indicators. Paola Bongini a, Luc Laeven b, Giovanni Majnoni b,* a Universit_a degli Studi di Macerata, Via Crescimbeni 20, 62100 Macerata, Italy b The World Bank, 1818 H Street N.W., Washington, DC 20433, USA,

Krugman 2009 How Did Economists Get It So Wrong? By PAUL KRUGMAN. Published: September 2, 2009

www.nytimes.com/2009/09/06/magazine/06Economic?...all

Κερδοφορία και αποτελεσματικότητα Ελληνικών Τραπεζών, Λούλας – Ελένης Α. Τριανταφύλλου 2004-2009, Σεπτέμβριος 2010

Liquidity Assessment and the Use of Liquidity Ratio as Defined in the Basel III Accords to Identify Bank Distress, Alain Angora, Caroline Roulet. *Université de Limoges, LAPE, 5 rue Filix Ebou, 87031 Limoges Cedex, France April 2011*

Modeling the components of market discipline , Faidon Kalfaoglou Alexandros Sarris, Bank of Greece, Working Paper No. 36 April 2006

Monetary policy and banking fragility, Speech given by David Miles, External Member of the Monetary Policy Committee, Bank of England At the London School of Economics 27 July 2011

Off-Site Analysis Framework of Austrian Banking Supervision Austrian Banking Business Analysis, Oesterreichische Nationalbank (OeNB) Otto-Wagner-Platz 3, AT 1090 Vienna Austrian Financial Market Authority (FMA) Praterstrasse 23, AT 1020 Vienna, Vienna, © 2005

Possible models for risk-based contributions to EU Deposit Guarantee Schemes European Commission, Joint Research Centre Econometrics and Applied Statistics Unit, June 2009

Rabin Hattari & Ramkishen S. Rajan, 2009. "Cross-border Mergers and Acquisitions (M&As) in Developing Asia: The Role of Financial Variables," Working Papers 362009, Hong Kong Institute for Monetary Research.

Rajan 2005, 2009. Tony Cavoli & Ramkishen Rajan, 2005. "Have Exchange Rate Regimes in Asia Become More Flexible Post Crisis? Re-visiting the Evidence," Centre for International Economic Studies Working Papers 2005-03, University of Adelaide, Centre for International Economic Studies.

The Camel rating System in Banking Supervision, A case study , Uyen Dang, Arcada University of Applied Sciences International Business 2011

Το σύγχρονο ελληνικό τραπεζικό σύστημα σε συνθήκες ευρύτερης οικονομικής ύφεσης στο εξωτερικό περιβάλλον, Ιωαννίδης Γ. Ιωάννης, Θεσσαλονίκη Ιούνιος 2011

ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-570_el.htm

http://en.wikipedia.org/wiki/Regulatory_capital

http://en.wikipedia.org/wiki/Capital_adequacy_ratio

http://en.wikipedia.org/wiki/Capital_requirement

http://pages.stern.nyu.edu/~igiddy/articles/capital_adequacy_calculation.pdf

http://web.xrh.unipi.gr/attachments/370_SET-10_2011_CAPITAL%20ADEQUACY.pdf

<http://www.ttbank.gr/Trapeza/Parousiasi/Profil/diakriseis/capital-adequacy>

<http://elibrary-data.imf.org/Report.aspx?Report=4160276&Country=174>

<http://fsi.imf.org/CountryPage.aspx?ID=174>

<http://fsi.imf.org/>

<http://elibrary-data.imf.org/Report.aspx?Report=4160276&Country=174>

<http://www.inprecor.gr/index.php/archives/228253>

<http://www.igraphics.gr/infographics/2011/08/04/interactive/domino>

www.bankofgreece.gr

issuu.com/taxgr/docs/h_krisi_tou_1929

<http://www.oenb.at>

<http://www.fma.gv.at>

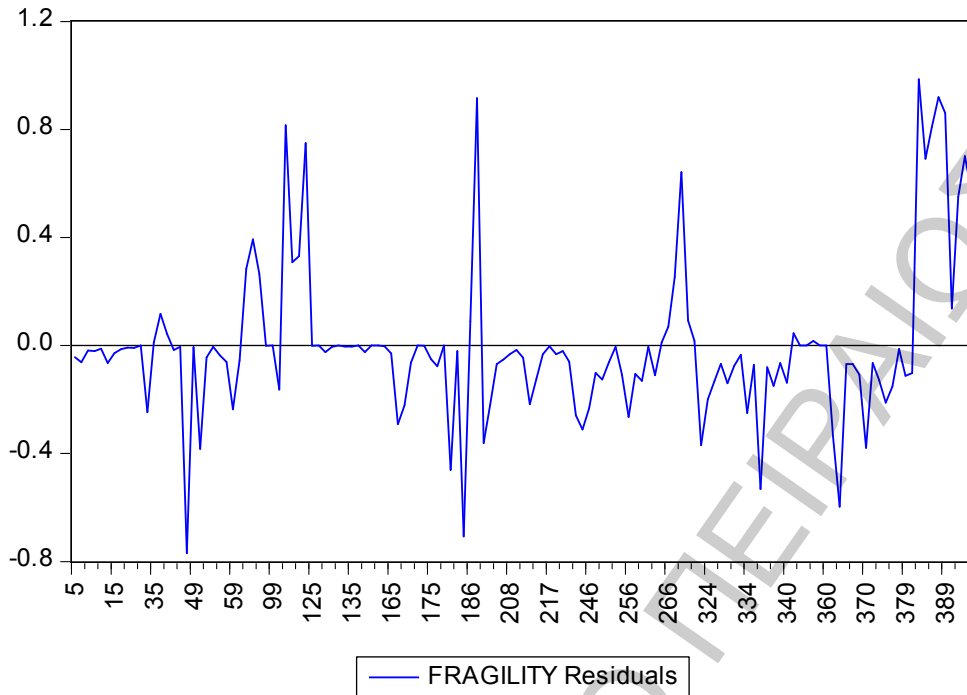
http://en.wikipedia.org/wiki/Data_envelopment_analysis

<http://www.e-m-h.org/ChYe02.pdf>

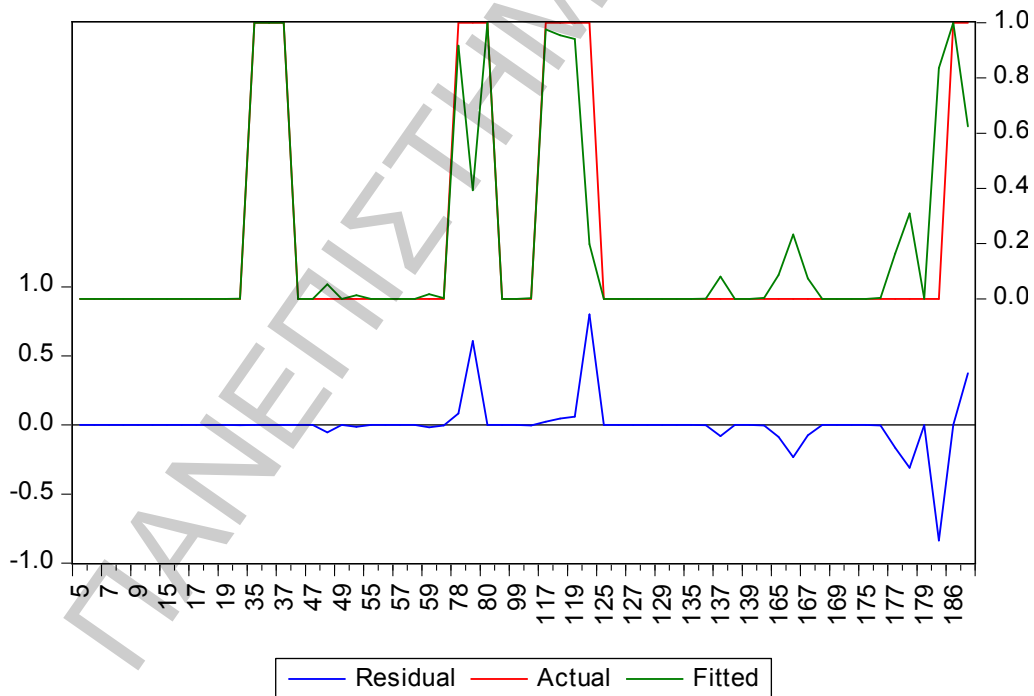
<http://www.eurojournals.com/IRJFE%203%2010%20tarawneh.pdf>

Παράρτημα

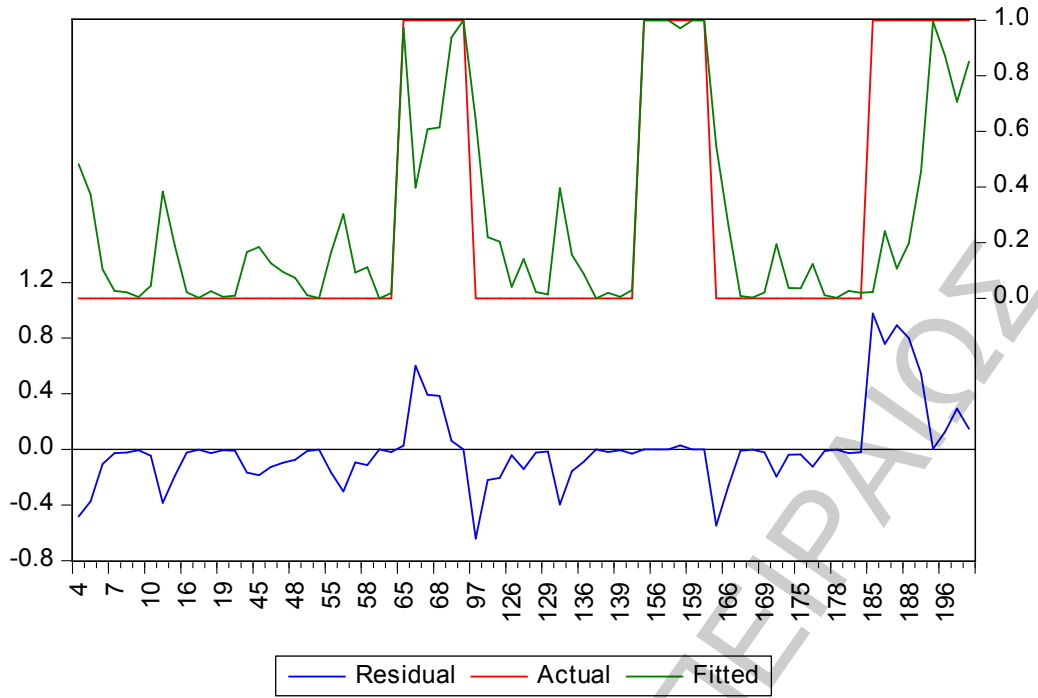
Γράφημα 1: Κατάλοιπα λογαριθμικής παλινδρόμησης

Γράφημα 2: Κατάλοιπα λογαριθμικής παλινδρόμησης

Γράφημα 3: Κατάλοιπα λογαριθμικής παλινδρόμησης

Πίνακας 4: Πραγματικές, Εκτιμώμενες τιμές και κατάλοιπα

Actual	Fitted	Residual	Residual Plot
0.00000	0.04359	-0.04359	* .
0.00000	0.06158	-0.06158	* .
0.00000	0.01902	-0.01902	* .
0.00000	0.02077	-0.02077	* .
0.00000	0.01170	-0.01170	* .
0.00000	0.06440	-0.06440	* .
0.00000	0.02853	-0.02853	* .
0.00000	0.01323	-0.01323	* .
0.00000	0.00824	-0.00824	* .
0.00000	0.00885	-0.00885	* .
0.00000	3.1E-05	-3.1E-05	* .
0.00000	0.24714	-0.24714	* .
1.00000	0.98902	0.01098	* .
1.00000	0.88252	0.11748	* .
1.00000	0.95717	0.04283	* .
0.00000	0.01675	-0.01675	* .
0.00000	0.00462	-0.00462	* .
0.00000	0.76864	-0.76864	* .
0.00000	0.00565	-0.00565	* .
0.00000	0.38341	-0.38341	* .
0.00000	0.04378	-0.04378	* .
0.00000	0.00522	-0.00522	* .
0.00000	0.03669	-0.03669	* .
0000	0.06081	-0.06081	* .
0.00000	0.23611	-0.23611	* .
0.00000	0.05449	-0.05449	* .
1.00000	0.71646	0.28354	* .
1.00000	0.60742	0.39258	* .
1.00000	0.73508	0.26492	* .

0.00000	0.10529	-0.10529	*	.
0.00000	0.13045	-0.13045	*	.
0.00000	0.00461	-0.00461	*	.
0.00000	0.11023	-0.11023	*	.
1.00000	0.98903	0.01097	*	.
1.00000	0.93027	0.06973	.	*
1.00000	0.74614	0.25386	.	*
1.00000	0.35782	0.64218	.	*
1.00000	0.90766	0.09234	.	*
1.00000	0.98302	0.01698	*	.
0.00000	0.36959	-0.36959	*	.
0.00000	0.19958	-0.19958	*	.
0.00000	0.13172	-0.13172	*	.
0.00000	0.06753	-0.06753	*	.
0.00000	0.14012	-0.14012	*	.
0.00000	0.07531	-0.07531	*	.
0.00000	0.03391	-0.03391	*	.
0.00000	0.25014	-0.25014	*	.
0.00000	0.07133	-0.07133	*	.
0.00000	0.53180	-0.53180	*	.
0.00000	0.08056	-0.08056	*	.
0.00000	0.14946	-0.14946	*	.
0.00000	0.06502	-0.06502	*	.
0.00000	0.13750	-0.13750	*	.
1.00000	0.95445	0.04555	.	*
1.00000	1.00000	6.1E-07	*	.
1.00000	1.00000	2.1E-06	*	.
1.00000	0.98333	0.01667	*	.
1.00000	1.00000	1.5E-10	*	.
1.00000	0.99998	2.2E-05	*	.
0.00000	0.33702	-0.33702	*	.
0.00000	0.59659	-0.59659	*	.
0.00000	0.06932	-0.06932	*	.
0.00000	0.06915	-0.06915	*	.
0.00000	0.10843	-0.10843	*	.
0.00000	0.37911	-0.37911	*	.
0.00000	0.06480	-0.06480	*	.
0.00000	0.12765	-0.12765	*	.
0.00000	0.21157	-0.21157	*	.
0.00000	0.15144	-0.15144	*	.
0.00000	0.01249	-0.01249	*	.
0.00000	0.11212	-0.11212	*	.
0.00000	0.10251	-0.10251	*	.
1.00000	0.01386	0.98614	.	*
1.00000	0.30877	0.69123	.	*
1.00000	0.19078	0.80922	.	*
1.00000	0.07981	0.92019	.	*
1.00000	0.13876	0.86124	.	*
1.00000	0.86275	0.13725	.	*
1.00000	0.44921	0.55079	.	*
1.00000	0.29864	0.70136	.	*
1.00000	0.43483	0.56517	.	*

Πίνακας 7: Πραγματικές, Εκτιμώμενες τιμές και κατάλοιπα

Actual	Fitted	Residual	Residual Plot
0.00000	2.2E-09	-2.2E-09	*
0.00000	2.0E-07	-2.0E-07	*
0.00000	5.4E-10	-5.4E-10	*
0.00000	2.0E-10	-2.0E-10	*
0.00000	8.4E-08	-8.4E-08	*
0.00000	2.9E-06	-2.9E-06	*
0.00000	3.6E-09	-3.6E-09	*
0.00000	7.5E-09	-7.5E-09	*
0.00000	5.8E-10	-5.8E-10	*
0.00000	8.7E-11	-8.7E-11	*
0.00000	1.3E-11	-1.3E-11	*
0.00000	0.00083	-0.00083	*
1.00000	1.00000	0.00000	*
1.00000	1.00000	0.00000	*
1.00000	1.00000	0.00000	*
0.00000	2.8E-09	-2.8E-09	*
0.00000	1.4E-12	-1.4E-12	*
0.00000	0.05330	-0.05330	*.
0.00000	2.8E-08	-2.8E-08	*
0.00000	0.01330	-0.01330	*
0.00000	7.7E-07	-7.7E-07	*
0.00000	1.7E-11	-1.7E-11	*
0.00000	1.3E-09	-1.3E-09	*
0.00000	0.00014	-0.00014	*
0.00000	0.01696	-0.01696	*
0.00000	0.00268	-0.00268	*
1.00000	0.91635	0.08365	*
1.00000	0.39284	0.60716	*.
1.00000	0.99984	0.00016	*
0.00000	6.0E-08	-6.0E-08	*
0.00000	3.7E-16	-3.7E-16	*
0.00000	0.00249	-0.00249	*
1.00000	0.97559	0.02441	*
1.00000	0.95376	0.04624	*.
1.00000	0.94028	0.05972	*.
1.00000	0.19866	0.80134	.*
0.00000	6.0E-12	-6.0E-12	*
0.00000	1.2E-09	-1.2E-09	*
0.00000	3.1E-05	-3.1E-05	*
0.00000	2.8E-10	-2.8E-10	*
0.00000	3.1E-12	-3.1E-12	*
0.00000	0.00017	-0.00017	*
0.00000	6.1E-06	-6.1E-06	*
0.00000	0.00126	-0.00126	*
0.00000	0.08055	-0.08055	*.
0.00000	1.4E-07	-1.4E-07	*
0.00000	5.1E-08	-5.1E-08	*
0.00000	0.00396	-0.00396	*
0.00000	0.08653	-0.08653	*.
0.00000	0.23294	-0.23294	*.
0.00000	0.07420	-0.07420	*.
0.00000	1.9E-05	-1.9E-05	*
0.00000	6.4E-09	-6.4E-09	*

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

0.00000	8.6E-06	-8.6E-06	*	
0.00000	2.4E-06	-2.4E-06	*	
0.00000	0.00367	-0.00367	*	
0.00000	0.16526	-0.16526	*.	
0.00000	0.30974	-0.30974	*.	
0.00000	0.00133	-0.00133	*	
0.00000	0.83556	-0.83556	*	
1.00000	1.00000	5.7E-12	*	
1.00000	0.62485	0.37515	.	*

Πίνακας 10: Πραγματικές, Εκτιμώμενες τιμές και κατάλοιπα

Actual	Fitted	Residual	Residual Plot	
0.00000	0.48301	-0.48301	*	.
0.00000	0.37342	-0.37342	*	.
0.00000	0.10452	-0.10452	*	.
0.00000	0.02709	-0.02709	*	.
0.00000	0.02233	-0.02233	*	.
0.00000	0.00460	-0.00460	*	.
0.00000	0.04474	-0.04474	*	.
0.00000	0.38385	-0.38385	*	.
0.00000	0.19087	-0.19087	*	.
0.00000	0.02215	-0.02215	*	.
0.00000	0.00147	-0.00147	*	.
0.00000	0.02550	-0.02550	*	.
0.00000	0.00549	-0.00549	*	.
0.00000	0.00964	-0.00964	*	.
0.00000	0.16670	-0.16670	*	.
0.00000	0.18511	-0.18511	*	.
0.00000	0.12680	-0.12680	*	.
0.00000	0.09461	-0.09461	*	.
0.00000	0.07409	-0.07409	*	.
0.00000	0.01182	-0.01182	*	.
0.00000	0.00095	-0.00095	*	.
0.00000	0.16583	-0.16583	*	.
0.00000	0.30215	-0.30215	*	.
0.00000	0.09253	-0.09253	*	.
0.00000	0.11211	-0.11211	*	.
0.00000	0.00044	-0.00044	*	.
0.00000	0.01913	-0.01913	*	.
1.00000	0.97307	0.02693	*	.
1.00000	0.39862	0.60138	.	*
1.00000	0.60794	0.39206	.	*
1.00000	0.61488	0.38512	.	*
1.00000	0.93822	0.06178	.	*
1.00000	0.99996	4.1E-05	*	.
0.00000	0.64030	-0.64030	*	.
0.00000	0.22037	-0.22037	*	.
0.00000	0.20376	-0.20376	*	.
0.00000	0.04112	-0.04112	*	.
0.00000	0.14127	-0.14127	*	.
0.00000	0.02324	-0.02324	*	.
0.00000	0.01450	-0.01450	*	.
0.00000	0.39631	-0.39631	*	.

0.00000	0.15675	-0.15675	*	.
0.00000	0.08715	-0.08715	*	.
0.00000	0.00018	-0.00018	*	
0.00000	0.01966	-0.01966	*	
0.00000	0.00588	-0.00588	*	
0.00000	0.03010	-0.03010	*	
1.00000	0.99941	0.00059	*	
1.00000	1.00000	1.2E-08	*	
1.00000	1.00000	7.9E-07	*	
1.00000	0.97117	0.02883	*	
1.00000	1.00000	3.8E-11	*	
1.00000	0.99998	2.3E-05	*	
0.00000	0.54800	-0.54800	*	.
0.00000	0.26167	-0.26167	*	.
0.00000	0.00896	-0.00896	*	
0.00000	0.00242	-0.00242	*	
0.00000	0.02141	-0.02141	*	
0.00000	0.19436	-0.19436	*	.
0.00000	0.03774	-0.03774	*	.
0.00000	0.03643	-0.03643	*	
0.00000	0.12392	-0.12392	*	.
0.00000	0.01187	-0.01187	*	
0.00000	0.00188	-0.00188	*	
0.00000	0.02640	-0.02640	*	
0.00000	0.02025	-0.02025	*	
1.00000	0.02291	0.97709	.	*
1.00000	0.24156	0.75844	.	*
1.00000	0.10677	0.89323	.	*
1.00000	0.19837	0.80163	.	*
1.00000	0.45592	0.54408	.	*
1.00000	0.99507	0.00493	*	.
1.00000	0.87236	0.12764	.	*
1.00000	0.70669	0.29331	.	*
1.00000	0.85141	0.14859	.	*

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Τράπεζες Βόρειων Χωρών

Nordea Bank AB (publ)	STOCKHOLM	SE
Skandinaviska Enskild	STOCKHOLM	SE
Postgirot Bank	STOCKHOLM	SE
GE Money Bank AB	STOCKHOLM	SE
Deutsche Bank AG	FRANKFURT	DE
Commerzbank AG	FRANKFURT	DE
GZ-Bank AG	FRANKFURT	DE
MCE Bank GmbH	FLORSHEIM	DE
Banque et Caisse d'Ep	LUXEMBOUR	LU
Norddeutsche Landesba	LUXEMBOUR	LU
Banque Raiffeisen	LUXEMBOUR	LU
Nordea Bank S.A.	LUXEMBOUR	LU
Raiffeisen Zentralban	VIENNA	AT
Raiffeisen Bank Inter	VIENNA	AT
Porsche Bank AG	SALZBURG	AT
Dornbirner Sparkasse	DORNBIRN	AT
Pohjola Bank plc-Pohj	POHJOLA	FI
Sampo Bank Plc	HELSINKI	FI
Evli Bank Plc	HELSINKI	FI
Interbank AB	HELSINKI	FI

Τράπεζες Νότιων Χωρών

Banco Santander SA	MADRID	ES
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA	BILBAO	ES
Deutsche Bank SAE	MADRID	ES
BBK Bank Cajasur SA	BILBAO	ES
Comercial Portuges	PORTO	PT
Banco Espirito Santo SA	LISBON	PT
Banco Itau BBA International S.A.	LISBON	PT
Banco Santander Portugal SA	PORTO	PT
Banca IMI SpA	MILAN	IT
Banco Popolare	VERONA	IT
Banca Popolare di Cividale Societa	CIVIDA	IT
IW Bank SpA	MILAN	IT
Bank of Cyprus Public Company Limi	NICOSI	CY
Cyprus Popular Bank Public Co Ltd	NICOSI	CY
Turkish Bank Ltd.	NICOSI	CY
Cyprus Development Bank Public Com	NICOSI	CY
National Bank of Greece SA	ATHENS	GR
Alpha Bank AE	ATHENS	GR
Agricultural Bank of Greece	ATHENS	GR
Millennium Bank SA	ATHENS	GR

Κατηγοριοποίηση Βορείων Τραπεζών

Ευθραυστότητα	Τράπεζες
0	Nordea Bank AB (publ)
0	Skandinaviska Enskild
1	Postgirot Bank
1	GE Money Bank AB
0	Deutsche Bank AG
0	Commerzbank AG
1	GZ-Bank AG
1	MCE Bank GmbH
0	Banque et Caisse d'Ep
0	Norddeutsche Landesba
1	Banque Raiffeisen
1	Nordea Bank S.A.
0	Raiffeisen Zentralban
0	Raiffeisen Bank Inter
1	Porsche Bank AG
1	Dornbirner Sparkasse
0	Pohjola Bank plc-Pohj
0	Sampo Bank Plc
1	Evli Bank Plc
1	Interbank AB

Κατηγοριοποίηση Νοτίων Τραπεζών

Ευθραυστότητα	Τράπεζες
0	Banco Santander SA
0	Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA
1	Deutsche Bank SAE
1	BBK Bank Cajasur SA
0	Comercial Portuges
0	Banco Espirito Santo SA
1	Banco Itau BBA International S.A.
1	Banco Santander Portugal SA
0	Banca IMI SpA
0	Banco Popolare
1	Banca Popolare di Cividale Societa
1	IW Bank SpA
0	Bank of Cyprus Public Company Limi
0	Cyprus Popular Bank Public Co Ltd
1	Turkish Bank Ltd.
1	Cyprus Development Bank Public Com
0	National Bank of Greece SA
0	Alpha Bank AE
1	Agricultural Bank of Greece
1	Millennium Bank SA